HÁY JÁNOS

NE HARAGUDJ, VÉLETLEN VOLT

HÁY JÁNOS

NE HARAGUDJ, VÉLETLEN VOLT
(SZÜKSÉGNAPLÓ)

EURÓPA
KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2020

A könyv megírásáért köszönettel tartozom Barna Imrének és a Mozgó Világnak.

A kötet Térey-ösztöndíj és karanténvírus idején készült.

A kötet helyesírása számtalan helyen eltér az akadémiai helyesírástól.

2020. 03. 17.
KÜLÖNBNEK LENNI

Megváltozott minden, az utcák üresek, a boltokban eszelős felvásárlás indult, egy ismerős eladó mondja, hogy túlszárnyaltak minden eddigi rekordot. Holott van minden, de mi lesz, ha holnap nem lesz, nehogymár én legyek, akinek nem jut, mondja telefonba a raktáráruház parkolójában egy kövér férfi. A kisfiamra maszkot rakok, magamra is. Kiraboljuk a boltot, mondom. Ez tetszik neki. Az lesz a rabolt szajré, mondja, amit megveszünk. Jó, mondtam. És majd szétosztjuk a szegények között, mint Robin Hood. Ő most a kedvenc.

Mindenki szeretne jó lenni. Legalább azért, hogy szeressék. Nem baj, sőt tulajdonképpen szerencse, hogy úgy is lehet jónak lenni, hogy a jót tevő is jól jár. Bajban ismerszik meg a barát, és most baj van. Lehet barátnak lenni. Lehetünk együtt a bajban, hogy később lehessünk együtt a jóban. A postán rámszóltak, hogy csak ketten lehetnek bent, és mivel én gyerekkel mentem, s már eleve volt bent valaki, megszegtem a szabályt. Legközelebb várja meg, míg mindenki kimegy. Bocsánat, mondtam.

Délután a Szépművészeti Múzeumba megyek, immáron gyerek nélkül. Most pillanatok alatt átjutok Budáról Pestre. Meg kell néznem egy antik műtárgyat, amiről majd írni fogok egy őszi program számára, mert akkor már visszaáll a rend, mondták a múzeum munkatársai. A Dózsa György úti személyzeti bejáraton megyek be. Nincs kézfogás, messziről mutatkozunk be, megtartjuk az előírt távolságot. Volt egy év, már milyen régen, gondolom és mondom is a múzeumi munkatársaknak, amikor majd mindennap bementem ott. Akit szerettem, a könyvtárban dolgozott, végigolvastam Kassák minden lapját. Az eredeti példányokat hozta ki nekem kis gurulós kocsin. Újságkihordó voltam. Már nyolckor végeztem, kimentem Törökbálintra, ott volt az albérletem. A barátom elköltözött az anyjától, én költöztem a helyére. Készültem a felvételire, délután be a városba, együtt ebédeltünk, aztán beültem a könyvtárba, hatra mentem orosz nyelvtanfolyamra. Egy olyan fickó is járt oda, aki nagyon jól tudott, nem is értettem, miért jár. Egyetemre készült ő is. Elmesélte, hogy gyűlöli az apját, azt hiszem, ávós volt valaha, most, mármint akkor, amikor együtt utaztunk haza a buszon, meg talán valami politikai munkát végez vagy a

vendéglátásban van, mint annyian a régi erőszakszervezet tagjai közül. Gyűlöli a kommunistákat, mondta. Az apja miatt. Harminc évvel később találkoztam vele. Hajléktalan szerzőknek szerkesztettem antológiát. Ő volt az egyik. Bölcselkedő verseket írt, haikukat, epigrammákat disztichonban. Még most is különbnek érezte magát a többiektől, ahogyan különbnek érezte magát a nyelvtanfolyamon, és különbnek nálam, akivel az óra után együtt utazott a buszon. Ő különb, mert miként az ókori cinikus filozófusok, az életmódjával tüntet a világ hamissága ellen.

03. 18.
FELELŐSSÉG

Mindig úgy gondoltam magamra, hogy nem vagyok különb másoknál, de mindig szerettem volna különb lenni az aktuális minőségemnél. Olyan vagyok, amilyen vagyok, nem lehetek más, mint aminek születtem, de abban az olyanban van egy tól– ig. És nem szeretném a saját jellememet a legrosszabb szinten hozni, közeledni kell az ighez, nem lehet más cél. Az apját gyűlölő régi barát életmódja, hogy nem vesz részt a társadalom működésében, ugyanakkor mégis részt vesz, hiszen ettől a társadalomtól várja el, hogy bár nagyon alacsony szinten, de segítsen neki fenntartani a létét. Nekem elég az eselék is, mondta, ami mellékesen lehullik a terülj-terülj asztalkámról. De ha nincs ilyen asztalka, nincs hulladék sem, mondtam. Ez az apját gyűlölő által választott élet nem figyelmeztetett semmilyen igazságra, legfeljebb arra, hogy kerüljek mindenfajta gőgöt, önteltséget, amely révén azt hihetném magamról, hogy különb vagyok, hogy képes legyek mindenfajta kérkedéssel leszámolni, hogy képes legyek a saját kicsinységemet látni, s annak a kicsinységnek örülni, amekkora vagyok. Kicsi pont, ami nem is látszik, de ez a kicsi pont mégiscsak én vagyok. És e körül a kicsi pont körül van egy kiskertnyi térség, emberek és feladatok tere, hogy ez a térség milyen minőségen működik, tőlem vagy tőlem is függ. Felelős vagyok a világ egy kicsiny darabjáért. És nem is olyan kevés dolog van azon a világdarabkán. Van ott előkert, lakás, munka, gyerekek és a testem, meg valami olyasmi is, ami túl van a testen.

A nagyfiam betegnek érzi magát. Attól fél, míg nem volt beteg, megbetegített másokat. Hol a felelősség, és ha nincs, akkor megnyugodhatunk-e abban, hogy mi nem tehettünk róla. Nyáron autóval tartottam Szeged felé, a belső sávban egy kamion mellett haladtam épp, amikor a kamion elkezdett a belső sávba csúszni elém és rám, nem tudtam, mit tegyek. Sokak logikájával ellentétben a gázra léptem rá, kicsúsztam, csak az autó hátulja tört össze, a kamion belement a szalagkorlátba és vagy száz méteren felgyűrte, ha nem sikerül kisurrannom, minket is összetör. A kamionsofőr kizuhant a fülkéből, török, semmilyen nyelven nem tud, ja, de, törökül. Elkezd hányni, majd egy csípést mutat a nyakán. Allergiás rohamot kapott. Vajon ha felgyűr minket és ott halunk, ki a felelős? A

biztosítótársaság szabályai szerint a török. De tényleg felelőssé tehető? S ha nem, mert ő is áldozata a helyzetnek, meg tudna-e bocsátani magának, ha az autó utasai ottmaradnak?

A törököt elviszik a kórházba, bemegyek utána, mert alá kell írnia a biztosítási papírokat. Már jól van. Hálás, hogy nem kiabáltunk vele, nem kértünk számon rajta semmit. Azt mondja, talán törökül, hogy ne haragudjatok, magyar testvéreim, tényleg nem Szulejmán küldött ellenetek, én csak egy kamionsofőr vagyok, és elbánt velem egy hülye szúnyog, egy aprócska, még csak nem is szimpatikus teremtménye az úrnak.

03. 19.
BÍRSÁG

Tegnap bepakoltam a levest (krumplileves virslivel) és körbevittem a gyerekeknek. Soha nem szerettem naplót írni, mert nem tudtam, hogy hol a személyesség határa. A leves még benne van-e, vagy esetleg név szerint írjam ki a gyerekeket is tajszámmal együtt? Ráadásul nem tegnap történt, hanem tegnapelőtt, de tegnap nem volt erőm elővenni a gépet és írni. Eleve már az idő tekintetében sem mondok igazat. Milyen esélye van az igazmondásnak? Ez ugyanaz a kérdés, hogy van-e esélye az autentikus műalkotásnak, hiszen igazmondás nélkül a mű is megszűnik létezni, helyesebben nagyon is létezik, csak nem igaz, ezért aztán nem is autentikus. Mi az, hogy autentikus? Vannak eszközök, amiket annak ellenére használunk, hogy fogalmunk sincs, hogy mi a nevük, a pincében például, egy merőedényt, különben lévó, de ha valaki azt mondaná, add ide a lévót, ott ácsorognánk tanácstalanul, hogy mit? És vannak olyan szavak, amelyekről nem tudjuk pontosan, mit takarnak, de mégis használjuk őket, ha elég határozottan mondjuk, senki nem mer visszakérdezni. Mi az a például autentikus mű?

Tegnap a kisfiammal elmentünk a Holdvilág-árokba. Nem volt ott senki. Olyan békés volt minden, hogy nehéz volt elképzelni, hogy hadiállapotok vannak, mert egy alattomos ellenség ott ólálkodik körülöttünk, s nemcsak ő, de még a fegyverei sem látszanak. Az egész Pilis tele van szórva a nemzeti emlékezet foszlányaival, királyok, hercegek, hunok és honfoglalók. A vírusra adott európai válaszok azt bizonyítják, pont ennek a múltnak van jövője, senki nem fog elmozdulni a nagyobb európai integráció felé. Globális gondok, nemzetállami megoldások. Egy kőbánya van az árok végén, egyszer ott láttam Szörényi Leventét, mert ásatásokat finanszírozott, hogy megtalálhassuk Ős-Buda várát. A lengyel barátnőm volt velem akkor, nézd, mondom, ott van Levente. Fú, tényleg, mondta, egyébként magas sarkú cipőben nyomta le az egész árkot, egy lengyel nő mindig ad magára, ezt ő mondta. Néztük Leventét, látod, mondom, ha valami amerikai seggfejet fordítanál, akkor most Mick Jaggerrel találkoznál. Amúgy Jagger erdő szempontjából kompatilisebb is, érted? Értem, mondta, mert tud németül, de szerintem, mondja, ez teljesen mást jelent, meg vannak olyan viccek, amiket

az ember megtart magának, főleg, ha nem tud németül, s legfeljebb a gyerekének mond el, de csak egy bizonyos kor alatt.

Ez a bizonyos kor alatti gyerek, mikor egy nagyobbacska szikláról legurult, azt mondja, hogy képzeld el, az oviban van olyan fiú, aki azt hitte, hogy erősebb, mint a szikla, és egy marha nagyot belerúgott, hogy széttörjön, de persze a lába tört szét. Hát az önhittség nagy veszély, mondom neki. Megyünk tovább, egyszercsak megszólal, azért, ha nem rúgsz bele, attól még nem vagy bátor. Legfeljebb okos. De lehet, mondja kis gondolkodás után, okos se, csak egyszerűen tudod, hogy a sziklát nem lehet szétrúgni. Te nem rúgtál bele egy sziklába, kérdem. Dehogy, mondja, nem vagyok olyan, mint az a gyerek az oviban. Különben az önhittségtől is meg lehet halni, nem csak a koronavírustól. Hogy, kérdeztem. Hogy például azt hiszed, ha leugrasz egy szikláról, akkor nem lesz semmi bajod, mert puha alattad a föld, és persze nem puha, szóval meghalsz.

Valamit gondoltam az önhittségről, az önmagunktól való elragadtatásról, talán hogy ez mekkora átok, s hogy mi fogja móresre tanítani a közösségi portálokon saját életükkel kérkedőket, de végülis örültem, hogy a kisfiam nem próbálta ki, milyen leugrani a szikláról, mert persze pontosan tudtam, hogy az járt a fejében, mert volt, amikor nekem is az járt a fejemben, hogy olyan dolgokat kockáztassak meg, amikről pontosan tudni lehet, hogy lehetetlen túlélni. De ott motoszkál az agyban mélyen, hogy hátha nekem mégis sikerül.

Csak a pénzügyekben vagyok visszafogott.

Valaki mondja a telefonban, hogy munka nélkül maradt, mert a panzió, ahol dolgozott, bezárt. Ki akarna most panzióban megszállni? A határok lezárva, a lakások is szinte zárva, a svábhegyi elit persze már leugrott a balatoni nyaralókba. A vendéglátásban dolgozók az utcára kerülnek, persze csak képletesen, mert az utcákon kóricálni nem tanácsos, ők az elsőkörös kárvallottak. Azt mondja a tulajdonos, ha közös megegyezéssel lépnek ki, akkor visszaveszi őket, ha múlik a baj. És az alkalmazott belemegy ebbe az alkuba, holott, de hagyjuk is. Hihetetlen, hogy ennyi vállalkozás van, amiben nemhogy két hónapnyi, de egyhétnyi tartalék sincs. Vagy van, csak emberség nincs, és szeretné a tartalékokat megőrizni magának.

Egy férfi felhívja a volt feleségét, a válás után még tartozik neki pénzzel, de nem tudja fizetni, mert tönkrement, s hogy a volt feleségnek még mindig jobb, mert olyan munkahelye van, amelyik utalja a fizetését. Tanárnő. A férfi valóban bezárta az üzleteit, elküldte az alkalmazottait,

mondta, majd jelentkezzetek, ha vége a történetnek, s persze lement az új nővel a Balatonra. A Balaton ilyenkor igazán szép. Már a rómaiakat is lenyűgözte.

Jövünk be a városba, megállunk az amfiteátrumnál, hétágra süt a nap, kutyasétáltatók, de csak kevesen. Hol vannak azok az emberek, kérdezte a kisfiam, akik itt éltek, amikor még Magyarország is Római Birodalom volt. Kérdezz olyat, gondoltam, amit a neten legalább meg lehet nézni, de nem mondtam, mert egy apának mindenre van válasza, arra is, amire valójában nincs.

Tényleg, hol vannak, gondoltam, hol vannak az avarok, lehet, hogy nem is voltak avarok, csak ki lettek találva.

Egy ötvenes férfi csókolózik a parkolóban egy harmincas nővel. A férfi arca már nem vonzó, de divatos frizurát vágatott magának. Ez méginkább előhozza az előnytelen arcot. Szűk farmer van rajta, majdnem szkini. Minden közhelyes abban, amit látok, még az autó is. Audi. A feleség otthon van, meg a gyerekek is, épp kamaszodnak, rettenetes neki ez az összezártság, még akkor is, ha az agglomerációban laknak, s viszonylag nagy a kert és a ház is. Mikor tudunk legközelebb, kérdezi a nő, de már nem nézem őket, az autómat látom, épp ráteszi a büntetést a parkolóőr. Nem tudtam, hogy fizetni kell, nem láttam a parkolóórát. Furcsa, hogy minden a fejetetején áll, s ilyen dolgok, mint például a parkolásért való bírság, mégis működnek.

03. 20.
APA

Tegnap. Ez tényleg tegnap volt, nem úgy, mint az előző bejegyzésben, ami valójában egy korábbi napon volt. Tegnap kimentem a kisházba. Mi az a kisház? Egyáltalán miért lenne érdekes, hogy mit csinálok. A kisház egy részben fából készült ház Csillebércen. Éveken át ott írtam. Most ritkán megyek. Egyedül vagyok otthon, s legtöbbször úgy fogok hozzá a munkához, hogy fel sem öltözök. Az ágyból átülök a fotelbe, ez ugyan idézet egy dalból, de tényleg így történt velem is, nemcsak az énekessel. Bekapcsolom a gépet, aztán már írok is. Nem figyelem az időt, most még annyira sem, mint régebben, hiszen nincsenek fellépések, csak családilag vannak feladataim. A fellépések elmaradása bevételkiesés, s egyben fokozott zárkózottság.

Szóval fel sem öltözök, mint most sem, feltettem az ebédet, ez egy másik leves. Aztán csak írok. Írom azt, amit épp írok, elárulok magamról olyan intim dolgokat, hogy pizsamában vagyok, és írok olyat, ami nem kerül bele ebbe a naplóba, mert egy regény része. A Mamikám.

(A mamikának én soha nem csinátam vóna olyat, hogy rosszat, mert a mamika olyan vót nekem, hogy jobban vót anyám, mint akitő születtem, mert akitő lettem, az olyan vót, hogy semmit nem, csak hatta, hogy a porba legyünk az összes gyerek az uccán utána meg, hogy menjek velük oda, ahó van valami értékes, mer én be tudok menni a háccsó ablakon, mer én kicsi vótam, most is kicsi vagyok, de akkó még kisebb vótam, csak akkora, hogy a legkisebb, pedig má tízéves vótam, de mer nem attak enni, csak olyakot ettünk, hogy vizes kenyérre rászórtuk a cukrot vagy rákentük a zsírt és arra mikor sót mikor cukrot, nem vót olyan, hogy hús, meg vót akkó az anyámnak egy olyan ura, azt se tudom honna vót oláccigán vót, hát az aztán soha nem dógozott, de mindig ivott, meg oszt meg is vert bennünket, oszt a nővéremet belökte a szobába, az anyám meg csak hatta, pedig még én is tuttam, micsiná vele, mer olyat csinát, amit az én rendes apám nem csinát vóna egy gyerekkel soha sem, mert a rendes apám, amíg vót, addig rendbe vót minden, mer eljárt dógozni a pékségbe és nem ivott mindig, mert nem vót olyan, csak

akkor, amikor ünnepek vótak és persze nem is vót hozzászokva, azé lehetett, hogy osztán az lett, hogy felgyullatt a pálinka benne, amikor megünnepelte, hogy megszületett a legkissebb tesvérem, aki akkó még a lekkissebb vót mert később születetett olyan, aki má nem az apámtó vót és az lett a lekkissebb, utána a nővérem is szült, még nem vót tizenöt, de attó az embertő, akit az anyám beengedett a házunkba, akive vótak ezek a rablások. Nem mondhattam, hogy én nem, mer vittek, oszt, amikó vót az az hely, ahó ekaptak a rendőrök akkó bekerűtem az intézetbe, olyan vót, hogy ott is vótak olyanok, mint az az oláccigán, akit az anyám hozott nekünk a nyakunkra mikó meggyullatt a apámba a pálinka, és etemettük, mindenki ott vót, még a parasztok is, mer azt a kennyeret ették, amit az én apám sütött nekik, mer má nem sütöttek otthon kenyeret, mindenki a bódbó vette és amit a bódba árultak, azt az én apám sütötte, és ott ríttak a parasztok is, hogy ki fog nekünk ilyen kenyeret sütni, ha má nem lesz nekünk a Gyuri. (A *Mamikám* című regény első oldala.)

A regény felemlegetése itt tulajdonképpen mű a műben helyzet. Már régen tervezem, de valami miatt mindig elnapoltam, s most is zavarban vagyok, hiszen ősszel akartam indítani, hogy valójában fel vagyok-e készülve erre. Egy regény kétszáz oldalnyi érzelmi erőt és írói akaratot, meg nemutolsósorban tudást igényel. Ha ötven oldal után kifingasz, akkor az ötven oldal is kuka, hiába voltak benne jó erők. Minden csak akkor érvényes, ha az utolsó oldalon is ugyanaz az intenzitás működik, mint az elsőn, ugyanaz a világot feltárni akaró erő.

Megnézem a levest.

Tegnap, ami tényleg tegnap volt, kimentem a kisházba. Folytattam a fák csiszolását. Keresztet faragok egy sírra. Nem árulom el, kinek a sírjára. Annak a sírjára, aki miatt már nem kell mennem a kisházba. Vagyishát, aki miatt most mégis ki kellett mennem a kisházba. Rilke a *Duinói elégiák* írásakor naplót vezetett. Ki volt akadva a fűrészgéptől, hogy képtelen ilyen hangzavar mellett koncentrálni. A modern csiszológépek hangosak. Nem koncentrálok semmire, nem akarok elégiákat írni. A koncentráció alapvetés. Amikor gimis voltam, egy tanár, aki történetesen nem viszonyult negatívan hozzám, azt mondta, hogy az a bajom, hogy képtelen vagyok hosszú ideig egy dologra koncentrálni, s hogy csináljam fokozatosan, mindig növelve a koncentrációs időket, s ha eljutok pár hét alatt két óráig, az már elég. Arra koncentráltam, hogy koncentrálok, nem tudtam ezt a tevékenységet

kiengedni a figyelmem teréből, néztem egy könyvet, és nem tudtam, mit olvasok, csak azt, hogy most én koncentrálok. Tulajdonképpen semmire nem emlékszem a kamaszkoromból. Rengeteget olvastam, szinte mindig, kérkedtem azzal, hogy olvasok, de egyik könyvre sem emlékszem. Az egész kamaszkoromat újra kellett olvasnom, aztán újragondolnom. Kicsit később, mondjuk, két év lébecolás után, amikor felvettek a szegedi főiskolára, gond nélkül tudtam koncentrálni mindenre. Kiderült, hogy nem a kamaszkor, nem is egy rossz alkat miatt nem tudok a dolgokra odafigyelni, hanem a rettegés miatt, amit a gimnázium okozott. Rettegtem attól, hogy rosszul fogok teljesíteni, s mert rettegtem, rosszul is teljesítettem. Rettegtem, hogy ez majd belekerül a bizonyítványomba és megtudják a szüleim, különösen az apám, aki már jó ideje csalódott bennem. Majd még jobban fog csalódni, s végleg lemond rólam, hogy én vagyok a nemsikerült gyerek, akitől pedig annyit várt, és lám, hiábavaló volt a várakozás. Túl hamar meghalt, nem tudtunk beszélni arról, hogy mit érzett, s hogy milyen volt nekem egy csalódott apa gyerekének lenni. S milyen volt teljesen elhagyatva egyedül lenni, s hogy mi mindent köszönhetek annak az embernek, aki mégis mellém állt, mikor már félúton voltam a gimnázium és a pszichiátria között, mellém állt, hogy szeret. Remélem, nem azért, mert azt mondtam, hogy író vagyok. De ezt csak most mondod. Ja, tényleg. Különben megnézném, miket írsz. Majd, ha tényleg jókat írok, mert amit eddig írtam, már elégettem. Nem bírtam abbahagyni a hazudozást. Mellém állt, hogy szeret, aztán egy napon mégiscsak elhagyott.

Álltam az ágya mellett, alig kapott levegőt, lehetőség sem volt arra, hogy tegyünk valamit. Önhittség, gondolok megint vissza a kisfiamra, hogy leugorhatunk a szikláról és semmi bajunk nem lesz, s önhittség azt hinni, a mi döntéseinktől függ a sorsunk.

03. 21.
TÁVOLSÁG

Korszakhatár. Még meg sem történt, ami épp történik, s már azt latolgatják oly sokan, hogy korszakhatár. Ezután minden másképp lesz. Mint a válástól, betegségtől összetört ember, olyan most a világ. Hibásnak érzi azt, amilyen eddig volt, s ígéri, megváltozik, s ez a változás maga a korszakhatár. Új élet, mi a francnak az a rengeteg konferencia, ráadásul hetedhét határon túlra szervezve, minek az egymásra halmozott élmények, amelyeknek feldolgozására senkinek nincs ideje, mert ahhoz egy másik élet kéne, nem elég az átlagéletkort néhány évvel kitolni. Számtalan korszakhatárt értem meg, ilyen volt 2008, a pénzügyi válság, 2001, az ikertornyok, ilyen volt 1989, a rendszerváltás, ilyen volt 1986, Csernobil, ilyen volt 1968, Csehszlovákia lerohanása. Vannak-e valós korszakhatárok, vagy csak a strukturált gondolkodás, a rendszerben való látás kényszere erőlteti ezeket a határokat. Mikor vette észre a római lakosság, hogy 476-ban elbukott a Római Birodalom? 576-ban már tudták? Mikor kezdődött az újkor? 1789-ben, a francia forradalom évében, 1640-ben, amikor Cromwell garázdálkodik Angliában, 1492-ben, Amerika felfedezésének évében, vagy 1347-ben, amikor a legnagyobb pestisjárvány indult diadalmas útjára, hogy hamarosan veszett tombolásba fogjon és megharmadolja Európa lakosságát. Egon Friedell ez utóbbi véleményen volt. A bécsi komikus színész, kritikus és amatőr történész is volt. Hat kötetben írta meg, amúgy elég szellemesen az újkori kultúra történetét. Aztán 1938-ban egy márciusi napon kivetette magát bécsi lakása ablakán, egy legenda szerint azt hitte, a Gestapo jött érte, de csak a házvezetőnője kopogott be. A valóság azonban, hogy amíg a házvezetőnő a Friedellért házba toppanó SA-tisztet fel akarta tartóztatni, a szóváltástól megrémült alkotó kilépett az ablakon, de mielőtt ugrott, figyelmeztette a járókelőket, vigyázat, ugrok. Készült erre az ugrásra, hisz már rég megírta a barátainak, hogy kész arra, hogy kiiktassa magát ebből a tőle annyira idegen, s rá mint zsidóra különösen veszélyes világból. Éppannyi idős volt, mint most én. Hány éves a kapitány, kérdezhetnénk, de ne legyünk indiszkrétek, én amúgy nagyon óvatosan megyek ki a teraszra, mert pozitív tériszonyom van, vonz a mélység, de nem akarok ugorni, most még biztosan nem.

Korszakhatár. Mi lesz utána. A koronavírus után lesznek öregek, kérdezte a kisfiam, mert úgy hallotta, az alattomos ellenség főleg velük fog elbánni. Lemegyek az utcára, mit keresnek ezek az öregek az utcákon, amikor meg lett nekik mondva, hogy maradjanak otthon. Kullognak, egymást támogatva idős párok, kutyát vezető nénik és bácsik. Azt hiszem, mindig itt vannak, csak most jobban látszanak, mert üresek az utcák, a kevésbé veszélyeztetett korúak kerülik a közösségi tereket, félnek. Ráadásul az öregek bármilyen kis távolságra merészkednek is, sokáig vannak kint, mert mire elérik a boltot és visszaérnek a lakásukba, órák telhetnek el.

Hétvége van. Nincs különbség a napok között. Főzök, mint más hétvégeken. Kiszállítom az ennivalót, a fiam mérges, hogy mért nem maradok otthon, nem örül a gondoskodásnak. Be kéne vezetni a vasárnapi ebéd skypon változatát. Mindenki megterít, kiteszi az étkezőasztalra a gépet, elfér, mert egy csomó üres hely van ott, aztán jó étvágyat és közösen eszünk. Vajon a virtualitás tobzódása kivált-e egy mélyebb testigényt az emberekből, vagy épp ellenkezőleg, végre rájövünk, hogy mennyi felesleges alak tolakodott be az intimterünkbe, bele a leheletünkbe, a szagunkba, hogy ők is ránk ömlesszék a leheletüket és a szagukat. Végre kimegy ez az amerikai bizalmaskodó ölelgetés szokása a divatból, a harminckétfogas vigyorral együtt.

03. 22.
SZERETHETŐ

A napló mint műfaj azt a látszatot kelti, hogy közelebb áll az igazsághoz, mint egy regény vagy egy novella, holott dehogy. Az író, amikor elkezd valamit írni, önkéntelenül figyelembe veszi a szöveg belső igazságait, amely igazságok nem a valóság direkt megjelenítésének szabályait követik. Minden megnyitott szöveg fikció, az is, amely azzal kérkedik, hogy már a műfajmegjelöléssel a valóságkövetést emeli olvasói fókuszba. A bizalom megteremtése, a hitelesség fenntartása mindenekelőtti követelmény, de minden író pontosan tudja, hogy mindez nem tartható fenn, ha nem a szöveg belső elvárásait követi, s nem törekszik arra, hogy a valóság mélyebb feltárását érje el. A napló elhallgat, szelektál az események között. Mit tart valaki eseménynek, mit nem. Bármi esemény lehet, amennyiben megtaláljuk a szövegen belüli egzisztenciális súlyát. Ideig-óráig eljátszhatunk azzal, hogy az olvasót intim terepre vezetjük. Ez itt a fürdőszobám, ez az ágyam, velük beszélek telefonon, ők azok, akik meglátogatnak kolera idején is. De a bennfentesség csak felületi élményt nyújt, s úgy felejtődik el, mint az egymásra halmozott élményeink, amelyek átgondolására nem jutott időnk, amelyek valójában hiába történtek meg velünk, a belső minőségünkre nem voltak hatással. Igazat mondani nem más, mint gondot viselni önmagunkra, a magunk és a világ kapcsolatára, gondot viselni arra, ami körülvesz bennünket. Önmagunk feltárása nélkül nem lehet megfogalmazni semmit a létről. *Gnóthi szeauton,* áll a delphoi jósda kapuján, s ez áll minden író kapuján és minden olvasó kapuján, ez áll az ember kapuján. Aki nem tesz erőfeszítéseket, hogy megismerje önmagát, soha nem fog semmit megtudni a világról. Csak híreket hall. Hányan lettek betegek, hányan haltak meg, hány helyen jártunk már a világban, mit kell még a listán kipipálni. Nincs lista, csak napok vannak és évek, amiket érvényesen kell leélni. Benne lenni a létben, nem kívülről szemlélni, mint egy ismeretterjesztő filmet. Mert a létünknél semmi sincs hozzánk közelebb. Ez a valódi otthonosságunk. Ha megfeledkezünk róla, elfelejtünk élni. Mindent visszavesz az utolsó órán. Tudod? Tudom.

A gondot viselni magunkra, a világra tulajdonképpen nem más, mint szeretni a létet. Az igazat mondás nem más, mint a lét szeretése. Vagy

megfordítva: szeretés nélkül nincs igazmondás.

Amikor egy író különbnek érzi magát a szereplőinél, méltatlan a feladatára, mert ez az önteltség megakadályozza abban, hogy feltárja más életek igazságát. Amikor az imént elkezdtem az igazmondásról írni, lassan, de biztosan sodródtam a megingathatatlannak látszó állítások terepére, míg végül önkéntelen szentenciózus igazságokhoz értem, megvonva így a mondatoktól a törékenységet, a továbbgondolás esélyét, mindazt, amitől egy szöveg szerethető lehet, s mint szerethető esélyes az igazmondásra.

03. 23.
HANGOK

Fekszem az ágyban. Csend van a lakásban. Régen óvatos léptek hallatszottak a másik szobából. Hétvége volt vagy nem, csak iskolába kellett menni időben, s nem akarták, hogy a szülők felébredjenek, pedig az anya már nem sokáig marad az ágyban, ahogy meghallja ezt a zajt, felpattan a szeme és megy, hogy biztos legyen reggeli és uzsonna a táskában, ne felejtsék itthon. Meleg marad a paplan alatt, ahonnét kikelt. Átdugom a lábam. Olyan, mintha még ott lenne, holott már nincsen. Most teregetésre használom azt a szobát, ahonnan a hangok. Épp ágyneműk vannak ott, az lett mosva. Már nem kell vennem ágyneműt, ami van, kitart. Mennyi mindenem van, tulajdonképpen semmire nincs már szükségem, csak élelmiszerre.

Fekszem az ágyon. Hogy is van ez, most mit is ír az útikönyv az életembe épp turistaútra befizetett utazónak, hogy egyszerre van ez az író egyedül, és egyszerre van egy kisgyerekkel egy Pest környéki faluban vagy bandukol a Pilisben?

A másik ember révén kapcsolódunk a többiekhez, fogjuk egymás grabancát, hogy ne lendüljük ki az életből oda, ahol nincs semmi. Az otthonunk a másik marka. Ha nincs ez a másik, aki által, ha homályosan is, de láthatóak vagyunk és láthatóvá válik az, ami körülöttünk van, oktalan bolyongunk, keressük a hasznosságunkat, keressük azt a markot, ami újra meg tudja ragadni a grabancunkat, vagy még inkább azt a grabancot, amit mi meg tudunk ragadni, s ha nem találjuk, bolyongunk tovább, sokszor ez marad az életünk utolsó harmadára, a hasztalan bolyongás.

A bolyongó nem ártalmas ember. Tudjuk, hány éves, de nem tartozik a többi hányéveshez. A bolyongó egyedül van és ebbe az egyedüllétbe rendezkedik be, mert elveszítette a kapcsolódást a többiekhez, holott folyamatosan kapcsolódni akar. Nincs útban, mert nem akar útban lenni. Nem tolakodik a szomszéd mellé, amikor egyidőben indulnak le a lépcsőn, mert attól fél, terhes a szomszédnak ez a tolakodás. Amúgy a szomszéd tényleg terhes, a harmadik gyerekét várja. Az is kislány lesz, de ez csak később derül ki. A szomszéd is tartózkodik, mert félreérti a bolyongó tartózkodását. A bolyongó egy félreértett ember. Nem maradnak barátai, mert azok a barátok még akkor lettek, amikor nem volt bolyongó. Most

távolságot tart, nem fertőz. A bolyongó hasznos akar lenni, de fél, a hasznosságát más tolakodásnak értelmezi, ezért aztán mégsem lesz hasznos, minden pillanatban azt éli meg, hogy haszontalan. Haszontalannak lenni nagyon rossz.

Fekszem az ágyon és a régi hangokra gondolok, hogy mennyi régi hang múlik el.

03. 24.
EMLÉK

Mi marad a körülöttünk zajló történetből. Mi marad abból, ami velünk történt. A múlt emlék vagy valóság. Ha hagyod, hogy emlékké váljon valaki, aki létfontosságú volt neked, végleg elveszíted. Az emlékké válás valóságvesztés. Megbotlott a sorsod, elhagytak, vagy egy váratlan vendég érkezett, egy súlyos betegség, és hirtelen visszaveszed az arcod, mert semmi mást nem érzékelsz a létedből, csak a törékenységet. Aztán összeszedted magad, és emlékké válik mindaz, ami történt, újraépül az arc. Néha azon kapod magad, hogy már el is felejted, hogy mi volt, hogy mennyit sírtál, mennyit gyötrődtél, hogy olyan embereknek is panaszkodtál, akikkel különben korábban szóba sem álltál, s mit ad isten, már most sem állsz szóba. S ha jön egy újabb összeomlás, a pszichiáter azt mondja, hogy feszegessük fel még az előzőt is, mert ott sem történt feldolgozás. S végül orvosi segédlettel szabadul rád a sorsod összes fájdalma.

Nem dolgoztad fel, ez a nemzet nem dolgozta fel, és akkor belefoghatunk egy feldolgozásba, hogy tulajdonképpen semmit, ami az elmúlt harminc évben vagy az elmúlt százötven évben történt, nem dolgoztunk fel, vagyis azokat biztosan nem, amikre még vissza tudunk emlékezni. Ki tudja, feldolgoztuk-e a világosi fegyverletételt, lehet, hogy nem, de ki emlékszik arra már, ki tudja, hogy feldolgoztuk-e már a dédnagymama halálát, aki valakinek a nagymamája volt és valaki másnak az anyukája, de ki emlékszik már a dédire. Fel kell mindent dolgozni? Vagy hagyni kell, hogy amíg eleven az emlék, mondjuk úgy, nem emlék, hanem valóság, akkor levonjuk a tanulságokat, aztán megpróbálunk felejteni. Nem lehet fenntartani a múltat eleven valóságként, mert akkor ott nehezülne ránk mindenki halála, mindenki bűne, mindenki szenvedése. Ki tud úgy élni, hogy örökösen a megkínzatására gondol, az elveszített honfitársakra, a haza elszakított részeire, a meghalt testvérekre, az elszedett vagyonra, a megbecstelenített rokonokra. Talán érdemesebb belátni, hogy nem lehet a múltat feldolgozni, ha élni akarunk. A felejtés, a ne beszéljünk róla az élet érdekében adott válasz, és könnyen lehet, hogy épp ez a helyes válasz. Csak annyit pazarolhatsz a múltra, amennyi az életünk megélése mellett még marad rá. Minden azt akarja, hogy aki él, az éljen.

Volt egy kiszáradt diófa az udvarunkban, még egy oldalága élt, de a teljes koronája száraz volt, a törzse odvas, nem is lehetett érteni, hogyhogy nem roskad össze. Gyere velem, mondta a nagymama. Hová, kérdem, azt mondja, az öreg diófához. A disznóólak mögött volt. Nézem a fát, kirohadt törzsét az az egy élő ág újraépítette, már csak rés maradt a valahai ürességből, s a koronán újabb ágak virítottak, pompáztak, vagy csak egyszerűen nőttek. Az az egy kicsi élő szál meg tudta újítani az egész fát, mert élni akart, mondta a nagymama. Öreg volt, közel a halálához, vagy legalább ahhoz az időhöz, amikor végérvényesen elveszítette a kapcsolatát a valósággal, elveszítette az emlékezetét. Rettegett, mert nem tudta, hol van, senkit nem ismert fel, mindenkit ellenségnek gondolt. Így aludt és ébredt, három éven keresztül teljes rettegésben. Emlékezet nélkül mégis elveszünk, ahogyan felejtés nélkül is. Mindkettő kell ahhoz, hogy ne rettegjünk és tudjunk élni. De milyen arányban?

Vajon mennyiben volt az új fa a régi folytatása? Szeretnénk olyannak látni az életünket, mintha egy nagy folyam része volna, s már ezzel, hogy része tudunk lenni, azt hisszük, igazán értelme volt az egésznek, annak is, hogy vége lett, mert máshonnét szemlélve ez az egész mégis folytatódik. Holott nem folytatódik, az életünk menthetetlenül egyetlen volt. Mégsem szeretnénk haszontalanok lenni, és csak a nagyon hülyék akarnak rosszak lenni.

Fontolgatja mindenki, mi változik, ha ennek (háború, járvány, gazdasági összeomlás) vége lesz. Mi marad a jócselekedetekből, milyen tanulságokat hoz ez az idő. Valami majd változik. Aztán a változásra ráépül a felejtés, visszatér az öntudat, elveszik az alázat. És kezdődik az egész elölről, csak más szereplőkkel.

03. 25.
ÁLOM

Egy ilyen jellegű írás szinte kötelezővé teszi, hogy legyenek benne álmok, vagy legalább egy álom. Az ember, aki ezt a szöveget írja, kikel az ágyból, átül a fotelbe, mint korábban is írva volt, és úgy kezdi, hogy azt álmodtam. Vajon érdekes álom lesz? Olyan, ami tele van izgalmas, megfejtésre váró részletekkel? Amiből következtetéseket lehet levonni az aktuális időre vagy a múltra, esetleg láttatja a jövőt is? Eltitkolt és elhallgatott lélekrészek jutnak szóhoz, mondhatni segítséget kapunk az igazmondáshoz, ami mégiscsak célja minden írásnak. Amikor elmondjuk, nem másnak, először csak magunknak ezt az álmot, vajon mennyit torzítunk rajta, mennyit változtatunk ahhoz, hogy hozzá tudjon valóban szólni ahhoz, amit most érzünk, ahogy most élünk. Nem tudni, mert nincs felvétel arról az álombeli képsorról. Amikor mesélünk, időnként tudatosan is jelezzük, hogy itt most nem emlékszem, hogy mi volt, meg nem tudom pontosan, hogy ki jött szembe, de szerintem ismertem (következtetés, ez nem volt benne az álomban), mert úgy köszöntem, mintha már régen ismernénk egymást. Még el sem meséljük, már a fejünkben újraépítjük az álomsort, logikát rakunk bele, mintha nem is álombeli történés volna, itt-ott homályt, hogy látszódjék, ez egy álombeli történés.

Azt álmodtam, hogy a vécében újra folyik a víz a sokéves és már régen elhasználódott tartályból, folyik lassan le a csempén, ezerszer megcsináltam, de most újra utat talált magának, megyek felmosóért és látom, ahogy a fürdőszobában megemelem a vödröt, hogy ott is áll a víz, emelem a vödröt, és a víz egyre magasabb, a mosdók alatt, nálunk kettő van, már legalább húsz centi magasságban áll, be kell meregetni a kádba, elkezdem gyorsan, hogy ne növekedjen a víz és hátranézek, látom, az egyik mosdó ki van szakadva a falból, és akkor elkezdek zokogni, hogy nem bírom, nem bírom tovább, még azt is mondom, hogy nem akarok tovább élni, Eszter meg áll a fürdőszobaajtóban és azt mondja, ne haragudj, véletlen volt, nem akartam. Álmomban mindig vele beszélek, olyan, mint az anyanyelv, hogy már évek óta nem használod, de mikor álmodsz, azon a nyelven elevenedik meg a világ.

Mindig irigyeltem azokat, akik kényelmesen belehelyezkednek más nyelvekbe. Hiába küzdök, nekem nem megy, amikor jól tudtam, mondjuk oroszul, mindig azt éreztem, tudhatnék sokkal jobban. A nyelvtanulás meghozza a napi kudarcot, móresre tanít mindennap. Elfelejtett és meg nem jegyzett szavak, amelyek azzal riogatnak, hogy ugye, találkoztunk már, de nem tudod, hogy ki vagyok. És tényleg nem tudom, ahogyan nem tudok neveket megjegyezni, így aztán nem, vagy hibásan ismerem fel a világot azon az idegen nyelven. A napi kudarc éppoly fontos, mint a napi betevő. A napi kudarc életben tartja az esendőséget. Nem enged felejteni azzal, hogy elfeledett szavakat, megfejthetetlen mondatokat ömleszt rám. De mikor álmodok, ott az anyanyelv, ami nem egy tudás a világról, hanem érzelmi kötődés, jelentésárnyalatok sokasága, amelyek jórészét fel sem tudjuk fejteni, mert miért is kéne felfejteni, ami ott egységben van. Ne haragudj, mondja Eszter, mert ő beszél az álmomban. Dehogy, csak elkeseredtem, már biztos minden elöregedett ebben a lakásban, azért megy tönkre, de fölösleges kicserélni, soha nem térül meg egy lakásfelújítás, csak a gyerekeknek marad kevesebb.

Elmondtam, mit álmodtam, de nem ütök fel álmoskönyveket a fejemben, hogy elmagyarázzam magamnak, mi mindent rejt ez a vizes-romos történet. Felállok, megyek, meglocsolom a teraszon a virágokat, mikor írom, már visszaültem, különben nem tudnék írni, hideg van, pár napra visszajött a tél, de locsolni ilyenkor is kell. A kislányom nézi a teraszt épp három évvel ezelőtt, egy márciusi napon. Ugye, apu, azért ültetsz majd virágokat. Persze, mondom, mindent ugyanúgy csinálunk majd, mint amikor anyu még élt. Holott semmit nem tudtunk már ugyanúgy csinálni, mert nem élt. Ne haragudj, véletlen volt.

03. 26.
UNALOM

A véletlen, hogy vírus és kijárási korlátozások teszi, hogy a távmunka most diadalra jut. Örülhet, aki otthonról tud dolgozni, mert az ő munkahelye kevésbé van veszélyben. A felügyeleti jog az időnk felett a legnagyobb ajándék és a legnagyobb szabadság. A felügyeleti jog az időnk fölött a legnagyobb átok és kibírhatatlan rabság. Én döntök, hogy mikor mit csinálok, milyen ritmusban, s ugyanakkor rám hárul annak a felelőssége, hogy betartsam a napirendet, mert senki nem segít kívülről. A munkahely szabadon enged, csak legyen teljesítmény, kivétel, ha egy ádáz multiról van szó, ahol leleményes programozók olyan programmal látták el a rendszert, hogy ha negyedóránként nem ütsz le egy billentyűt, akkor kapsz egy figyelmeztető levelet, ahol felajánlják, hogy az eltékozolt időt levonják a szabadságodból. De vegyük úgy, hogy te egyéni vállalkozó vagy, aki bedolgozik, vagy alkalmazott, akiben megbíznak a munkaadók, vagy nem bíznak meg, de nem volt pénzük ilyen leleményes ellenőrzőprogram kiépítésére. Na, akkor összezavarodik és keveredik a magán- és a hivatali idő, összekeverednek a barátok olyan munkatársakkal, akiket eszünk ágában sem volt a lakásunkban látni, még képernyőn se, amikor a hivatali bulikról készült képeket nézegetjük, amin azok a munkatársak is rajta vannak, gyorsan továbblapozzuk, most meg ott díszelegnek egy képernyőn a szobánkban, és még beszélnek is, jó, hogy nem nyúlnak ki egy kis nasiért, amit az otthondolgozó elég gyakran ropogtat, nem is gondolva arra, hogy otthondolgozás örve alatt tulajdonképpen hízókúrát tart. Iroda lesz a lakásból, ráadásul a társunk irodája is, az is ott szöszöl mellettünk, néha még beszél is, a gyerekekről már nem is beszélve, ha kicsik, a távoktatásban kell részt vennünk, ha kamaszok, hát nullahuszonnégyben nézni az unott arcukat, meg hogy mennyire utálnak összezárva lenni a szüleikkel, tényleg még telefonálni sem lehet rendesen, mert mindent hallanak. Elviselni azt, hogy velük veszekszenek ilyen faszságokon, hogy mért nem dobtad be a szennyesbe, holott nekik van bajuk egymással, csak azt a bajt nem lehet bedobni a szennyesbe.

Uralni az időnket komoly feladat. Napirendet kell csinálni, és be is kell tartani, ha nem akarsz teljesen szétesni, s ez az egész valójában dögunalmas,

ugyan megspórolom az utazási időt, meg tulajdonképpen eredményes is tudok lenni, de nem találkozok senkivel, a munkahelyi figyelem csakis a feladatokra korlátozódik. Jó volna látni másokat, beszélni hülyeségekről, kibeszélni a szomszéd szobában ülőket, meg beszólogatni az ellenszenves munkatársaknak, megsértődni, ha visszaszólnak, hagyni, hogy más ossza be az időnket, ne legyen már ez is a mi felelősségünk.

A modern nevelés arra kapacitálja a szülőket, hogy engedjék a gyereket választani. Még beszélni sem tudnak, s már megkérdezzük, melyik nadrágot, inget, szoknyát akarod felvenni, mit akarsz vacsorázni, van ez is meg az is, meg lehet más is. A gyerek csak bámul, miért nem játszhat nyugodtan, mért nem dönti már el az a szülő, hogy mit kell felvenni ilyen időben és mikor mit ebédelünk vagy vacsorázunk, mért kényszeríti rá a választás terhét, azért szülő, mert bizonyos dolgokat neki kell megoldani. Rengeteg időt vesz el, ha mindenről örökösen döntenünk kell, és nem fogadjuk el, hogy vannak dolgok, amikről más dönt, hogy az a döntés nem a mi kompetenciánk. S az elvesztegetett időn túl azzal is számolni kell, hogy nem szeret mindenki dönteni, s van, aki nem is tud.

A háború után, mesélte nagymama, amikor az uradalomban bérért dolgozók (béresek) földet kaptak, a nagy boldogság után, mikor szembesültek a föld követelte feladatokkal, gyorsütemben megszabadultak tőle, mert nem tudták, hogy mikor kell felkelni és elmenni kapálni, és meddig, hány napot igényel egy-egy munka, mert soha nem voltak olyan helyzetben, hogy ilyen döntéseket kelljen hozniuk. Nem is kellett kérni, szinte rohantak a szövetkezetbe, ahol most nem egy tiszttartó, hanem a szövetkezet elnöke és ágazatvezetői mondták meg, mit kell csinálni. A föld csak a már korábban is földdel rendelkezőknek volt hasznos, mert tudták, mi a dolguk. Amikor aztán ezerkilencszázhatvanban sokadik futamra végül majd minden kisparaszt földjét, gépét, lovát elvették, akkor nem pusztán a vagyonuktól fosztották meg ezeket a gazdálkodókat, hanem ettől a tudástól is. Az idő beosztásának és a saját föld megművelésének tudásától, hogy végül teljességgel alkalmatlanná tegyék őket a magántulajdonra.

Felügyeletet tartani az idő fölött a napirend betartását jelenti. Hogy miért ez a napirend, nem haragudhatok másra, nem válthatok munkahelyet, mert hülye dolgokat követel tőlem a főnököm, hiszen ebben a vonatkozásban én vagyok a saját főnököm. Az otthonhoz kötött napirend egyre unalmasabb lesz, egyre megszokottabbak a mechanizmusai. S hiába álmodozunk a munka végéről, ami a rend értelmében mondjuk, fél ötkor

végetér, a váltásnak nincs nagy látszata. Becsukjuk a gépet, vagy csak átváltunk egy sorozatra. Egy iszákos barátom egy napon váratlanul abbahagyta az ivást. Egészségi okokból, kérdeztem, vagy a pénz miatt. Nem, mondta, untam már. Egy időben azt hittem, izgalmas, hogy eljön az az óra, amikor felbontom az első bort, és akkor még le is mehetek a sarokra, ott van egy hely, ahová haverok járnak, olyanok, akik már szintén felbontották az első bort. Érdekesnek látszott, mindenki szabadnak. De évek óta mindenki ugyanazt a monológot mondja, és évek óta ugyanazt a rendet követi, amit az alkoholfüggése parancsol. Az alkohol megoldotta a napok struktúráját, s bizonyos értelemben átvállalta a felelősséget egy csomó idő fölött, ami így mindig eltelt. Meguntam.

Meguntam. Vajon hányan néznek így egy idő után a szintén otthondolgozó feleségükre, férjükre, a családjukra vagy csak a munkájukra, a korábban kedvenc sorozatukra. Az idővel való hadakozás héraklészi munka, nem egy feladat a sok közül, hanem a feladat.

03. 27.
IDŐ

Birkózás az idővel. Tegnap kigondoltam, hogy mit fogok ma írni. Az írás elsősorban gondolati munka. Az üres lap és semmi nem jut eszembe típusú írói sirámok a szemfényvesztéshez tartoznak, mert mi a fenének ül le egy ember egy üres lap elé, ha nincs a fejében semmi. Nem ül le, mert senki se pszichopata, hogy farkasszemet nézzen az ürességgel. Inkább iszik vagy baszogatja a mellette élőket. Kigondoltam, hogy ma mit fogok. Mondatszinten, mert olyan az ember, hogy nem tud nem korrigálni, már fejben. Nem, az úgy nem lesz jó, meg ott van egy idétlen szóismétlés. Mint gyerekkoromban, éppúgy csinálom, hogy kigondolom, hogy mit fogok mondani a kedvenc tanítónénimnek, hogy jobban szeressen, vagy hogy mit fogok mondani az agronómus feleségének, akibe szerelmes voltam, hogy érdekesnek találjon, valamint egyértelmű legyen a közlésem, hogy szerelmes vagyok bele, de az ő számára legyen ez a közlés teljességgel félreérthető. A belső gondolkodás minden csínját és bínját kitanultam. Ismerem a százszor elkezdett és újraírt mondatok és gondolatok rettenetes terhét, hogy olyan, mintha elakadt volna a lemez, csak abban különbözik, hogy kicsit mindig másképp szólal meg, vagy egy hülye refrén, amit ezerszer ismétel meg az előadó, ha elindul a vonat, a szívem majdnem megszakad, és a vonat még mindig nem indul el, mert a gondolkodó fej egy kicsit mindenen változtat, ha elindul a szerelvény, a szívem majdnem… ha elindul a vonat, a pulóverem elszakad. Valahogy így. De nem emlékszem, nem írtam le, pedig emlékszem, kigondoltam, mi lesz az a pár szó, amiről majd eszembe jut, hogy mit gondoltam ki. Mi volt az a pár szó, ez sem jut eszembe. Megnézem a jegyzetfüzetemet, hátha mégis leírtam, de nem. Mire gondoltam tegnap, mit akartam leírni, keresek tegnapi eseményeket, hogy azokból hátha kitalálom. De nem. Csak arra emlékszem, hogy le akartam írni, mert arra gondoltam, hogy ma az fog történni velem, ami történik, hogy nem jut eszembe. Végülis vannak dolgok, amikre emlékszem, hogy például le akartam írni, meg hogy csak azt a néhány szót akartam leírni.

A kisfiam felmegy a szobájába, mert ott van a pulcsija és indulni kell. Aztán jön le, hol a pulcsid, kérdezi az anyukája, ja, azt elfelejtettem, mit csináltál fent, nézegettem magam a tükörben, mondta, most nő egy foga, és

el van magától ragadtatva, hogy valami újdonság történik a szájában. Kimegyek a konyhába, kinyitom a kamraajtót. Mért nyitottam ki. Megyek a boltba, hogy a legfontosabb a kávé. Kipakolok otthon, hogy végre főzök kávét. Elfelejtettem, egy csomó pénz elszórtam, holott csak kávét akartam venni, amit végül nem vettem, de már nem megyek le, csinálok neszkávét, mint tegnap, amikor szintén elfelejtettem. Ilyenkor kell megemlíteni a rövid távú és hosszú távú memória játszmáit, hogy arra nem emlékszem, hogy most mit, bezzeg arra, hogy gyerekkoromban azt mondtam a nagyapámnak, hogy nem a nagyapa a parancsnok, hanem az apu a parancsnok, na, arra kristálytisztán, holott nem. Valójában csak arra emlékszem, hogy elmesélték, hogy én azt mondtam, pedig valószínű, hogy nem ezt mondtam, csak valami hasonlót, de az emlékeket őrző szülők ebben a formában szerették volna megőrizni ezt az emléket, így tartották tréfásnak vagy a gyerekre jellemzőnek. Én kicsit alakítok ezeken a meséken, hogy legyen olyan a gyerekkorom, ami nekem jobban tetszik.

Rövid és hosszú távon is felejtek. Idő Nagyúr tényleg nagy úr.

Régen azt gondoltam, hogy olyan az élet, mint a tárt karok, mint a sarkára fordított piramis, aminek sarokpontjában épp én vagyok, s ahogy felnézek rá, ott van az életem táguló világa. Aztán, nem is tudom, hány éves voltam, mintha talpára állt volna ez a piramis, mint egy vietnámi bambuszkalap, az egész átfordult, nem egy nyitott perspektíva volt már, hanem valami búra, aminek pontosan látom a határait, hogy az évek mind pakolnak alám egy-egy téglát, s én közelebb és közelebb kerülök ennek a búrának a fedeléhez, s a végén ott lapulok szét a leélt évek és az élet vége között.

Keresni kell, kutatni kell, aktuálisan épp honnan látjuk a világot, s amikor arra gondolunk, hogy bár szétlapulás a vége, mégis egyre magasabbról, szóval egyre nagyobb rálátással, akkor végigfuthat rajtunk az öregedés büszkesége, hogy nalám, én már ezt is tudom, nalám, én már látom, ebből meg abból mi lesz, nalám, olyan otthonos nálam a tudás, mint egy háziállat. Az öregek bölcsek, már túlvannak annyi dolgon, hogy lehetnek bölcsek, de nem azok. Az öregek is olyanok, mint a többi korosztályhoz tartozók, bölcsek meg hülyék, rendesek meg szemetek, kedvesek meg tolakodóan agresszívek, csak egy közös vonásuk van, hogy öregek. Mert korántsem olyan az idő, hogy felemel, inkább elnyel, ahogyan a sár, süppedünk bele, és nem a távlatosság jellemzi ezt a nézést, amivel rálátunk a világra, hanem az utolsóság. Épphogy kevesebbet látunk, de az a

látás mindennél fontosabb, mert utolsó látás. És utoljára csak olyan látás van, aminek már nincs ideje hazudni, az igazlátás, ami a világból már keveset lát, de a belső működésből egyre többet. Befelé nézni, gondot viselni a belső működésre, ez a feladat, hiszen ki végezhetné el ezt a munkát jobban, mint az, akit magába nyel az idő.

A perspektívát mutató idő harcosa diadalmasan áll a csatatéren, győzni és foglalni akar, nincs ideje megpihenni és visszanézni az áldozatokra. Az időbe süppedő nem szégyelli, hogy megsiratja őket, hogy mindenen elkönnyezi magát, a leghülyébb sorozatokon is, a *Don Matteó*-n például, ami olyan, hogy tényleg rendkívül csendes film, a főszereplő a Bud Spencer-filmek valahai nagyvitéze, Terence Hill, most elvénült papot játszik, biciklivel jár, szó sincs autósüldözésről, és olyan ájtatos képe van, mint egy aranyos állatkának egy mesefilmből, minden a lehető legközhelyesebb benne, de minden pillanatában van egy örök igazság. Elsírja magát, mert ki ne sírna olyankor, ha az igaz szerelem győz, ráébred a hibájára egy bűnöző, vagy egy üdvözlégymária megoldja a gondokat, s ahogy sír, egyre magasabb lesz a saras víz körülötte, s végül, még a sorozat biztosan tart, vagy épp készül az újabb évad, de ő belesírja magát a pusztulásba. Ne haragudj, véletlen volt.

03. 28.
NÉPDAL

Véletlen belebotolhatunk és észrevétlen csaphat le ránk az ellenség, mert nem látszik. Megbújik a levegőben, olyan, mint isten. A koronavírus istenbizonyíték. Egy végtelenül egyszerű, istennél mindenképp egyszerűbb élőlény, és mégis el tud bánni velünk. Vagy isten lényege épp az egyszerűségben rejlik? Hogy van vagy nincs. Hinni benne elhatározás kérdése, hiszen sosem lesz meggyőző érv se mellette, se ellene. Elhatározás, amit mégis oly sokan nem tudnak meghozni, és vergődnek a van és a nincs között. Ők azok, akik istentagadók között hívők, hívők között istentagadók, holott, ahogy egy idősebb barátom mondta, egyszerre két szekeret nem lehet tolni, bár ő nem istenre értette, hanem a párkapcsolatra.

Az ellenség megbújik a levegőben, nem lehet felismerni, ahogyan a rendszerváltás előtt megbújtak a társaságokban a besúgók. Figyeltek és fürkésztek, de nem lehetett tudni, hogy ők figyelnek és fürkésznek, s hogy ezt milyen céllal teszik. Tudtam, hogy figyelnek, ahogyan tudom, a levegőben is ott az ellenség, meg a bevásárlókocsik fogóján és a kilincseken és a boltok pultjain és a buszok kapaszkodóin, csak nem látszanak. Tudtam, de ha az ő figyelembevételükkel élek, ők uralják az életemet. És ezt nem akartam.

Négy fiatal író utazott a Szovjetunióba 1986-ban. Az út hivatalos volt, találkoztak háborús hősökkel. Egyik oldalon ült a négy író rendezetlen és alkalomhoz nem illő ruhában, szemben velük a veteránok, széles tiszti kalapban, a mellükön sorban a hősiességüket bizonyító érdemrendek. Ők azok, akik visszatértek Berlin romjaitól, akiket később nem evakuáltak halált jelentő táborra vagy nem végeztek ki mint kémeket. Ők a túlélők, nem olyanok, mint akiket szekérről dobáltak be Vámosmikolán a templom melletti tömegsírba, akiket később egy külön parcellában újrahantoltak a helyi temetőben, az ötágú csillagos sírkövekre neveket írtak, csak a tisztek neveit, hogy ki nyugszik még ott az általuk vezetett századból és hányan, senki nem tudja. Az asszonyok, akik elvesztették a háborúban a férjüket, a gyereküket, az apjukat, minden évben rendbetették a sírokat. Nem voltak ellenségek. Halottak voltak. Nem mondták, de arra gondoltak, hogy az ő halottjuk fölött is valahol ott a messze oroszoknál valaki megcsinálja a

földet. A veteránok szomorúak voltak és kedvetlenek, nem akartak velünk együtt lenni, eljátszani a nekik osztott szerepet. Visszagondolni azokra az évekre, amikor jobb nem tudni róla, hogy mi minden történt. Kedvetlenek voltak és nagyon öregek. Az egyik a magyarok közül egy nyíregyházi költő volt, derékban és fenéknél feszülős vászon trapézgatyát hordott, az inge betűrve, fölötte vényakú pulóver és csípőig érő bőrdzseki. Pont úgy nézett ki, mint egy orosz költő, akiket nagy szeretettel fordított, mondjuk Jevtusenko (Jevgenyij Alekszandrovics), Voznyeszenszkij (Andrej Andrejevics) vagy Viszockij (Vlagyimir Szemjonovics). (Hát azok meg kicsodák?) A veteránok is ezzel a nyíregyházi költővel szimpatizáltak, ő nekik is felismerhető volt, ahogyan az államvédelmi szervek körében is ismerős arc volt. Ő jelentett. Mit kapott cserébe, nem tudom. Talán, hogy majd jobb verseket fog írni, vagy éppolyan rosszakat, mint addig, de azt fogják terjeszteni róla, hogy jók. Az esztétikai ítélet úgyis olyan ingoványos terep. Nem haragudtam rá, másokra sem, de soha nem tudom megbocsátani, hogy a rendszerváltás után senki, aki a diktatúra szekértolója volt, nem bűnhődött meg, sokszor hétpróbás gazemberek még arra sem kényszerültek, hogy egy kis szégyenpír végigszaladjon az arcbőrükön.

Megbújnak minden társaságban, ott vannak a barátaid között, a családodban, sokszor beólálkodnak a szerelmi életedbe. Lehet másképp beszélni és védekezni ellenük, maszkot venni és kizárni a ravasz kis ellenséget, és gumikesztyűben érni a külvilághoz. De nem akartam másképp beszélni azért, mert ott vannak, és nem akartam úgy élni, hogy azt feltételezzem, valaki azok közül, akiket szeretek, titokban az életemre tör. A hivatalos helyeken ott igen, a tanulmányi osztályon elfogadjuk a nyelvre vonatkozó tilalmakat, de otthon nem. Maszkot teszek, ha boltba megyek, ha postára, de nem teszek maszkot az erdőben, nem akarok minden pillanatban gyanakodni arra az anyagra, amit olyan mélyen szeretek.

A nap hétágra süt, semmi nem mutatja, hogy az ellenség tényleg akár ott ólálkodhat a közelünkben. Makkosmária felé megyek. Ez a tevékenység még engedélyezett, hisz az egészségügyi séta kategóriájába sorolható. Kora reggel van, el akartam kerülni a kutyasétáltatók hadát, nem a vírus miatt, hanem mert zavarnak a gondolkodásban, pedig én gondolkodni akarok, nem azért, hogy ezzel bizonyítsam, hogy vagyok, mert mindenki láthatja, hogy vagyok, s hogy épp az vagyok, aki vagyok. Gondolkodni, hátha valami tisztázódik bennem, az erdei levegőben több az oxigén, meglódulhat az agy, csak félő, amikor hazamegyünk, az egészet elfelejtjük, mert megcsappan az

oxigénkoncentrátum. Elérem a templomot. Búcsújáró hely. Egy régi ember látta itt egy fán a vérző Krisztust és hamarosan felépült a halálos betegségből. Nézem a templomot, hátha feltűnik Isten, mondjuk a torony mellett a levegőben, az van a legmagasabban. Hogy megmutatkozik a maga egyszerűségében, mint egy népdal. Felezőnyolcas, páros rím, aa, bb, cc, dd, aa, bb.

03. 29.
KRUMPLIFÁNK

Vegyes családból vagyok való, nem úgy, hogy apám férfi, anyám meg nő, bár elérkezhet az a kor, amikor ez jelenti a vegyes családot, hanem anyám földművesek gyereke volt, magyarán paraszt, apám meg iparosoké. Persze lehet azt mondani, hogy nem mindegy, vidékiek voltak. De nem volt mindegy. A parasztok számomra vicces összevisszasága az apámnak maga volt a káosz, márha apám magázta volna a káoszt vagy egyáltalán használta volna ezt a szót.

Apai nagyapám alkoholista volt, akit időnként talicskával kellett hazatolni a kocsmából, meg kidobta a nagymamát a házból, mert volt egy olyan gondolata, hogy a nagymama is összejátszott a gonoszokkal, akik elvették a műhelyét, hogy végül csak egy kiskamrában tudott berendezkedni, de az a műhely a kiskamrában olyan volt, mint egy patika, minden a helyén, a fúrók és gyaluk méret szerint sorban. Kisgyerek voltam, s bár csodáltam ezt a sok-sok szerszámot, a felhalmozott bútorfákat, nem szerettem ott lenni, részben a nagyapa szigora miatt, részben azért, mert a nagyapa parasztgyereknek tartott, idegennek, akiből semmi nem lesz, akitől semmit nem lehet várni, a másik unokáit szerette, akik nem voltak parasztok. Nagyapa, kérdeztem tőle, tényleg talicskával toltak haza a kocsmából? Nagyapa elpirult, nem, mondta az nem én voltam. Ki, kérdeztem. Egy másik ember. Csak nagyon hasonlít rám és ő is errefelé lakik.

Apám az iszákos apa elől menekült a káoszba, azok közé, akiknek egyetlen szerszámuk volt, a kapa, de azt is mindig keresni kellett. Egész életén át küzdött azért, hogy valami módon elérje a rendet. Hitt a változásban. A rendért való küzdelem egyik módja a betonozás volt, betonjárdák lettek az udvaron, a ház előtt, betonvályúk a malacoknak, betonalapra kerültek a tyúkólak, olyan volt, mint a mai térépítők, akik ösztönből mindent leköveznek. Apám különbözött, s emiatt sokszor hallgatott, nem bírta a szagokat, a parasztok szagát, mert a parasztoknak más volt a szaga. Hátul a kiskamrában ettem a nagyapával olajoshalat meg pálpusztai sajtot. Szerettem ott lenni, ahol nagyapa volt, mert semmit nem csinált, csak szeretett. Előpakolta a megmaradt kenyérhéjat, amit az erdőről hozott vissza, madárka látta, őzike látta és odaadta, én meg rágtam boldogan,

mert megjárta azokat a szemeket, amikről a nagyapa mesélt, a madarakét. Jó volt veletek élni, mondta, mikor meghalt. Mindenben tökéletesnek láttam, még abban is, ahogy meghalt.

Apám és anyám különböztek, hisz mikor anyám azt gondolta, hogy kitakarított, apámnak akkor még el sem kezdődött a rendrakás, de mégis voltak közös pontok, például, hogy a népdalt mindenki utálja, kivételt képeztek azok a népdalok, amiket magyarnótaként is lehetett értelmezni. A népdal nekik egy fura bácsi volt (Kodály), aki el tudja mutogatni a hangokat. A matekházit haza lehetett vinni, de még a *Timur és csapatá*-t is lehetett olvasni otthon, vagy a *Távolban egy fehér vitorlá*-t, de olyan vidéki diákról, aki otthon el mert volna mutogatni egy népdalt, hát olyanról hetedhét országon innen és túl nem lehetett hallani. Nem szerették a népdalokat, a *Röpülj pává*-t csak azért nézték, hogy nevessenek rajta, hogy képesek azok a, mondjuk, kistincsi asszonyok fogatlan is kiállni. Fogatlanul, szörnyű fekete ruhában, amit a szüleim csak matyónak hívtak, a fekete matyónak, mert általában így nevezték a népviseletet, fekete matyó, meg színes matyó. Fekete matyóban fogatlan, ráadásul az az idétlen fehér zsebkendő, amit a műsorvezető keszkenőnek nevezett, és jobbra-balra lépegettek s közben szörnyű, kifejezetten fülsértő hangon előadtak egy népdalcsokrot (műsorvezető), amit a helyi tanítónő gyakoroltatott be. Nehéz volt az asszonyokat rávenni, hogy (műsorvezető). Tanárnő (ő is tagja volt a helyi népdalkörnek): Nehéz, mer a férfiak gyanakodtak, hogy mit csinálnak ott, de amikor a falunapon felléptek, mindent megbocsátottak. Különben nem bocsátottak meg semmit és alig várták, hogy ez a tanárnő egy még ennél is autentikusabb és fogatlanabb faluba költözzön, esetleg Romániába, hogy végre az asszonyok otthon töltsék az estéket, hogy legyen rendes vacsora, amikor a férfiak hazamennek a kocsmából.

A népdalokat Budapesten ismertem meg, a táncházmozgalom népszerű zenekarainak előadásában. Népdalrajongó lettem, azt gondoltam, az is olyan városi ügy, mint a nagykörút, csak még nem jár rajta villamos. Nagyapa csináltatott nekem egy citerát Ernő bácsival, akivel együtt voltak fogságban, ahol a priccsre szerelt drótokat és azon játszott. Az oroszok nagyon szeretik a zenét, ez mentette meg Ernő bácsit, és ő szívesen játszott, az alkalmi hangszeren még az ellenségnek is eljátszotta a nótáját. Ernő bácsi a népművészet mestere volt. Egyébként tényleg mester volt, úgy tudott bőgő szarvast faragni, amikor nem kellett népművészetből tulipánt meg indamotívumot, mint egy isten. Nem értette, ha megyek hozzá gyakorolni,

mért játszunk népdalokat, amiket kizárólag a fesztiválokon játszanak, otthon meg a kocsmában, fesztivál után csak magyarnótákat szoktak.

Gyerekkoromban egyszer hallottam népdalokról a nagymamától, hogy volt egy ember, ő fiatal volt még, de már feleség, aki esténként játszott tárogatón, és az abban a csendben hogy töltötte be a levegőt, az egész világot kitárta, nagyon örült annak az észrevételnek, hogy a világ kitárása, hogy ezt egy tárogató csinálja. Nagymama nem volt érzelmes alkat, de itt mégis azt éreztem, hogy ebben a tárogatóban, még a hangszer nevében is valami elveszített lehetőségre emlékezik, hogy ő nem ment az Ilonka nénivel továbbtanulni, holott mennyire akarták, a pap is, meg a tanító is, de nem. Eljött a tanító, és azt mondta, hogy mindent fizet az egyház. Az apja, aki különben siratóember volt, ő imádkozta a túlvilágra a falu lakosait, azt mondta, nem. A felesége meghalt, előtte meghalt a két lánya spanyolnáthában, a nagyfia, aki épp 1917-ben alkalmassá vált, hogy behívják katonának, ott marad az olasz fronton, ha egy évvel később születik, most él, de nem él, mert akkor született, amikor született. Ilyen volt ez a férfi. Volt neki pénze, mert a siratás mellett ő oltotta a falu fáit. Nagymama küldte neki a tejet, mondta a kislányának, tél volt, mondd a nagyapának, amikor odaadod a tejet, hogy mennyire fázol. A nagyapa még azt se mondta, hogy fuss, akkor kimelegszel. Ki tud még érezni ennyi pusztulás után?

Nagymama volt a nő a családban, neki kellett a kisebb testvéreket rendezni, mert volt egy alom, a későbbi gyerekek, az anyátlanok. Még a sírjához se tudtak kimenni, mert Gyarmaton maradt, nem tudták hazaszállíttatni, nem volt annyi pénz. Aztán ezek a kisebb testvérek is meghaltak, az már egy másik háború volt, csak egy maradt a hétből, itt nem számoljuk azokat, akik úgy voltak az imakönyvbe beírva, hogy Marika született február hatodikán, meghalt március tizedikén. Egy maradt, aki mikor visszajött a fogságból, kommunista lett, és örök vitában álltak a nagymamával, minden ünnepkor üvöltöztek egymással, ez volt náluk a vita. A testvér aztán mikor lehetett, kilépett a pártból, mert csalódott az eszmét képviselő szervezetben, de egész életében megmaradt a baloldali gondolatok hívének, mint mindahányan, akik emlékeznek, hogy honnét jöttek és milyen nyomorultnak lenni, megalázottnak, rettenetesen szegénynek.

Csak a reformkonyha zavarodott hívei gondolhatják, hogy a szegények még egészségesen tudtak étkezni. Nem. A szegények mindent megettek, amit tudtak, amikor csak rozs volt, mert a búzát be kellett szolgáltatni, akkor

rozsból sütöttek kenyeret. Verbóka bácsi megőrölte, neki volt malma, épp a mi utcánkban, nem volt hántolva, csak úgy egyben (teljes kiőrlésű), s amikor ették, kaparta a torkukat a rozshéj. Egy kis búzaliszt volt, abból egyszer a nagymama sütött kenyeret, mert haldoklott az apja, aki miatt nem mehetett a fővárosba tanulni, hogy legyen a nagybetegnek puha kenyér, és abból a gyerekek is kaptak egy szeletet. Olyan finom volt, mondja az, aki akkor volt gyerek. Amikor mindennap volt, nem gondoltam, hogy ilyen finom tud lenni a kenyér. Az éhség a legjobb szakács.

A szegénység leleményességre oktat, hogy mit kell és lehet megenni és hogy lehet azt az ételt átváltoztatni, hogy más legyen. A kukoricadarából főtt kására vagy a krumplikására sütöttek hagymát jó zsírosan és sósan, s az olyan volt majdnem, mintha húst is ettek volna. De hús ritkán volt. Fizikai munkát végeztek, s ahhoz nem volt elég répát rágcsálni, erőt kellett bevinni a szervezetbe. Nyers répával eljógázgat az ember, de nem tud egy holdat lekaszálni. Szegénynek lenni nem jó, bár alázatra tanít, a sors elfogadására, de mégis rossz, mindig érzed, hogy éhes vagy, pedig olyan keveset akarsz a világtól, csak azt a sülthúst meg valami édeset, de nem megvizezett cukroskenyeret, hanem kalácsot vagy buktát. Alázatra tanít és leleményességre. Szegény vagy, de nem vagy hülye, az életed nagyrésze a te leleményességedtől függ. Nem a bolti kínálat határozza meg, hogy mi történik veled, hanem te, mert a bolti kínálatra nincs pénzed. Mennél több része az életednek olyan, hogy a te fennhatóságod alatt van, annál inkább éled a magad életét.

Tél van, rettenetes hideg még a szobában is. Anyánk a konyhában a sparhelton melegített téglát, egy rongyba betekerte és bedobta a dunyha alá, a szobában nem volt fűtés, aztán befeküdtünk a tégla után a dunyha alá, azt mondta, most összebújunk, mint a szegény ember malackái. Jó volt malackának lenni és az anyánk testéhez bújni, és rugdosni a testvérünk lábát el a téglától és hallgatni egy mesét, mondjuk Szent Péterről, aki épp olyan volt, mint mi: elégedetlen.

Maradék törtkrumpliból krumplifánkot csinálok, teszek bele hagymát, belehempergetem zsemlemorzsába, úgy sütöm ki. Nem dobunk ki semmit. Vajon mi lesz annak a következménye, hogy a döntéshozók két hónapra leállították a világot? Kik menekülnek meg és kik vesznek el? Nem lehet tudni, holott az ember mindent elkövet azért, hogy tudja, mi lesz. Hogy elfelejthesse a bizonytalanságot, hogy elhiggye, az fog történni, amire gondol, legalább addig, amíg be nem következik az, amire nem gondolt.

03. 30.
BIZONYTALANSÁG

Hiába közelít, nem tudjuk, mikor ér el hozzánk, mikor jön, hogy mindent visszavegyen az utolsó óráján. Nem nézi, hogy ki vagy és ki voltál, csak kaszabol, mert épp az útjában voltál. Nem készültél fel, mert erre senki nem készülhet fel, hogy lehetne arra készülni, amiről nem tudjuk, mikor jön el. A halál gazdatestei vagyunk, felüti a fejét és leüti a fejed, nem kérdezi, így gondoltad régen, épp ezt tervezted el. Megkínoz, ha megkínozni van kedve, s nem kínoz, egy perc alatt elveszi, ami neki éppen kell. Hiába szolgálod, hiába teszel érte, az adomány nem kényezteti el, nem lehet lekenyerezni, neki nem eledele a te kenyered. Keresed a menekülés útját, de a kisajtót, ami a világba visszavinne, ha nem akarja, nem éred el. Kössünk alkut, mondod annak, aki alkuképtelen, de utolsó pillanatig azt hiszed, van mód a menekülésre. Fekszel a kórházban, már tele vagy csövekkel, a csövek azt üzenik, hogy közel már a gazember, vagy otthon, vagy épp a feleséged mellett, bújsz a melegéhez, s azt mondod, olyan fájást érzek a gyomor táján, és mire meg tudnád pontosan fejteni, tényleg honnan is jön ez az érzés, már nem lélegzel, a gyerekeid rátérdelnek a mellkasodra, hogy hátha mesterségesen visszaállítható még a légzés, de nem. Nem kell már neked az, ami voltál, mert nem vagy, már levegőt sem kérsz, pedig hogy szeretted. Ki tudna erre felkészülni, hogy már évek óta hordozol valami gyilkos ellenséget a testedben, csak nem szólt semmi és senki, még a vérkép se mutatta ki, s ha kimutatta, mért vennél komolyan egy olyan dolgot, amit még egyáltalán nem érzel. Egyet akarsz csak, hogy ezt felejtsük el, most ne gondoljunk rá, szerelmes akarsz lenni, felolvadni a másik testében, s ha sikerül, már nem gondolsz rá, erre a gonosz lovagra, a feketevitézre, akit minden népmesében legyőznek, de nem győznek le soha az életben, ha ezt lehet mondani, mert a halál mindig életben van. Szeretlek, mondod az ágyban, és csak a felejtés fölötti örömet éled meg, most nem ólálkodhat körülötted, most te győztél, és anyagokat töltesz magadba és azt mondod, most nem fog rajtam, mert nem tudok róla. Elfelejteni a törvényt nem mentesít a törvény alól, mondja, amikor elkapja a grabancodat, részeg vagy, vagy lenyűgözve egy külső anyagtól, ami megsokszorozza az időérzetedet, teletöm eseménnyel minden pillanatot, és boldognak érzed magad. Végre boldog vagyok, mondod, s

aztán ebből a boldogságból kerülsz oda, amit elkerülni akartál. Örök életbe menekültél, de csak öröklött életed van, aminek egyszercsak végeszakad. Ott állnak majd a tetemed mellett, ha állnak, vagy későn érkeznek, mint én érkeztem későn az apám ágyához, már elvitték, csak egy halom szennyes holmi volt az ágy mellett. Én erősködtem, hogy menjünk haza, hogy ki tudja, hány éjszaka fog még így eltelni, s nem lehet alvatlan annyit kibírni. Anyám maradni akart, ne menjünk, kisfiam, itt kell lennem, ha meghal. Nem tudjuk, mikor fog, mondtam, és jött velem, hogy másnap már csak a ruhakupachoz térhessünk vissza. Hibát hibára halmozok, gondoltam, azóta is. Hibás, ez az ember, hibás, pedig mennyire szeretne nem hibás lenni. Mindent visszavesz az utolsó órán, ennek a hibának a tudását is. Tegnap volt az utolsó óraátállítás. Az óraátállítás olyan, mint a halál, akik az előtt éltek, hogy bevezették, nem tudják, mi az, akik az után születtek, hogy be volt vezetve, nem tudják, mi az. Meghalni éppolyan, mint meg nem születni. Azok leszünk, akik voltunk, mielőtt nem voltunk. Csak azok nem leszünk, akik voltunk, mikor voltunk.

Visszaállítom az órákat a lakásban. Mikor van az utolsó óra? Mikor szűnik meg a bizonytalanság? Látom magam előtt azt a nyomorult állatot, aki kilép az édenkertből és belép a halál tudásába. Megretten, megmarkolja a szerelme kezét, azt hiszi, ha ketten vannak, megmenekülnek, vagy legalább el lehet felejteni, lehet együtt nem gondolni rá, mert egymásra gondolnak, vagy a gyerekekre, Káinra és Ábelre, főleg Ábelre, ezért aztán Káin megöli Ábelt, de ez még nem történik meg. Most együtt van a család és tudnak egymásra gondolni, de végül az édenkertből kilépő vad egyedül marad, menthetetlenül egyedül azzal, amiről van, vagy inkább úgy mondhatom, lett tudása.

03. 31.
BÁRHOGY

Tegnapelőtt meghalt Krzysztof Penderecki. (Ki az?) A lengyel zeneszerző fiatalkorában élharcosa volt a formabontó zenének, annak a zenének, amit avatatlanok csak csörömpölésnek hallanak, amiért kamaszkoromban annyira rajongtam, mert úgy éreztem, ez a tökéletes szabadság, az érdek nélküli alkotás terepe. Eljártam az Új Zenei Stúdió előadásaira és szemináriumaira, ahol a szabad alkotás magyar hősei bemutatták a kottákat, a megszólaltatás módozatait, mert ezek olyan kották voltak, hogy nemcsak hangjegyek voltak rajta, hanem különböző egyéb szimbólumok is, piktogramok, amelyek értelmezése már önmagában szellemi esemény volt. Penderecki egy idő után elfordul a kísérletezéstől és hagyományos formákat kezdett követni. A jobban felismerhető zene kevésbé kockázatos a közönség szempontjából. Észreveszi a hasonlóságot, különösen a romantikusokkal, s mindjárt otthon érzi magát. De Penderecki nem korrupciós céllal változtatott, így látta megújíthatónak azt, amibe a sok-sok formai kísérlet során talán beleunt.

William Turner, aki már tizenévesen festősztár volt, romokat festett és mitológiai jeleneteket, hajókat, kikötőket pazar kézügyességgel, szinte bármit. Hatvan fölött volt, amikor felhagyott a figuralitással, és tengert kezdett el festeni az ezernyolcszázharmincas években, megelőzve ezzel az impresszionizmust, s megalapozva a későbbi legradikálisabb absztraktot, a monokróm (azaz egyszínű) festészetet. A két alkotó, alkotói múltjuk miatt, más és más választ adott arra, hogy miként kerülheti el az önismétlést, az ellaposodást, az általa követett keretrendszer tartalmi kiürülését. Hozzám Turner áll közelebb, hogy minél mélyebben és minél kendőzetlenebbül belevágni a mű tárgyába, azokat a rétegeket is feltárni, amelyek eddig rejtve voltak előtted.

Ahhoz, hogy képes legyél felfedezni az önismétlést, a belső kiürülést, az ellaposodást, hogy már nem tartalmat mozgatsz, hanem külső megjelenést, formákat, örökösen vizsgálnod kell azt a pozíciót, ahonnan rálátsz a világra és azt a személyiséget, aki rálát a világra. A szemléleti pozíciót az idő jelöli ki. A férfi, aki hatvanévesen harmincasra vágatja a haját és tapadós farmert hord, a hátul derékig kivágott miniruha a hetven felé járó nőn talán nevetséges, de nem végzetes. Akár másnap észrevehetjük

magunkat, s kicsit szégyenkezve ugyan, de átöltözünk olyan ruhába, amiben nem kell szégyenkezve megöregednünk. Ha egy művész öncsalásban tartja magát, végleg elveszett. Fel kell vállalni, hogy nekimegy újra, immáron öregen, hogy feltérképezze a helyét a világban. Az újraértelmezés időt igényel és szellemi erőt. Ha van is szellemi erő bennünk, nem biztos, hogy van elég időnk, hogy ennek a belső munkának eredménye legyen, de mégis meg kell tenni, mert csak így van esélyünk az autentikus megszólalásra, arra, hogy elkerüljük a teljes művészi bukást, a korábbi munkáink és művészi tartásunk meggyalázását.

Tegnapelőtt tuska december 29. Tegnap tuska december harminc. Ma tuska Szilveszter. A rossz vicc főszereplője felrobbantotta a biatorbágyi viaduktot. Kamaszként hittem abban az egyszerű anarchista gondolatban, hogy a társadalomban zavart keltő akciók fokozzák az állam agresszivitását, és ezzel az állampolgárokat arra kapacitálják, hogy felszámolják az államot, és egy igazságosabb, nem utolsósorban őszintébb társadalmat építsenek fel. Olyan társadalmat, amiben nem láthatatlan vagy alig látható érdekszövetségek irányítják az életet, amely társadalom nem különböző bandák uralma alatt áll, a szocialista, a liberális, a konzervatív banda kezében, ahol az ideológia csak arra szolgál, hogy a bandatagok felismerjék egymást, nehogy egy másik banda kapjon meg egy zsíros melót, mert egyébként nem hisznek semmiben.

Nem gondoltam arra, hogy mennyien halhatnak meg egy ilyen merénylet következtében, hogy mennyi az ártatlan áldozat. Olyan voltam, mint a westernfilmek rajongói, akikben soha nem kérdőjeleződik meg a hős joga arra, hogy halomra lője az ellenséget, a rosszakat. A rosszak nem érnek annyit. Ahogyan az iraki lakosság vagy a vietnámi sem ér annyit, mint egy amerikai harcos. Ahogyan a nyomorult afrikaiak vagy ázsiaiak sem. Nem mondjuk ki, mert tudunk viselkedni, de valójában őket jó esetben a háziállatok szintjén tartjuk számon. Aranyos, nagy barna szemük van, különösen a gyerekeknek, s szeretjük őket, ha kellőképpen szolgalelkűek.

Nem gondoltam az ártatlanokra, hogy egy ilyen cselekedetet véghezvivő hős valójában gyilkos, sem arra, hogy senki nem szeretne olyan társadalomban élni, ahol a neki nem kedvező igazságokat is kimondják. Hagyj engem a saját igazságom biztonságában. Erre kötöttünk az állammal szerződést, én maradok jólviselkedő állampolgár, az állam meg óvja meg a biztonságot adó hazugságokat körülöttem, ami nem más, mint a számomra kielégítő igazságok rendszere. A művészet az egyetlen, ami fel van jogosítva

arra, hogy belekavarjon ebbe a komfortba, bár, ha túl mélyre kavar, menekülünk előle. Sokszor évtizedek kellenek, hogy egy-egy ilyen feltárásban érdekelt művet és alkotót el tudjunk fogadni. A modern korban a művészet van egyedül feljogosítva az igaz beszédre, s a művészeti produktumok nagyrésze mégis inkább a hamisbeszédet választja, a műalkotás-imitációt, a csalást, egyszerűen azért, mert kifizetődőbb.

Tegnapelőtt, írom ma. Átszoktatott balkezes vagyok, keverem a betűket és keverem az időmegjelöléseket, különösen idegen nyelven. A tegnapot úgy tudtam oroszul rögzíteni, hogy megtanultam a tegnapelőttöt (pazavcserá), a holnapot úgy, hogy megtanultam a holnapután (poszlizávtra), az elöljárószó (paza, poszli) megsegített. Sokszor jelentéktelen apróságok figyelmeztetnek arra, hogy hibázok, csak holnapután lesz, amiről azt hittem, már tegnapelőtt megvolt. Az igazság lehet, hogy csak apró homokszem a rendszerben, amit az istennek sem akarunk észrevenni. Mért nem dob az isten egy bazinagy követ a kerekek közé? Mindenkinek egyszerűbb volna.

Tegnapelőtt március 29. volt, tegnap március 30., ma március 31. van. Hagy tegnapelőtt, hagy tegnap, hagy ma. Ugyanez elmondható szalmával, karmával, vagy épp almával, amit az első ember kilopott az édenkertből, finom volt, zamatos, de megérezte benne az emberi sors ízét, Krzysztof Pendereckiét is. Keretes szerkezet, visszatértünk a kiinduló állításhoz. Vajon lesz-e olyan, hogy utolsó ember, vagy valójában mindannyian elsők és utolsók vagyunk, nem részei egy nagy eszkatologikus rendszernek, egy olyan rendszernek, ami a megváltás felé araszol, mert ilyen rendszer nincs, csak önhittség a családunkban, hogy a gyerekeinkben tovább élünk. Csak a gyerekeink élnek, mi nem élünk tovább, mint ameddig éltünk. Nem túl hosszú idő, amit bárhogy leélhetünk, de mért élnénk le bárhogy, ha lehet valahogy is.

04. 01.
SZÜLETÉSNAP

A magyartanárnő bejön. Részeg. Nem azért, mert április elseje van, hanem mert ez az ötödik óra és ilyenkor már részeg szokott lenni. Senki nem tudta, mikor és hogyan tölti fel magát, hogyan küzd meg délelőtt az alkohol kiürülésével, hogy végülis délre, mire az ötödik óra kezdődik, már teljesen rendben legyen, teljesen vissza van töltve a szükséges mennyiség. Április elseje van, mondja, és ma nem tanulunk, meg amúgy is helyettesíteni küldtek be, honnét tudjam, hogy a matektanár most épp hol jár az anyagban. Nem azért mondta, mert április elseje volt, hanem azért, mert ötödik óra volt, és ő olyankor már nem szokott tanítani, akkor sem, ha nem helyettesíteni megy be. Akkor kezdjük el, hogy *Dolgozzatok, legények, holnap lesz a vásár.* Kórusban ment, két padsor volt, kétszólamú lett a dal, ütöttük a padon a ritmust, egyik fele ceruzával, a másik tenyérrel. A tanárnő közben lapozgatta a naplót. *Kifizetlek benneteket, ha jó lesz a vásár.* Egyszer csak elakad a napló lapozgatásában. Hoppá, valakinek ma van a születésnapja. Hány éves vagy ma, kérdezte, és odalendült a padom mellé, éreztem a leheletén a pálinka szagát. Tizenkettő. Tizenkettő, az hogy lehet? Hatodikosok vagyunk, mindenki tizenkettő az osztályban, csak a Dányi Józsi tizenöt. Szóval tizenkettő, visszalépett a tanári asztalhoz. Mindenki hallgatott, azt vártuk, hogy megbotlik valamiben, de nem, gyakorlott részeg volt. Senki ne merje ezt a fiút csúfolni, mondta a tanári asztal mögé ülve, mert április elsején született. *Dolgozzatok, legények.* Mert akkor velem gyűlik meg a baja. Szeretett, azt fejezte ki, s egyben a tiltással engedélyt adott a parttalan gúnyolódásnak. *Kifizetlek benneteket.*

Mit csináljunk, kérdezte apám anyámat, amikor beengedték a szobába. Otthon voltunk, akkor már én is voltam. Otthon születtem, ezt sokáig szégyelltem, mert korszerűtlennek tartottam, mindenki kórházban született. Közben persze változott a világ és divatba jött a születésem módja, szóval valójában én már akkor is nagyon menő voltam. A bábaasszony késett, nagymama vágta el a köldökzsinórt egy nagy szabóollóval, mert a nyakamra volt tekeredve, s emiatt olyan vörös voltam, mint egy korszimbólum, mondjuk, a vörös csillag. Anyám sírt, mert kislányt akart, ráadásul Katikát. Ez a terhessége teljesen más volt, mint az előző, minden azt indokolta, hogy

ez lány lesz, erre fiú. Most akkor mi lesz a neve? A fiúnév nem volt betervezve, mert miért gondolkodtak volna olyanon, ami nem lesz. Jó, mondta apám, akkor legyen János, mint ő meg a nagyapám és a nagyapám apja, a régebbieket nem tudtuk, hogy hívták, mert a dédnagyapám múltját homály fedi, intézetből jött, nem volt múltja.

A nap derekán születtem, nem lehetett egy nappal előbbre vagy későbbre tenni a születésem, maradt a vicces nap. Mit csináljunk, kérdezte apám. Ezt a napot kell beíratni, mondta anyám, mert ma született. Jó, mondta apám, és elindult a faluba.

Apám elindult a faluba, mint mindig, aztán este, mikor hazajött, azt mondta, hogy rosszul van, valami nincs rendben a gyomrával. És tényleg nem volt, aztán a vesék is leálltak, végül leállt az egész szervezet. Hosszabb életű lettem, mint ő. Túléltem a bennem csalódott apát. Amikor a bátyám túlélte, megkérdeztem tőle, hogy nem félt-e, amikor ahhoz az évhez ért, hogy netán rá is végzetes lesz. Nem értette, mért kérdezem, az ő sorsa nem az a sors, ami az apánk sorsa volt. Mérnök, nem szerette az észszerűtlen gondolatokat.

Megértem azt a kerek számot, amikor az életkorom fókuszba kerül. Zavarban vagyok. Nem tudom magamat az életkorom miatt fontosnak tekinteni. Gyerekkoromban senkit nem érdekelt a születésnap. A szüleim talán mondtak egy isteneltessent, aztán mentek a dolgukra, hogy mondjuk enni adjanak az állatoknak. Ha valami, akkor inkább a névnap. A keresztség által elnyert név az örök élethez kapcsolta az embereket, s az örök élethez való kapcsolódás számukra különb volt, mint kapcsolódás ehhez a világhoz, a véges és esendő léthez. A kiszolgáltatottak között éltünk, akiknek nem volt magasra árazva az élete. A szüleim és nagyszüleim, akiket egy tiszttartó vagy a szolgabíró, ha épp olyan kedve volt, pofonvághatott, ezek a felmenők azt gondolták, ha a törvény, a hivatalok és az orvos előtt nem is, de isten előtt mindenki egyenlő. És az isten majd néven nevez bennünket, s ez a megnevezés, miként a világ teremtésekor volt, hogy az úr megnevezte az eget meg a földet meg az állatokat, hogy ez a megnevezés teremti meg az embert. Olyannak, amilyen, éppolyan Istvánnak, Jánosnak, Rozáliának, Ferencnek.

Köszönöm, köszönöm, köszönöm, írom azoknak, akik írtak, mondom azoknak, akik hívtak, a gyerekeimnek majd skypon, mert ellenjavallott a találkozás. Aggódnak, nehogy miattuk kerüljek bajba. Ki tudna megbocsátani magának, ha okozója lesz egy végzetes betegségnek. Holnap

majd visszaáll a rend, az egyszerű, nem ünnepelt napok folytatódnak tovább. Mindig a hétköznapok híve voltam, hogy az ember a cselekedetei révén legyen jelen a világban. Nagymama, mikor már csak két bottal tudott járni, kicsoszogott az udvarra, letette az egyik botot, megmarkolta a söprűt, a másik botot a hóna alá tette és suhintott a seprűvel, aztán vissza a botot a kezébe, lépett egyet előre, a botot újra a hóna alá tette és suhintott a seprűvel. Így söpörte végig az udvart. Senki nem akar haszontalan lenni, az élet valósága helyett a saját szobra lenni. Dolgozzatok, legények, holnap, vagy legalábbis valamikor lesz a vásár, habár munkátokon más keres, dolgozni szépen, ahogy a csillag megy az égen, úgy érdemes.

04. 02.
HÉTKÖZNAP

Vissza a hétköznapokba, magam mögött hagyva az ünneplést. Vissza oda, ahonnan annyi ember elvágyódik. Életünk nagyrésze hétköznapokból áll, s még az ünnepnapok órái között is számtalan a hétköznapi óra. Ha gyűlölöd a hétköznapokat, ha örökösen arra vágysz, hogy kiszakadj onnan, tulajdonképpen az életed nagyrészét még a halálod előtt kukába dobtad. Majd lesz, majd jön egy olyan nap, egy olyan életszakasz, amikor végre igazán élhetünk, holott mindig épp most élünk, sem a múltban nem lehet, sem a jövőben nem. Élünk, s annál inkább a miénk ez az élet, mennél inkább benne tudunk lenni az aktuális történésben, mennél jobban tudjuk mi alakítani, mennél inkább azonosságot tudunk vállalni a sorsunkkal. Ha tudom, hogy az a dolgom, hogy, és nem őrlődök kétségek között, hogy ezt a munkát, ezt a feladatot kell-e csinálnom, ezzel a nővel, ebben a városban, ebben az országban kell-e élnem. Ha el tudod végre dönteni, hogy ez az én életutam, csak akkor tudsz igazán azonosságot vállalni a sorsoddal. „Barátom, ha többet kér a lélek, légy magad az írás, magad a lényeg”, írta a sziléziai angyal, de hát angyalok nincsenek, csak egy költő mondta, akit épp így hívtak, Angelus Silesius. Hát légy azonos és ne válogass!

A sorsukban csalódott apák és anyák, akik egész életükben attól szenvednek, hogy rosszul döntöttek, megkeserítik a gyerekeik életét. A gyerekektől várják a korrekciót, a gyerekeik az ő csalódottságuk termékei, akik revansot vesznek végre a sorson és beteljesítik azt, ami nekik nem ment. Gazdagok lesznek, híresek és sikeresek. A korrekció mindig a polgári értelemben vett sikert célozza. A sikeres egyben gazdag is. Hiába vagy író, ha nem keresel vele, vesztes vagy, hiába vagy tudós, ha nem keresel vele, vesztes vagy. Művészek szegődnek a fogyasztók szolgálatába, hogy olyan alkotásokat hozzanak létre, ami a lehető legtöbb embert el tudja érni, mert a több olvasó, a több néző, a több hallgató: több pénz. Tudósok állítják a tudásukat és a szellemi tekintélyüket gazdag vállalatok és hataloméhes kormányzatok szolgálatába, s válnak a saját tudományos céljaik árulóivá, idegen célok martalékává. Ki mit tud megvenni, oda van árazva. Van másik lista is, mondjuk a túlvilágon? A velencei kereskedők, akik ájtatos képpel, kezüket a Biblián tartva festették le magukat, még így gondolták. Mai

utódaik megveszik ezeket a régi képeket, esetleg a Bibliát is, jól mutat a gyűjteményben, ráadásul értékálló is.

A gazdagság relatív. Van, akihez mérten kevés a pénzünk, van, akihez mérten sok. A fölöttünk állók ijesztőek. Irigyeljük őket, és megvetjük őket, az ő gazdagságukat már túlzónak tartjuk, minek az a fényűzés, csak a mi szintünkön elért jólétet tartjuk jogosnak. Próbáljuk hírbehozni az ő vagyonukat, morálisan megkérdőjelezni a vagyonszerzésük módját, magánéleti válságot, családon belüli erőszakot, egy eltitkolt, de halálos betegséget feltételezni, de hiába, ők vannak fölöttünk. Keresni kell olyanokat, akiknek kevesebb van, mint nekünk, mert így meg tudjuk élni a saját jelentőségünket. Mi így szeretjük a szegényeket, nem az igazi szegényeket, csak a nálunk kicsivel szegényebbeket, az igazi szegényeket megvetjük, s mindent elkövetünk, hogy ne kerüljenek hozzánk testközelbe, olyan rezervátumokban lakunk, ahová számukra bejárási tilalom van érvényben, s időnként még adományokkal is támogatjuk a kitiltottakat, nehogy elmenjen a józan eszük, s esetleg be akarjanak törni a tiltott övezetbe.

A saját jelentőség megélése tévképzet önmagunkról és az emberi sorsról. Alapvetően a jelentéktelenség a közös alap. Amikor kiszolgáltatottá leszünk, ezt pontosan tudjuk, mikor felszámolódik a kiszolgáltatottságunk, rögvest elfeledkezünk róla. Megint van társunk, megint van pénzünk, megint dübörög a gazdaság, hát kezdjünk el újra növekedni. A testünk esik szét, csak a rajtunk kívüli dolgok növekedésében élhetjük meg, hogy egyfajta kiteljesedés felé halad a sorsunk. Ami nem növekszik, az csökken. Olyan nincs, hogy szinten tartani, mert az maga a csökkenés. És rögvest kiszimatolják a vetélytársak, hogy csökkensz. A *small is beautiful*-lal való kérkedés tulajdonképpen annak a bevallása, hogy elbuktál. Melyik nő veszi ezt be, mondja a vetélytárs, mert a vetélytársak bunkók.

A kilencvenes években, mikor a jól képzett réteg elkezdett gyarapodni, a barátaink körében mi voltunk a vesztesek. Hozzánk képest mindenki jobban látszott. Nem bántott ez a szerep, nem érdekelt a vetélkedés, az élsporttal is hadilábon állok, meg legalább ez el van döntve, s nem kell örökösen vesztest keresni. Vesztesből vetélytárssá lenni, vigaszágon a többiekkel hasonló szintre jutni, fenyegetni az elsőbbségüket, sokkal rosszabb szerep. A pozícióikat féltő barátok lemorzsolódásával jár, ráadásul keresniük kell egy újabb vesztest. Kinek van erre már ideje, épp elég volt az új házasság.

Nézem az interneten ezt a fejvesztett vetélkedést. Az óvodás- és iskolatársak anyukái nem győznek kérkedni a maguk és gyerekeik kreativitásával, hogy a karantén mennyi jó dolgot hozott az életükbe. Anyuka kitalálta, apuka beszerezte az anyagokat, a kislányom (kisfiam) megcsinálta a hároméves kistestvérével, de persze a tíz hónapos is besegített, s most együtt örülhet a virtuális tér a nagyszerűségünknek. Ez elment vadászni, az meg lelőtte. Hogy változni fog valami? A saját élet tolakodó jelenléte, az önmagunk felfényezése egyelőre még nem látszik csorbát szenvedni. Küldünk nektek egy videót, hogy hogyan telt a délelőttünk. Ne küldj, nekem elég a saját délelőttöm.

A hétköznapot megélni ünnepnap, mert tiéd az élet, a hatalom az életed fölött, és a dicsőség, az öröm. És minden élet jobb minőség, mint a nemélet. Mondd ezt egy éhezőnek, egy kibírhatatlan fájdalomtól gyötrődő betegnek, egy lélekben végzetesen sérültnek. Az igazságnak nincs mindenütt helye. Minden helynek megvan a maga igazsága.

Tényleg visszatértek a hétköznapok, mondanák a gyerekeim, mert apaszerűen működök, azt hiszem, mindenre kell valamit mondani. Valami olyat, ami után a gyerekek már nem tudnak megszólalni, mert annyira úgy néz ki, mintha idézet volna az egek könyvéből, amely könyv, mint egy hatalmas kalap ott tündököl minden apa feje fölött, s az apa csak felnéz, s kiolvas onnan egy pont ide passzoló mondatot.

04. 03.
VÉLETLEN

Vajon létezik-e az a nagy könyv, mondjuk, a csillagos ég könyve, amibe bele van mindőnk sorsa írva, s ha sikerülne felpattintani a zárjait, ott állna a nevünk mellett az, ami történni fog velünk, s az, ami történt. Vagy csak utólag magyarázunk törvényszerűséget, okokat és okozatokat, egy logikus rendszert abba, ami történt, mert nem tudunk sem a világról, sem az életünkről úgy gondolkodni, hogy ne építsünk azonnal egy struktúrát, hogy kiiktassuk a bizonytalanságot és a véletlent a rendszerből, holott ez a véletlen ott ólálkodik körülöttünk, s örökösen arra figyelmeztet, hogy rossz rendszerben gondolkodunk, vagy hogy nincs is rendszer.

Ha egy perccel előbb, ha egy perccel később, ha egy centivel arrébb, ha épp lekésem, ha épp nem késem le. De véletlenül épp akkor voltam ott, ahol voltam, amikor ott voltam, s megtörtént, aminek nem kellett volna, mert semmi előjele nem volt. Egészségesen éltem és mégis. Más, aki halálra issza magát mindennap, az meg éppúgy megy ma is a kétliteres kiszerelésű borért, mintha nem is változott volna meg a világ azóta, hogy felfedezték bennem a daganatot.

Megy az az önmagával hanyag ember a legrosszabb minőségű borért, előtte még a kisboltban felhajt egy gyorsítót. Reggel van. Remeg a keze. Nemrég bevérzett a gyomra, de kiderült, hogy nem a májkárosodás miatt, csak a rossz bor kimarta a gyomorereket. Senki nem tudja, minek mi a következménye, s hogy mennyiben van abban benne a saját akaratunk. Utólag persze lehet okosnak lenni, hogy addig jár a korsó. Meg hogy mindennek megvan a maga következménye (ára). És vádló tekintetek merednek rád, ugye megmondtam, hogy ezt nem lehet vétlen csinálni, de nem hallgattál rám. Ugye megmondtam, mutogatnak arra, akinek a sorsa már amúgy is megpecsételődött. Ki akarja a daganat mellett még azt a terhet is cipelni, hogy vétkes abban, ami történt.

Amikor leestem a szalmakazalról, a szalmahúzó csáklya a homlokomba fúródott. Ömlött a vér végig az arcomon. A szomszédban voltam játszani. A szomszéd néni vitt haza. Anyám kijött a házból. A szomszéd néni azt mondta, ne ijedj meg, Rozika, a szeme megvan. Ki döntött róla, hogy megmaradjon, a véletlen? Biciklivel mentem a templomba ministrálni, azon

a héten én voltam a soros, nem szerettem menni, kinek van kedve fél hatkor abbahagyni a játékot vagy az olvasást és bicajjal lebumlizni a templomba. Messze laktunk. Utolsó pillanatban indultam. Teljes erőből hajtottam, nem lehet elkésni, mert olyan a pap, hogy képes a vasárnapi misén kiprédikálni. Hogy evangélium, aztán, hogy a parasztok jobban értsék az evangéliumot, mondjuk az aranytallérok példázatát, elkezdte név szerint felsorolni, hogy ki nem fizetett egyházadót, kinek a gyereke nem jár hittanra. Vágtattam lefelé a Dózsa utcán, korábban Vágóhíd utca volt, s mikor a nagy utcaátnevezések zajlottak, valaki az újrend őrei közül bedobta Dózsa nevét, hogy az passzol a korábbi névhez, mert őt is lemészárolták. Ősz volt, már nem volt teljesen világos. Előttem egy kő, amit a traktorok kiforgattak a földútból, arra gördült rá a kerék, a bicikli kifordult alólam, én meg métereket csúsztam az úton, sodort a lendület, egy kavics belefúródott a térdemnél a húsba és legörgött egészen a lábszáram közepéig, mély sebet vágva rajta. Alig bírtam a biciklire támaszkodva hazamenni. Direkt csináltad, mondta nagymama, hogy ne kelljen ministrálni. Nem, mondtam, mégis azt hiszem, volt benne valami igazság, mert tényleg nem akartam menni, és az esés mellé járulékos haszonként ezt meg is kaptam.

Direkt csináltad, rázta a matektanár az ingemnél a testem. Másodikos voltam, Budapest, gimnázium. Felmentem a betegszobába, a tetőtérben volt. Épp matekdolgozat előtt. Direkt csináltad.

Tízéves voltam, amikor először történt, és azóta számtalanszor. Elkezdtem homályosan látni, olyan volt minden, mintha rajtam kívül volna, mintha én sem lennék, az, aki vagyok, az sincs bennem, a karom zsibbadni kezdett, az ujjaimnál indult és haladt fölfelé az elhalás. Szóltam a tanítónéninek, megrémült, és hívta az igazgatót. Gyere ki a levegőre, mondta, és elkezdte rázni és dörzsölni a kezemet. Vegyél nagy levegőt, ne hagyd abba, még. Jobb, kérdezte, mondom, nem, vagy igen, nem tudtam eldönteni. Tovább nyomkodta a karjaimat, erős tenyere volt, jó érzés volt, ahogy belemélyedt a hüvelykujja a húsomba, biztonságos. Ő volt az, aki, ha valaki rossz volt, pajesszal rántotta ki a padból. Jobban jársz, mondta, mintha intőt kapsz, mert az apádnál nem úszod meg ennyivel. Jobb, kérdezte, és akkurátusan rázta és dörzsölte a karjaimat. Nem, mondom, vagy igen, kicsit. Az kevés, ha csak kicsit, mondta, s hogy hívja az apámat telefonon, hátha bent van. Bent volt. Nem volt bent más jármű a téeszben, csak traktor. Traktorral jött értem és vitt az orvoshoz. Ez az az orvos volt, aki azt mondta a szüleimnek, hogy a balkezesség csak rossz szokás. Furcsa lett

volna, ha rájön, mi a bajom. Szedjen cévitamint és kalmopirint. A zsibbadás nem múlt, azt hittem, le fogok bénulni, kimentem a favágatóra fát hasogatni, alig láttam a hasábot, de csaptam és csaptam és azt éreztem, ez használ. Lassan múlni kezdett a zsibbadás, bementem, még minden olyan üveges volt, aztán elkezdett veszettül fájni a fejem, ha hozzáértem, mégjobban fájt, ha megmozdítottam, éreztem, hogy mozog az agyam a koponyámban, nekiütődik a kemény csontnak.

Direkt csináltad, mondta a matektanár, és rázta a testemet, az agyam mozgott a koponyámban. Nem szabad elsírnom magam, bármennyire is fáj, gondoltam. Aztán az ápolónő szaladt oda, mit csinál, kérdezte, nem látja, hogy rosszul van? Direkt csinálta, mondta, a dolgozat miatt, és kirohant. Tényleg nem akartam dolgozatot írni. De nem tudtam eldönteni, hogy a rosszullétemben mennyire volt benne a saját akaratom.

Azt akarom, mondod magadban, aztán egy másik akarat felülírja a te akaratodat. Sokszor csak egy társ, aki melletted él, és olyan életre kényszerít, ami idegen a te akaratodtól, de el kell fogadnod, mert szereted, egy munkahely, amelyik rabláncra ver, mert egy hitel miatt nem mered kockáztatni az állásodat, s a vezetés ezt pontosan tudja, és a végtelenségig kihasznál. S amikor azt hinnéd, van a huszonnégy órában legalább néhány óra, aminek a történetéről te döntesz, egy minden addiginál nagyobb hatalom cinikus egykedvűséggel megvonja tőled ezt a döntéskört is. Ember tervez, isten végez.

Vajon mindenkinek ugyanakkora zsák van a hátán, vagy van, aki nagyobb adagot kapott a gyötrődésből, van, aki kisebbet. Ő a szerencsésebb, a szerencse fia, gondolod, de ha később látnád a sorsát, de már nem nézed, messzi kerültél tőle, később láthatnád az ő vállára nehezedő súlyokat is. Szerencse volt, hogy az az élet történt velem, mondja egy sikeres életutat maga mögött tudó lakberendező, aki nincstelenként érkezett Zürichbe 1957-ben Magyarországról. Szerencse volt az az élet, ami történt. Véletlenek sora és szerencse. Hallgatom, ahogy mondja a szerencseként értelmezett történéseket, s szinte figyelmen kívül hagyja, hogy mennyi munka előzte meg azt a pillanatot, amikor vélekedése szerint az a bizonyos szerencsés fordulat bekövetkezett.

Nem hiszek a szerencsében. A függőségek sorában a szerencsejáték-függőség nagyon hátul kullog. Egyszer vettem lottót, de elfelejtkeztem róla addigra, mikor a húzás volt. Lehet, hogy volt egy ötösöm? Mire költenéd, ha lenne, kérdezte egy lány, vonaton voltunk épp egy vidéki város felé. Nincs

olyan, aki ezt a beszélgetést nem zavarja le legalább egyszer az életében, amely beszélgetésnek legtöbbször az a vége, hogy nem lehet jól kijönni abból, ha egy ekkora összeget kapunk, mert hiába adsz bárkinek egy halom pénzt, azt fogja érezni, hogy adhattál volna többet is, és ahelyett, hogy jobban szeretne, titokban utál, mert azért kell hálásnak lennie, ami lehetett volna sokkal több is. Tényleg, mondja a lány a vonaton, jobb, hogy nem nyertünk. Így mondta, többesszámban, holott ő nem volt a szelvénynek még jogtalan tulajdonosa sem, szóval az elképzelt nyereményé sem. Jobb tenni, gondolom később, mikor az a vonat már régen megérkezett és a lány is elment, gondolom, mondjuk most, hogy jobb tenni nap mint nap, amit tenni lehet, s nem bízni a vakszerencsében, hogy az majd gyökeresen kiforgatja a sorsunkat abból a talajból, amibe oly makacsul bele vagyunk kapaszkodva, amely talajt, ha elveszítjük, kifordulunk önmagunkból bele egy olyan sorsba, ami nem a miénk. Figyelni arra a kicsi térre, amire rálátásunk van, hogy ott legyen lekaszálva a fű, legyen rendben a konyha, legyen bevetve az ágy, ha valaki váratlan vendég érkezik, ne szégyenkezzünk azon, hogy milyenek vagyunk.

Vajon létezik-e az egek csillagos könyve? Megnézem a napi horoszkópom. Én kos vagyok. A kos ma is rendkívül energikus, kezdi a szöveg, mint mindennap. Én a csillagok szerint olyan vagyok, mint egy futóbolond, nem győzök cselekedni, senki nem bír követni, nem vagyok tekintettel arra, hogy a világ nálam lassúbb. Hagyjuk meg a csillagokat ebben a tévképzetben, én meg megmozdulok, hogy tényleg azért valamit csak kéne ma is tenni. Rendberakni magam, s a körülöttem lévő dolgokat, a kicsiket és azokat, amiket egyedül nehéz megemelni. Nagyapa azt mondta, aki a fogságban elhagyta magát, nem mosakodott, nem borotválkozott, elcserélte a kenyerét cigarettára, az lett a következő halott.

04. 04.
ÜNNEP

Negyven éven át ez a nap volt a legnagyobb állami ünnep. Konszenzuálisan ezen a napon szűntek meg 1945-ben a harcok az országhatárokon belül. Április négy volt az új, népinek nevezett demokrácia, amúgy diktatúra erkölcsi alapja. Mi, és természetesen a szovjet honvédő hadsereg, kiűztük a fasiszta fenevadat az országból, úgymond felszabadítottuk a lakosságot. Nem szerettük, ha szombatra esett, mint például ebben az évben. Senki nem szereti, ha az ünnepek szombatra esnek, mert akkor annyi haszon sincs belőlük, hogy van egy szabadnap, amikor az ember kedvére lumpolhat, meg akár ünnepelhet, ha épp úgy hozza kedve.

A tatárok, a törökök, a labancok, a németek rosszak, az oroszok jók. Ezt tanultuk, amikor háborúsat játszottunk, senki nem akart német lenni, mindenki orosz akart lenni vagy indián, ha indiános csata volt. Úgy kellett kisorsolni, ki lesz a rossz. Hazamentem, eldicsekedtem, hogy ma én orosz voltam. A szüleim nem szóltak semmit. Nem örültek, de nem is haragudtak. Már megint, kérdezte apám. Szerencsés vagyok, mondtam. Aztán nem beszéltek róla többet. Megettem a vacsorát. Ebben az időben gyakran volt szárazbabfőzelék. Nem szerettem. Kiválogattam a babokat, a levét hagytam, mert az liszt volt. Nem csak a finom részeket kell megenni, mondta nagyapám, együtt főzelék.

Egyszer kiderült, hogy a nagyapa nem az oroszokkal volt a háborúban. Azokat a hőstetteket, amiket feltételeztem róla, az oroszok ellenségeként tette. A nagyapa ellenség volt, mint magyar katona, a németek szárnysegédje. Próbáltam elképzelni róla azt a sok rosszat, amit a németekről gondoltam. Egy gyerek nem tud másképp gondolkodni, csak hogy jó és rossz. Ha a nagyapa jó, az oroszok rosszak. Ha az oroszok jók, a nagyapa rossz. A nagyapát tudtam, hogy jó, az oroszokat nem ismertem. A többi gyereknek nem mondom el a nagyapa dolgát, gondoltam, ahogyan a többi gyerek sem mondta el, hol harcolt a nagyapjuk, csak azt, hogy meghalt, vagy hogy hazakerült a fogságból, ahogy nagyapa is.

Egyszer mesélte, hogy hajtották őket dolgozni, át egy városon, oldalt álltak a helyi lakosok és köpködtek rájuk, hogy fasiszti, fasiszti. Ott köpködtek annak a huszonötmillió szovjet áldozatnak a rokonai. Rájuk

néztek, és nem családjukat vesztett apákat láttak, nem kiszolgáltatott nyomorultakat, akiket a törvény arra kötelezett, hogy részt kell venni egy háborúban, amihez semmi közük nem volt, hanem gyilkosokat. Ránéztek a kezükre, és azt a kezet látták, amelyik végzett az ő testvérükkel, apukájukkal, anyukájukkal, gyerekeikkel, a szemükben a gyilkos fényt látták, holott azok a kezek csak rettenetesen fáradtak voltak, a szemekben pedig az éhség fénylett, a vágy, hogy valaki nem csúsztat-e a tenyerükbe egy darabka kenyeret. Fasiszti, köpnek, fasiszti, és köpnek. Nem lehet egyszerre köpni és kimondani a szót. Pedig úgy esne a legjobban.

Hány áldozatra emlékszünk a hetvenmillióból. Ott vannak, akik a harctéren pusztultak el, főleg az oroszok. Csata előtt vodkát kaptak, aztán hurrá, és nekirontottak a lövedékeknek és testükkel hamarosan eltakarták a földet. Ott, a táborokban elpusztultak, a háttérországban azok, akik éhhalált szenvedtek, mert minden élelmet a harcolóknak kellett biztosítani, ott, a megostromlott és szétlőtt települések lakói, azok, akik Drezdába mentek, mert úgy gondolták, ezt a várost a szövetségesek nem bombázzák le, észak Velencéje, az angolok rajongott városa, tele műemlékkel, mégis porig bombázták a lakókkal együtt, mint annyi más német várost. Térdre kényszerítik Németországot, mi az, hogy térdre, hasra. Megsemmisítik a fasizmust, ezt a vérengző fenevadat, akinek méreg minden harapása, s ahhoz, hogy ez biztos sikerrel járjon, a németeket kell megsemmisíteni, mert ezt a vírust ők hordozzák, ők a gazdatestek. S végül a húszmillió katona mellett meghalt ötvenmillió civil is. Száz szovjetből tizenhárom halott volt, száz németből kilenc. Európában nem volt család, akit ne ért volna el a háború fertőzése. Eltelt hetvenöt év. Hány áldozatra emlékszünk? Ki emlékszik arra az erőfeszítésre, ahogy a férfiak nélkül maradt világ megpróbál erőre kapni?

A fasiszta fenevad, ha nem is lett kiirtva, mert újra és újra felüti a fejét, de vissza lett szorítva a titkok odújába, ha onnan kidugja az orrát, a titokőrök rácsapnak erre a kitolakodó orra és visszahajtják. A háborútól felszabadított világ új társadalmakat kapott, jókat és rosszakat, és új világfelosztást. Nagyapa és a társai ekkor még ott várták messzi a családjuktól, Szibériában vagy Szibéria peremén, hogy hazaengedjék őket, hogy végre azok között legyenek, akiket, most ezek alatt az évek alatt rájöttek, a legjobban szeretnek, akik nélkül nem érdemes élni, ha nem gondolnának rájuk, mind ott pusztulnának a messzeségben.

04. 05.
CSALÁD

A család, ez a megbonthatatlan egység, alig várja, hogy megbontsák. Ha őszintén ránézünk erre a társadalmi mikrosejtre, egyáltalán nem látjuk az épülését, inkább bontási munkálatokra figyelünk fel. Ott áll apa és anya munkáskesztyűben, s néha a gyerekek is besegítenek, hogy közös erővel visszabontsák azt a szintet, ami már elkészült. Holott már minden meg van engedve. Házasság előtt annyit válogatunk, mint egy hobbihorgász. Kifogunk egy halat, megnézzük, aztán visszadobjuk, néha belerakjuk a szákba, aztán csak nap végén engedjük el. Már gimiben összeköltözünk egy osztálytársnővel, mert olyan jófej szülei vannak, hogy öröm náluk lakni, meg akkora házuk, hogy el is férünk, elmehetünk velük nyaralni a horvát tengerpartra. A szülők azt akarják, hogy a gyerekeik a lehető legboldogabbak legyenek, ezért mindent lehetővé tesznek, például az együttlakást is, aztán egyetem alatt, hogy legyen egy külön lakás, na, abban is együtt élhetünk, ha meg olyanunk van, mert csalódtunk a tartós kapcsolatokban (fiúk), akkor napi rotációban vigyünk oda föl partnereket, akik persze azt hiszik (lányok), hogy ez pont nem úgy indult, mint múltkor, amiről csak a vak nem veszi észre, hogy alkalmi kapcsolat, afféle egyéjszakás, és utána rohadtul utálta magát ez a lány, hogy ő éppen vak volt. Nem, ez teljesen más, és megint, éppúgy, mint múltkor, meglepődnek, hogy zéró sms és a megadott szám meg téves. Aztán kicsit később elindulnak az úgymond komolyabb együttélési próbálkozások, hogy hátha mi egy életre. Persze ezt általában csak az egyik fél hiszi, aztán ha komolyra fordul a dolog, hogy akkor tervezzünk egy közös jövőt, akkor az egyik, ez általában a férfi, öt-hat év együttélés után is képes kibökni, hogy bocs, én erre még nem vagyok kész. És mikor leszel kész, kérdezi a lány. Hát nem tudom, az nem olyan, hogy lehetne mondani egy határidőt, de, ha mondjuk adnál még egy évet, és 2021. április ötödikén megbeszélnénk. Erre a lány óvatlanul, mert beszopja ezt a hülye dumát, elfogadja az alkut és kidob még egy évet az életéből, a fiú meg nyer egy évre minden felelősség nélkül egy fix kapcsolatot, mert nem engedheti meg magának, hogy ugráljon, vagy hogy természeti képpel mondjuk el, szálldosson virágról virágra, most indult be a karrierje.

Végül ott vannak, akik végre rendesen összebútoroznak, hogy jó, akkor együtt, jó, akkor gyerek vagy gyerekek, meg közös ingatlan, s van is, aki eljut a családi házig, mások csak a telket veszik meg, a leleményesebbek meg kivesznek egy albérletet arra az időre, míg ez az egy életre szóló elhatározás, egyébként sokszor isten által is szentesítve, tart. A lehetőség, hogy a bonthatatlan egység bontható, kedvet csinál a bontáshoz, olyanok a házaspárok, mint mikor a gyerekek rájönnek, hogy a falra is lehet rajzolni, hát, ha lehet, mért ne. Ráadásul a korszerű szülők ezt meg is engedik, ahogyan a társadalmak szentesítik és törvényesítik a válást. Az egyik nem jó az ágyban, a másik egy szöget se tud beverni, a harmadik meg egész nap a melóban, a negyedik csak a gyerekkel foglalkozik, vele is alszik, az ötödik csak a számítógépet bambulja, a hatodik dög unalmas, a hetedikkel az a baj, hogy mindig akar valamit csinálni, a nyolcadik utálja a kutyákat, a kilencedik iszik és még van más is, de hagyjuk, a tizedik és folytathatnám tovább, senki nem illik senkihez. Ezekből az össze nem illő emberekből alkotott közösség a család.

Most ők vannak összezárva, mert a kijárási korlátozások csak ezt teszik lehetővé. Nincs olyan, hogy ne haragudj, nekem hetente kétszer azért le kell ülnöm a haverokkal sörözni, munka vagy foci után, s ezzel meg van oldva a hétből két délután, s hogy erre a nő, hogy akkor neki is jár két nap, ezzel már a megoldott napok száma négyre ugrott. Hétvégén lehet úgy csinálni, mintha semmi más dolgunk nem volna, csakhogy a gyerekek, velük kibekkelünk még két napot, az már hat. Na, egyszer azért csak kell szexelni is vagy veszekedni, ott a hetedik. De most 0–168ban telnek a hetek, s ráadásul nem is olyanok, mint a nyaralás, hogy pontosan lehet tudni, meddig foglaltuk le a panziót, s ha netán a gyerekek azt akarnák, hogy maradjunk még két napot, na jó, mondja az apa, megkérdezem, mert pontosan tudja, mi lesz a válasz, hogy nem, holnap jön a következő család, vagy ha netán szabad volna még néhány napig, az apa akkor is azt mondja, hogy sajnos holnap jön egy új lakó. Majd jövőre, mondja, mert jövőre az csak egy év múlva lesz, s mint egy kis igyekvő házirobot ügyesen bepakol, s már száguld is hazafelé, lehet, hogy ez az az Audi különben, amit március 17-én láttam. Megérkeznek, s a férfi másnap, de ha elég leleményes, még aznap elugrik a szeretőjéhez, hogy megnyissa a család együtt tartását szolgáló szelepeket. Most ezek a szelepek nem működnek, mert a lakáselhagyási engedély szeretőkre nem vonatkozik, bár egy családbarát kormánynak ezt is érdemes volna fontolóra venni, ha meg akarja őrizni a családok egységét. S ha a férfi mégis, valami

mondvacsinált indokkal kilopakodik a családi otthon biztonságos melegéből, ott a veszélye, hogy becipeli a halálos vírust a családba, ahol ott van még a nagymama is, aki abban a korban van, hogy veszélyes rá még egy tüsszentés is, nem még egy koronavírus, s ha így történik, az isten se mossa le róla, hogy direkt gyilkolta le a felesége anyukáját, tele lesz lelkiismeret-furdalással, ha nem épp az volt a célja, hogy végezzen vele, ezzel a mindenbe beleszóló, idegesítő nénivel törvényes keretek között.

A vendégvírus gyanúja lengi be a mozaikcsaládokat, amely elnevezés abszolút rosszindulatú a mozaikokkal szemben, mert a mozaikok épp attól szépek, hogy a kicsi színes kockák szép képpé vannak összerendezve, míg a mozaikcsalád épp a rendezetlenségével rémiszti el a gyanútlan nézelődőt. Jönnek az előző házasságból vagy házasságokból való gyerekek, ki tudja, milyen kapcsolati hálóval, hozzák abból a kapcsolati hálóból a fertőzéseket, adott esetben halálosakat is. Ha nem hoznak semmit, az új feleség akkor is gyanakszik, hogy biztos hoznak, s a régi is, amikor a gyerekek hazajönnek, ő még jobban, mert egy büdös kurvánál nagyobb az esélye a fertőzésnek, mint egy rendes családanyánál, akit jól lapátra tett a férje. Így vándorolnak a vírusok csonkacsaládtól csonkacsaládig, házról házra, emberről emberre, kivégeznek egy-egy családtagot, hátha végre észbekapunk, s rájövünk, minek mi az ára. Jár-kel a vírus, hogy figyelmeztessen, hogy tanuljunk meg már végre dönteni, s ha döntöttünk, ne felejtsünk el szeretni, ha lehet, mondjuk, egy életre.

04. 06.
LEVEGŐ ÉS VÍZ

Tavasz van, a nap átmelegíti a levegőt, sárgának hiszi az ember, pedig színtelen. Vegyél nagy levegőt, mondta az igazgató, mikor rosszul lettem, mondta az anyám, mikor gyerek voltam, mondtam és mondom én is a gyerekeknek, szívd magadba ezt a langyos, láthatatlan táplálékot, ne gondolj arra, hogy mi bújik meg benne, hogy ott van az a rengeteg másoktól eredő nyálcsepp tele ártalmas vírusokkal és baktériumokkal, az a virágpor, amitől taknyod-nyálad összefolyik, s az a mérhetetlen szennyeződés, amitől végül kialakul az a nem várt betegség, s te egy életen át szenvedsz és küzdesz ellene, mondjuk, az az élet már nem olyan hosszú, a küzdelem mégis emberpróbáló. Nagy levegőt veszel, bent tartod kicsit a tüdődben, épp azt az adagot, amiben az a kósza vírus megbújik, amire nincs ellenszer, s neked már annyi minden terheli az életedet, hogy ő már nem fér bele a terhelésbe. A nap vidáman melegíti ezt a gyanúba kevert ellenséget. Megizzadsz, szomjas vagy, meg tegnap túl sok bort ittál vagy fokhagymát ettél gátlástalanul, nem megkented vele a pirítóst, hanem mellé haraptad, mert egészséges, persze nem ilyen mértékben. Innod kell, mert ég a gyomrod.

Saját kútunk van az alsókertben, onnét hozzuk a vizet. Egy vödröt a konyhába teszünk, van mellette egy zománcozott fémbögre, fehér, sok helyen leverődött róla a zománc, ki tudja, hányszor esett le a konyhakőre, mert mikor a vödröt odatette az, aki hozta a vizet, nem figyelt, és leverte. Egyszer aztán kijön egy vízügyes ember, mintát vesz, egy hét múlva levél jön, hogy a víz nitrátos, nem lehet belőle inni. Locsolni, kérdem. Nem, mondja apám, mert a nitrátos víz belemegy a terménybe. Nitrátos paprika. Harsog a fogad alatt a fertőzött cévitamin.

Az életünk legfőbb társai árultak el. Ott állt velünk szemben ez a két fontos elem, ahogyan ott áll az a férfi vagy nő a konyhában szemben azzal, akivel évtizedeket élt le, hogy ugye, nem vetted észre, de be kell vallanom, hogy mást szeretek. De miért, kérdezi akkor az, akinek mondták, én azt hittem, hogy mi örökké, meg hogy mások persze, de mi nem úgy leszünk. És akkor szóbakerül, hogy miért, mintha előre be lett volna gyakorolva minden mondat, és tényleg be volt, mert a szeretőnek ez már annyiszor el volt mondva és a szerető már mondta, hogy nagyon jól megtanultad,

felmondhatod otthon is a leckét, ez mégiscsak házifeladat. És a férfi felmondta, a nő hallgatott. A férfi mondta, hogy nem akar elmenni a gyerek miatt, de a nőnek el kell fogadnia ezt a helyzetet. Vacsora van, a nő nem tudja lenyelni a falatot, forgatja a szájában, aztán kimegy a vécére és kiköpi. Mi a baj, kérdezi a gyerek, de nem mondotok semmit, mert így döntöttetek, hogy ez nem tartozik a gyerekre, és a gyerek rosszabbra gondol, mint, ami van, és attól fél, egy reggel majd nem lesz anyukája vagy apukája, inkább anyukája, mert az az anyuka egyre soványabb lett. Volt egy olyan súlycsoport, amikor épp jól nézett ki, és mondta is neki ez a kislány, hogy anyu, tényleg olyan szép vagy. Az anya elkönnyezte magát. Mért sírsz, csak azért, mondta, mert olyan aranyos vagy, holott azért sírt, mert tudta, ez a szép már nem kell annak, akit szeret.

Minden este befeküdt az ágyba, és ott feküdt mellette a fertőzött társ, a vízben ázott levegő, és ő maga is egyre fertőzöttebb lett, s már nem lehetett ezt a fertőzést meggyógyítani. Mikor a férfi kényszerből el kellett hogy távolodjon a külső kapcsolattól, mert a külső kapcsolat azt várta, hogy az otthoni bevallásnak olyan következményei lesznek, amelyek rá nézve, az ő jövője szempontjából kedvezőek. Addig jól csináltad, mondta, amíg elmondtad, de utána rosszul. Mindenkit boldogtalanná tettél, mondta. Nem akartam, mondta a férfi. Még a gyereket is, mondta a nő.

Ezt elhagyom, azt meg visszaszerzem, gondolta a férfi, mert azt hitte, hogy a kezében van a megoldás, de csak elhagyni tudott, utoljára csukta be maga mögött annak a belvárosi lakásnak az ajtaját, ahová éveken át járt, hetente kétszer. Elhagyni tudott, de visszaszerezni már nem volt kit. Nem lehet ugyanoda visszalépni, ahonnan kiléptél, de a férfi nem vette észre, hogy mi változott, mert a saját gondja mindenkit eltakart előle.

Szeretsz, kérdezed, mikor is volt, mindegy, nem lehetett olyan régen, hogy elfelejtette volna. A másik csak néz, hogy nem ez a kérdés. Pedig pont ez, mondtad. Ez az egyszerű kérdés van, más kérdés csak akkor van, ha a válasz igen. Nagy levegőt veszel, és újra megkérdezed. Nyár van, olyan idő, amikor szeretni nagyon lehet. Nézed a másik szemét, gyötrődik, nem szívesen mondja ki, aztán végül mégis: Nem. Aztán még hozzáteszi, talán ez a legrosszabb, hogy hozzáteszi, ha férfi, akkor, hogy nálam jobbat érdemelsz, ha nő, hogy nem tudlak boldoggá tenni. S te elrohansz, mész házak között, mész mezőn és erdőn, mész át minden határon, lóg a fejed, a szemedet törülgeted, nem akarsz lenni semmi, sem híres író, sem híres

popzenész, sem focista, sem táncdalénekes, sem jó apa, sem jó anya, csak olyan, aki szeretve van.

Mért veszel levegőt, mért iszol vizet, kérdezed magadtól, mert már te is így beszélsz magadról, mint egy idegenről, mert már te is elhagytad magad.

04. 07.
ALVÁS

A rossz alvás szétrombolja azt a struktúrát, amit a nap mögé képzeltél. Ráadásul rosszkedvű is vagy, s mintha ez látszana rajtad, a veled találkozók kedvet kapnak, hogy beszóljanak. Visszaszólsz, s végül azt mondod, hogy menjen a francba. Ezt majd korrigálom, gondolod, mostantól mindenkivel kivételesen kedves leszek, mert szégyelled, amit mondtál.

Az identitásom része a nemalvás, hogy én többek között a nemalvók körébe is tartozom, szűkebben véve azon nemalvók körébe, akik nem szednek gyógyszert, azon belül pedig azok közé, akik elalszanak ugyan, de rövid alvást követően felébrednek és nem, vagy alig tudnak visszaaludni. De tegnap már az elalvással is gondok voltak. Egész este, órákon át egy levelet fogalmaztam, egy választ valamely gyerekkori barát levelére, amiben árulónak nevez, a múltunk elárulójának, olyannak, aki elfelejtette a gyökereit. Azon gondolkodtam, hogy létezik-e olyan mondat, amivel helyre tudnám billenteni a rólam való gondolatait, hogy lehetséges-e neki engem nem árulóként értelmezni. Hogy valójában az ő létének indoklása, hogy az, aki másképp él, mint például én, csak áruló lehet. Szüksége van egy morális felmentésre, hogy ne szabaduljanak rá parttalan a csalódásai, a kudarcai. Hogy ne kelljen mindenért, ami vele történt felelősséget vállalnia. Elviselni azt, hogy nemcsak rossz, ami történt, de abban a rosszban tevőlegesen benne van ő maga is.

Keresem a mondatot. Az író tulajdonképpen mondatkereső. Keresi az épp odaillőt, mert úgy tudja, van olyan. Hogy milyen gyorsan leled meg, az diktálja az írásod sebességét és bizonyos értelemben a ritmusát is. Az író tudja, hogy nem akármelyik mondat kerülhet a megadott helyre. Nincs demokrácia, nincs minden mondatnak szavazati joga, parlamenti képviselete, és még a szükségállapot sem emelhet törvényerőre bármely mondatot. Az esztétikum nem objektív, nincsen olyan mérleg, amivel pontosan le lehetne mérni, mennyit nyom egy esztétikai tárgy. Az alkotók mégsem hisznek abban, hogy ízlések és pofonok, s kimondatlan ugyan, de azt gondolják, minden logikus érvelés ellenére van az esztétikumban olyan, hogy objektív, és azt ők pont tudják. Ha nem hinnének benne, nem tudnának ízlésítéleteket hozni, holott minden művészi állítás ízlésítéletek ezreinek a terméke. Amikor írsz, folyamatosan döntesz, ítélkezel és igazságot osztasz, persze nem a szereplőknek, hanem a nyelvi megjelenítés terén, hogy a lehető legintenzívebben teremtődjön meg a mű valósága. S ez a valóság, ha igazán jól meg van építve, sokszor átírja akár az élet valóságát is. Petőfit a bordalok

borisszának, a szerelmes epedezések érzelmi megszállottnak, a népdalok népfinek mutatják, holott egyik sem volt, vagy kicsit mégis, mert képes volt azonosulni ezekkel a szerepekkel, legtöbbször persze csak elvileg, mert a bort meg sem bírta inni, nőügyekben meg elég ügyefogyott volt. Végül mégis a szerepazonosság miatt viszi vásárra, majd veszti is el a bőrét. Először belecsúszik a házasságba egy lelkes, amúgy lenyűgöző szerelmi vers, a *Reszket a bokor* miatt, amit Szendrey Júlia komolyan vesz, holott hősünk már rég mást ostromol, majd végül a harci uszítások miatt nem tudja elkerülni a harcteret. A mű valósága átírja a megélt valóságot, mert a műben megfogalmazott valóságélmény erősebb az emlékezetnél.

Keresem a mondatot, van időm, mert nem tudok aludni, később aztán felvetődik, hogy nem a mondatkeresés miatt, én a rossz levél miatt nem tudok aludni, s feljönnek más levelek, ismerősöktől és idegenektől, olyanok, amelyek bántóak voltak, s nem tudtam magamban elrendezni, hogy hülye, vagy meg van annak a maga baja, aki írja, mert a rossz bennem maradt. Tényleg van valami babonás ereje, ha rádolvassák a rosszat. Már azzal, hogy ellene mondasz, hogy te nem olyan vagy, már azzal magadra húztad. Bárki megtalálhat és bárki meg is talál, ha akar és rád ömleszti önmagát, hol az életét, hol a sérelmeit, hol a haragját, s ha nem reagálsz, egy következő levélben gyalázkodik, vagy tovább gyalázkodik, ha reagálsz, felbiztatod az újabb és újabb levelekre, s végül letiltod azt a címet, de megjelenik egy új címmel és tovább folytatja.

Keresem a mondatot, és eszembe jut, mikor néhány éve egy Ungvárhoz közeli faluban voltunk épp húsvétkor. A házigazda (falusi turizmus) megnevezett egy színészt, aki épp abból a faluból való volt, s hogy mennyire hátat fordított az ő szülőhelyének. Mért, kérdem. Mire a házigazda mondta, hogy amikor gyerek volt, meg kicsit később is, amikor még tudta, hogy innen származik, ő mondta a *Nemzeti dal*-t március 15-én. Most is hívták, de azt mondta, nem ér rá. Le se szarja azokat, mondta, akik közül ő is való. Keresem a mondatot. Mert tényleg nem ért rá, mondom. Mért? Mert ő mondta a Nemzeti Múzeumnál a *Nemzeti dal*-t. Nem ott kellett volna, mondta a vendéglátó, aztán nem szólt semmit, töltött egy pohárral. Kicsit hallgatott, aztán elkezdte mondani, hogy milyen volt ennek a színésznek a gyerekkora, rengeteg vicces történetet tudott róla. Hirtelen legendává vált az egy órával ezelőtti áruló. Nincs valóság, gondoltam, ebbe a történetbe a valóság nem fér bele.

Kerestem a mondatot, aztán elaludtam, aztán felébredtem, megint elaludtam, közben persze kerestem a mondatot, s egyre messzebb kerültem attól, hogy megtaláljam, megint el lesz cseszve a napom, gondoltam, valakit például még a francba is elküldök, aztán elkezdek nagyon kedves lenni, olyanokkal is, akik tök szemetek velem, azok meg azt hiszik, gúnyolódok velük, még a végén nekem is rontanak, mert zavarja őket, hogy nem mérget váltanak ki belőlem, hanem kedvességet. Elmegyek a boltba, kedvesen, ilyenkor szoktam egész hétre megvenni a sárgarépát meg a fehérrépát, hogy végül visszakanyarodjak így az utolsó mondatban a gyökereimhez.

04. 08.
GOND

Alszol még, kérdezte. Igen, mondtam, bár már nem aludtam, csak egyedül akartam maradni a gondjaimmal. A gond bajjal jár. De a gond nem a baj. Becsuktam a szemem, kint már zaj volt, építenek egy házat a Királyhágó téri foghíjtelekre. Mások fát vágnak a belső kertben, biztos tilos, de nem látja senki, és nem is jelenti fel őket senki. Becsukódik az ajtó, csendben megy el. Ki volt ő és mikor? Az arcomhoz hajolt, így búcsúzott, de nem nyitottam ki a szemem, nem láttam, ki volt, és nem emlékszem, mikor.

Látod, szívem, kezdenék egy mondatot, de nem tudom, kit szólítok meg, valakit a múltból vagy valakit, aki épp elment. Most vagyok vagy régen ebben a gondolatban, nem tudom. Amikor az álmaimban szerepelek, nem annyi idős vagyok, ahány, hanem azt hiszem, harminc és negyven között, s mintha mindenki annyi idős lenne, kivéve az öregeket, akiket már eleve öregeknek ismertem meg, s valójában már régen nem élnek. Nem élnek akkor, ha nem álmodok. Azt hiszem, régen vagyok, vagy megmaradt ez a régiség, amikor már magam is régiséggé válok. Nem tudok gondok nélkül élni, nem tudok gondoskodás nélkül élni, nem tudok csak magammal lenni, bár becsukódott az ajtó és a lakásban nincsen senki.

Hol van az, aki régen voltam, mire emlékszem belőle, az egész már csak képzelet. Olyan a múlt, hogy ahhoz van rendezve, amilyen most vagyok, azok az emlékek vannak előhívva, amely emlékek ehhez a mosthoz kellenek, persze azokból, amelyekre egyáltalán emlékezek. Eltűnök a szemem elől, nem a sors végez ki, hanem előtte már jóval én is leszámolok magammal. Látod, szívem, hányan szólunk ezen a világon egy elmúlt időhöz? Egy vizenyős szem, homályos látás, elkönnyezi magát minden rossz filmen, a zenéről már ne is beszéljünk, olyanokon tényleg, hogy ki se mered mondani a címét meg az előadóját. Megtörülöd, valaki lát, azt mondod, kötőhártya-gyulladásom van, annyira érzékeny a szemem, holott nem a szemed sír, hanem a szíved.

Nem tudok csak magammal törődni, bár a törődés egyre több gonddal jár. Elültetsz pár palántát, hogy majd neked is jusson a termésből, de főleg, hogy valakinek adhassál, főzöl, és azt mondod a gyerekeidnek, mikor azt mondják, nem kell, hogy nem lehet egy emberre főzni, és viszed üvegben és

zacskóban, és a mindig elkallódó dobozokban az ételt, mert nem tudsz csak a magad gondjának gondja lenni. Ízlett, kérdezed, és várod, hogy azt mondják, nagyon jól sikerült. Nem baj, ha nem mondanak igazat. Pontosan tudod, milyenre sikerült, nem kell nekik kimondani, mert nekik azt kell kimondani, hogy ma sem volt haszontalan a napod, mert az, hogy jól sikerült, pont ezt jelenti.

Ösztöndíjjal élsz egy messzi országban, semmire sincs gondod, csak magadra, járod az utcákat, minek vagyok itt, mi a faszt keresek itt, kérded, mint egy novella szereplője. Idegen országban, idegen emberek, nézed, milyen szép házak, milyen jólöltözött lakosok, milyen sokan vannak, és senkit nem ismerek. Beszerzőkörúton vagy, a napi élelmet kell megszerezni, hogy életben legyél akkor, amikor végre elmehetsz. Nem vagy rab, mindent megkapsz, megfizetik az ingyenidőt, csak egyedül vagy. Most lehetsz gondtalan, de nem tudsz gondtalan élni, lubickolsz a helyi tó vizében, mégsem vagy szabad. Csak a gondjaimmal együtt, mondod a telefonba, azzal beszélsz, aki épp nincs ott, valakivel egy másik országból vagy a múltból, csak a gondjaimmal együtt, ott fekszel az ágyon, mostmár biztos, hogy egy régi idővel beszélsz, csak azokkal együtt tudok szabad lenni, az az én helyem a világban, ott vagyok otthon. Ha elveszed tőlem, mi lesz belőlem? Én vagyok a gond, és a gond az élet.

Látod, szívem, gondolod, hogy elmondasz valamit, de egyedül vagy az ágyban, az ajtó csendben becsukódott, a munkások azóta is dolgoznak, hallottad, amikor a fa ágai a földre zuhantak. A te szíved hiába van egyenes kapcsolatban a szemeddel, most nem lát semmit, be van csukva, a redőny lehúzva, nem világítja át a nap a szemhéjakat, nem látsz aranytengert a szemed felett, csak vaksötétet. Ebben a sötétben bolyongasz, tapogatózol, hátha megtudod, merre az előre. A gond után mész, nem akarod elűzni, ő tart még vissza, fogod, vagy a karodat épp ő fogja, ő vezet át árkon-bokron, lezuhanhatnál, épp alkalmas ez a szakadék, de megtart, mert gondod van még a világgal, ahol ő még, mint utolsó társad, ott van.

04. 09.
PISKÓTA

Áll a Tótjoso az utcán, a biciklijére támaszkodik, dől jobbra, dől balra. Ne rángass, mondja neki, ne rángass. De a bicikli nem bír magával, s végül magával rántja Tótjosot az árokba, mint mindennap, mikor végre összeszedi magát, hogy a kocsmából vagy a pincéktől hazamenjen. Ott alszik télen és nyáron, szélben, esőben és hóban, na meg persze szikrázó napsütésben, este vagy éjjel, reggel vagy délután, mikor épp eléri őt a rakoncátlan bicikli. Hogy, hogynem, de egyszer mégis hazakerül. Van gondviselés, mondta a nagymama, mert nem hiszi, hogy bárki a faluból hazacipelné a Josot. Már mindenki hazacipelte, ki tudja, hányszor és megunták. Hagyták az árokban aludni, aztán egyszer eltűnt. Biztos jött a Gondviselés az erdő felől, mert hol lakna máshol, nem élhet olyan emberek között, mint akik a faluban laknak, akiknek nincs gondja a Josora. Jött az erdő felől, mikor senki nem látta. Egyébként bármikor jöhetett volna, mert láthatatlan volt, szóval úgy közlekedett az utcákon, hogy senki sem vehette volna észre. De mégis úgy jött, hogy ne lássa senki, mert félt, ha meglátják, hogy a Tótjoso biciklivel két méterrel a föld fölött tart hazafelé, megrémülnek, de ami még ennél is rosszabb, istennek fogják a Josot tartani, s az nem tenne jót még egy ilyen kicsi falu lakosságának sem, ha egy ilyen buta istent imádnának, akik ráadásul még a maradék agyát is elissza mindennap. Hazavitted, kérdezte az erdőn a Gondviselést egy másik láthatatlan lény, mondjuk, lehet, hogy az tényleg isten volt. Haza, mondta a Gondviselés. Inkább ott kéne hagyni, hogy fagyjon meg. Nem lehet, mondta a Gondviselés, sajnálom, mégiscsak él. De mit csinált otthon a múltkor is. Többet nem fogja csinálni, mondta a Gondviselés, mert elláttam a baját. Joso verekedett otthon, mikor magához tért, szerinte jogosan, mert a felesége számonkérte, hogy hol van a fizetés, meg hogy megint berúgott. Akkor aztán a Joso marha mérges lett, hogy ennyit robotol, aztán már az is baj, hogy néha iszik egy kicsit. A Josonál a néha mindennapot jelentett, a kicsit pedig annyit, hogy be tudjon esni az árokba. Felpattant, ezt nem úgy kell elképzelni, ahogy írva van, ő úgy érezte, hogy felpattant, de kívülről az látszott, hogy háromszor is nekirugaszkodik, de visszaesik az ágyra, aztán végre talpraáll, most nem a bicikli, hanem a levegő rángatja jobbra-balra, előre-hátra, végül megáll, kicsit

meggörnyedve, előveszi a tenyerét és nagyot csap a számonkérő feleségre, a feleség kiabál meg sikítozik. A Gondviselés akkor átszaladt a szomszédba, felrázta a szomszéd embert, hogy át kéne ugrani, mert a Josoval baj van. Mire a szomszéd összerakta magát és csak úgy gatyában, egy karóval a kezében átment, és családon kívüli erőszakot alkalmazva ráhúzott egy marha nagyot a családon belüli erőszakot elkövető férfira. Elment az eszed, te marha, kiabált a szomszéd. Elment az eszed, te marha, kiabált a Joso, mikor érezte a testén a karót. Két marha volt ott akkor meg egy feleség, a Gondviselés már kint volt az erdőn, hogy a szelíd vadak között töltse az éjszakát.

Nagymama biztos volt benne, hogy van gondviselés, bár amikor fiútestvérei ottmaradtak az olasz fronton, épp utolsó pillanatban hívták őket be, a nővérei meghaltak 1920-ban spanyolnáthában, pár évvel később az anyukája tífuszban, ez a Gondviselés nem mutatkozott. A Gondviselés sem ér rá mindenkor, mondta, akkor már én is éltem, málnáskocsira pakoltuk a tyúkokat, tegnap még éltek, igaz, már látszott, hogy valami van velük, aztán az éjszakát már nem élték túl. Gödröt ástunk a kert végében, oda dobáltuk be a döglött állatokat. Üres volt az udvar. Nagymama húzta rá a földet az állatokra, kicsit könnyes volt a szeme, húzta a földet a vasárnapi húslevesünkre, a tojásrántottánkra, arra a piskótára, amit anya sütött volna hétvégeken, ha lett volna tojás.

04. 10.
NAGYPÉNTEK

Valakit megkínoznak, nem kellett volna olyan magasra mászni, gondoltam magamban, hittanórán voltam. Mert a fák hegye, akár még az olajfák hegye is a legmagasabban van. Nálunk nincsenek ilyen fák, nálunk csak olyan van, amin cseresznye van, meg alma, meg szilva, azt nem sokra becsüljük, mert szilva mindenütt van, ez jut eszembe most, amikor a gyümölcssalátához szilvát is akarok venni, hogy úristen, ennyibe kerül. Milyen lehet az a fa, amin olaj terem, gondoltam akkor, senki nem tudta, a paptól meg nem mertük megkérdezni, mert féltünk tőle, nem ismerte a zen-buddhizmust, de úgy oktatott, mint egy zen-mester, ha kérdeztünk tőle valamit, pofonnal válaszolt. Talán van egy olyan termése, mint a dió, de amikor feltöröd, akkor olaj van benne. Hány diót kell akkor feltörni ahhoz, hogy mondjuk, az olajkályhába elég legyen. Jobb a fa vagy a szén, mondta a Laci, aki akkor a barátom volt, és nekik nem volt olajkályhájuk, mert az apukája a vasútnál dolgozott, s a vasút messze volt, mire hazaért, már el is itta a fizetését, amiből meg kellett volna venni a kályhát. Gyűlölte az apját, akit két nő, az anyja és az anyja anyukája várt fizetésnapon, leszidták, mocskos részegnek nevezték, naplopónak, bár épp a munkahelyéről jött, és elszedték tőle azt, ami megmaradt az ivás után.

A madarak is olyanok, mint Jézus, mondta a Duszko, na az ő apja is hát egyszer annyira ünnepelt, hogy meggyulladt a gyomrában a pálinka, el is égett, mármint nemcsak a pálinka, hanem a Duszko apja is, ott az udvaron, ahol az ünnepség rendezve volt, az anyukája üvöltözött, az orvos későn érkezett, cigányokhoz nem szoktak sietni, még befejezte a társast a kisfiával, így aztán a Duszkónak nem volt apukája. A madarak is olyanok, mint Jézus, hogy a fák hegyén fészkelnek, meg mi is olyanok vagyunk, ezt már nem a Duszko mondta, mert mi is oda akarunk felmászni. Mindig az volt, hogy a legmagasabbra, s az volt a menő, aki meg tudta csinálni. Fent fújt a szél, ingtak az ágak. A legvastagabb fa hegye is olyan volt, hogy alig bírtál ott maradni, nem is lehetett érteni, hogy mentek fel a római katonák, meg a zsidók oda annyian, hogyhogy nem törtek le az olajfák ágai. Jézus ott volt, mert ott lehet igazán mélyen gondolkodni, a magasban. Ahogy fújja a szél az ágakat, az ember tudja, hogy milyen kicsi gyereke az Atyának, akkor is, ha

már felnőtt és nem akkora volt, mint mi, mert Jézus már nem volt gyerek, karácsonykor még igen, akkor még kisbaba volt, sőt valószínű, hogy kislány, de eltelt négy hónap és kinőtt a szakálla, okos lett, ő tanította a tanítványokat, azért is hívják őket tanítványoknak, mert különben csak egyszerű emberek, például halászok voltak, ők fogták volna a halat nagyböjtre, ha nem lettek volna tanítványok, így aztán átvette azt a munkát egy cég, a Jordán Halászati Vállalat, aminek nagyon jól ment a nagyböjtből meg más böjtökből.

Szóval ott gondolkodott a Jézus életveszélyben, mert a fák hegyén, még az olajfák hegyén is életveszélyben van az ember. A bátyámmal is mi lett, hogy ő akart lenni Jézus és jól felmászott a topolyfa tetejére és onnét kiabált, hogy most vagyok legfelül, ja, még van egy ág, oda még fellépek, és fel is lépett és akkor ott megcsúszott és zuhant lefelé. Háttal esett a kimosott gyökerekre. Lélegezz, mondta a Duszko, mert tudta, azt kell, mert az apjának is azt mondták, és akkor a leesett gyerek levegőt vett, nagy nehezen, és mondta, hogy nagyon fáj, és nem tud lábra állni. Ezek a gyerekek nem olyanok voltak, akik ijedtükben elfutottak volna. Nem maradt ott a fa hegyéről leesett gyerek a fa alatt. Hazavitték, mint a rómaiak Jézust, az otthoni bíróság és a házi Pilátus elé. Az anya nem szólt semmit, most nem tudott olyat mondani, hogy mi a francnak kellett oda felmászni, meg hogy az apád miatt van, mert ő mindent megenged, mert nem is olyan volt az apa, de vészhelyzetben mindegy, milyen valójában a másik szülő, akkor is lehet hibáztatni, ha egyáltalán nem tehet arról, ami történt. Mi a francnak, ezt csak gondolta és nézte a kisfiút, elsőszülött volt, mennyire örültek, amikor lett, az apa messze dolgozott a fővárosban és hozott neki csokit, mert a csokigyárban dolgozott. Egy kétkilós kenyér belét kivájta és megpakolta a kenyeret csokival, az öregebb munkatársak mondták, hogy így kell csinálni, a kapunál nem szólnak, na jó, néha azért meg kell hívni a kapust egy sörre. Kibontotta a táskáját, elővette a kétkilós kenyeret, leemelte a végét és az asztalra öntötte a csokit, a kisfiú nevetett és az apa büszke volt magára, hogy meg tudta nevettetni a gyereket, meg az anyát, mert volt ott olyan csoki, ami neki volt hozva.

Az anya ott ült a gyerek ágya mellett, bekenték a hátát valamivel, de úgy nézett ki, nem marad meg. Az orvos nem biztatta őket, nem javasolta a kórházat, mert tovább sérülhet a feltehetőleg sérült gerinc. Ült mellette és mesélt egy vastag mesekönyvből, a kisfiú elaludt, aztán felébred, tovább álmodta a mesét. Az anya már nem ült ott, elment a boltba. Ott kérdezte meg

tőle valaki, hogy mi van, és akkor az anya mondta, hogy nagyon nagy a baj. Néztem az arcára, mert elvitt magával, nem akart otthon hagyni a beteg testvéremmel, és én is láttam, hogy tényleg nagy a baj, mert az volt az arcra írva. Megijedtem, nem tudtam, hogy az anya vagy az apa olyan, hogy nem tud mindent megoldani, hogy képesek lemondani a megoldásról, hogy képesek elhagyni a gyereküket, benne egy nagy bajban, hogy engedik, hogy az történjen velük, mint Jézussal. Milyen apa az ilyen? Nem szerettem a Jézus apját, nem érdekel, hogy világot teremtett, ha a gyerekével nem törődött. Ennél még egy elvált apa is jobb, az legalább kéthetente elviszi a gyerekét és elhalmozza minden jóval, persze csak azért, hogy az a kisgyerek mindig úgy gondoljon az apukájára, hogy vele mennyivel jobb, mint az anyukájával, mert nem azzal hozakodik elő, hogy dobd ki a szennyesbe, meg hogy megcsináltad-e a házit. Igaz, hogy önző okokból, de mégiscsak törődik a gyerekével, és biztos, hogy nem hagyná, hogy keresztre feszítsék.

Mentünk haza, a bicikli csomagtartóján ültem, a többi gyerek ott sündörgött a házunk előtt. Nem mertek az anyára nézni, meg nekem se köszöntek. Azt akarták megkérdezni, hogy jól van-e a gyerek, aki most betegen fekszik az ágyban. De nem mertek megszólalni, s az anya sem mondta, hogy hibásak vagytok benne, mert nem szóltatok neki, hogy ne menjen olyan magasra. Az anya betolta a biciklit az utcaajtón, bement a házba, letette a szatyrot, kivett belőle egy kiscsokit és ment a fa hegyéről leesett fiú ágyához. Aludtál, kérdezte, igen, mondta a kisfiú, én nem mertem megszólalni, mert én most nem voltam, csak a testvérem volt. Fáj, kérdezte az anya. Csak ha megmozdulok, mondta a fiú. Akkor ne mozogj, gondoltam, ezt kéne mondanom, de nem mertem megszólalni.

A gyerekek az utcán, ott ültek az árok szélén, nem volt kedvük semmit se csinálni. Meg fog gyógyulni, mondta a Duszko, azt a mondatot, amit az anyja mondott, amikor égett az apjában a pálinka. Meg fog gyógyulni, meg hogy mi nem tehetünk róla. Hallgattak arról, hogy felkiabáltak a fára, hogy de mássz fel az utolsó ágig, hogy az, ahol vagy, még nem az utolsó, van még egy, és a gyerek akkor arra az utolsóra is fellépett, amire nem kellett volna, pontosan tudta, hogy nem kellene, de lenézett és látta, hogy a többiek azt várják, hogy oda is fellépjen.

Jézust elvitték, a tanítványok aludtak. Te nem a lázadó cimborája vagy, kérdezte egy katona a börtön körül ólálkodó Pétert. Én? Hát persze hogy te, nincs itt más velem szemben. Én biztos nem, mondta remegő hangon Péter, a kőszikla. Mi nem tehetünk róla, mondta a Duszko. Azért nevezték így a

szülei, mert olyan erős kötésű gyerek volt. Volt valami rendes neve is, de azt senki nem tudta, talán Lajos. Ültek ott az árokparton, a házból nem hallatszott ki hang, sírás se. Él, gondolták, ha másképp lenne, sírnának.

04. 11.
MEGVALÓSULÁS

Nagyszombat van. A megvalósulás folyamatban van, miközben valaki a megvalósulatlanságáról beszél. Olyan, mintha le lenne maradva, mondja, hogy az életkora elért valahová, de a benne történő élet négy-öt évvel korábban van, s örökösen úgy érzi, nem tud felzárkózni a valós idejéhez, s ahelyett, hogy ez a távolság csökkenne, úgy érzi, állandó, sőt, ahogy az idő halad, egyre többnek látszik, mert egyre nagyobb százalékot jelent a még leélhető életéhez képest az a négy-öt év, s egyre rövidebb az az időszak, amíg korrigálhatna ezen. Nem is tudja, mikor csúszott ki ez a négy-öt év az életéből, talán amikor gyerekként végig kellett néznie, ahogy az apja halálra issza magát, mondhatni, nem volt gyerekkora, mert azt mégsem tekinthetjük gyerekkornak, hogy a szülei üvöltöznek és néha arrébblökik, véletlen, ha útban van. Vagy nem, az nem is az ő élete volt, neki az volt, hogy dolgoznia kellett tizenhat éves korától, mert a szülei megvonták a támogatást, este és éjszaka munka, nappal meg az iskola, nem volt idő észrevenni, hogy él. Vagy amikor, talán inkább ez lehetett az ő élete, válás után az anyja folyamatos öngyilkossági fenyegetései végülis ledarálták a kamaszkorát, nem is emlékszik, hogy járt iskolába is, hogy mit tanultak ott, hogy különben molesztálta a matektanár, mert látta rajta, hogy egy támaszra szoruló lány, s tudta, az ilyenekre lehet eredményesen lecsapni

A megvalósulás, mondja, az, hogy valamivé válok. De te mindig váltál valamivé, éppúgy, mint bárki más. De mikor én, mondja, valamivé váltam, akkor már rég mássá kellett volna lennem, s könnyű nekem, mert én persze az vagyok, aki tényleg megvalósult, utalt ezzel az életkoromra és a foglalkozásomra. Nem mondtam semmit, mert minden, amit mondok, csak azt bizonyítja, hogy megvalósultam, s a megvalósultak gőgjével biztatom a nem megvalósultakat és próbálok együttérző lenni, de közben tudni lehet, hogy a megvalósultak magasról leszarják a még meg nem valósultakat.

A megvalósulás az ember számára, gondoltam, mert mondani nem mertem, ellentétben mondjuk egy termékkel, nem végeredmény, hanem folyamat. Mondhatjuk azt, hogy az ember minden pillanatában meg van valósulva, de ugyanúgy azt is, hogy amíg létezik, minden elkövetkező pillanatában is megvalósul. A megvalósulatlanság érzése az a kétség, hogy

lehetett volna másképp, sőt, hogy magunkat is felelőssé tegyük, másképp kellett volna. Nem vettem észre azokat a sorsdöntő pillanatokat, mert ha észreveszem, akkor dönthettem volna másképp is. Vagy észrevettem, de pont a rosszabbik változatot választottam. A megvalósulatlanság érzése nem az aktuális jelenem megvalósulatlanságáról beszél, hanem a nem követett életirányok megvalósulatlanságáról. A megvalósulatlanság érzetét tovább erősíti, hogy a lehetséges életutak elszalasztása betolakodik az éppen élt útba, a valóságba. A megvalósulatlan utakon való álmodozás megvonja az aktuális jelentől az átélhetőséget. Ha ott sétálhatnék, azon a kies tájon, gondolja, a múltban, s ha egy csoda folytán ez megtörténne, seperc alatt válna ez a táj is kietlenné, hisz az elszalasztott, ám most mégis realizálódott irány megint meghozná a gyötrő kétségeket.

A megvalósulatlanság érzése a jelennel való elégedetlenségünk terméke, egy gondolati és életvezetési zsákutca, hisz nincs másik élet, csak az, amit élünk, azon lehet módosítani, korrigálni, de az elhagyott lehetőségek már nem lehetőségei az életünknek, hiszen akkor, amikor még fennálltak, mi másik lehetőség irányába mentünk. Feltehetőleg nem azért, mert a magunk ellenségei akartunk lenni. Hogy minden pillanatunk sorsfordító lehet, hát persze, de ki tudna úgy élni, hogy ezt számításba vegye. A pillanatok ilyenfajta megterhelése tulajdonképpen lehetetlenné teszi azt, hogy éljünk. Nem állhatunk minden lépésünk mellett, hogy mért pont jobbra indulunk, talán ha balra indulnánk, ha nem szaladnánk vissza a pénztárcánkért, ha egy perccel tovább beszélgettünk volna a szomszéddal, nem következik be az a végzetes esemény.

Nem tehetsz többet, mint nap mint nap megcsinálod, amit azon a napon kell. Minden nap így jön létre számodra, és ezek a létrejött napok értelmeznek téged a világban mint élő, cselekvő embert. Éppúgy, ahogyan ezt a napokra lebontott szöveget írom. Üres lappal kezdtem, s már hol vagyunk, mennyi betű, mennyi szó, mennyi mondat került már bele. Ahogyan ma megfőzöm a sonkát, ha készen lesz, lehűtöm, fölszeletelem, viszek a gyerekeknek, a sonkaléből bableves lesz, viszek a gyerekeknek, hozzá kis túróscsusza persze szalonnakockák nélkül, mégiscsak nagyböjt van, viszek a gyerekeknek, és hopp, már meg is valósult egy nap.

Vétket követünk el, ha nem figyelünk a napok megvalósulására, vétket követünk el magunk ellen, ha a nem megvalósult életlehetőségekre figyelünk, arra, amitől azt hisszük, teljesen más irányt vehetett volna a sorsunk, holott nincs ellenpróba, hogy mire gondolnánk most, mit éreznénk

most, ha nem abba az irányba megyünk, amerre mentünk. Döntünk vagy sodródunk, még ezt sem lehet pontosan tudni. Hogy netán csak öntudati kérdés, hogy a velünk történteket a magunk döntésének tulajdonítsuk, utólagosan felcicomázva ezt a döntést a saját akarat szabadságával.

Barátom, ha többet kér a lélek, de ezt már írtam. Vajon ha mélyebb azonosságot tudsz vállalni egy hittel, mondjuk az épp most megvalósuló húsvéti történet hősével, mélyebb világtapasztalathoz jutsz, vagy csak megsemmisíted a kétségeket és ezáltal valójában az egyértelműség mákonyába kerülsz. Nézem a Jézusról szóló filmet a tévében, épp reklámot adnak, már eleve ez a Szentháromság elég problematikus mint egyistenhit, de a reklámokon keresztül belép a buliba még egy fő, így lesz aztán 3 + 1 az istenképlet. Érdemes lenne az egylényegűségükről vitát nyitni. Nézem a filmet, hogy vajon rá lehet-e jönni bármire is, nem csak öncsalás, mikor egy pillanatra azt hiszed, megértettél valamit, hogy végre összeállt a világ, holott csak kifáradtak a gyötrő gondolatok, s átadták a helyüket a bizakodásnak és a létben való örömnek.

04. 12.
FELTÁMADÁS

Feltámad a szél, feltámad a tenger, de nem támad fel egyetlenegy ember sem. A sem szócskával rontjuk el a rímet. Lehetne azt a megoldást is választani, hogy nem támad fel az ember, utalva így az általános emberre. De nincs olyan, hogy általános ember, mindig csak az az egy van, aki a sorsában szenved. Önkéntelen jött a rím, holott lehetett volna azt írni a szenved helyett, hogy gyötrődik, mint korábban már többször írtam. A sem szócskával elrontottam a rímet, de rossz-e, ha valami nem rímel, vagy csak az a rossz, hogy az ember nem támad fel. Egyáltalán mért is beszélünk feltámadásról, nem kéne inkább elkerülni a meghalást és akkor az egész huzavona, hogy meghalunk, jól elrohadunk a földben, aztán valamely égi szobrász szarakodik a külsőnkkel a feltámadást megelőző napon, hogy mégse úgy keljünk ki a sírból, mint egy bé kategóriás horrorfilm szereplői. Ha nem halunk meg, ezt a hercehurcát (Mi az a hercehurca? A huzavona rokona?) mind elkerülhetjük. Persze harmadnapon még könnyű, főleg, hogy a harmadnap még véletlenül sem hetvenkét óra, még negyvennyolc sincsen. Szentháromság, harmadnap, szeplőtelen fogantatás, mennyi zavarba ejtő dolog, ami gátat vet a felhőtlen hitnek (bár abban mindenki hisz, hogy Szent József marha rendes fickó volt), aztán ott van még Ábrahám is, aki simán feláldozná a saját fiát, ezt, mondjuk, sok fiú el tudja képzelni az apukájáról, de azoknak a fiúknak az apukája nem szerepel a Bibliában, legfeljebb a rendőrségi nyilvántartásban. Aztán ott van Jób is, akit csak úgy kedvtelésből megszívat az isten, minden csapást rálőcsöl, aztán amikor mindezek ellenére nem veszíti el a hitét, azzal jutalmazza, hogy ad neki új feleséget, új gyerekeket, új szolgákat és vagyont, s egyáltalán nem gondolja aggályosnak sem Jób, sem az isten, hogy ezzel felszámolja az elvesztettek emlékét, hogy olyanná teszi a legközelebbi embereket, hogy tulajdonképpen csereszabatosak (mért nem lehet ezt értelmesen írni, hogy csereszavatos, hogy szavatolja a cserét). Jó, hagyjuk, csak kötekszem, mert rosszkedvűen ébredtem, mondjuk, vagy mert nem támadok fel, s ezért haragszom a világra. Tényleg hagyjuk ezt az Ábrahámot, a Jóbot, majd a papok elmagyarázzák két ministráns kisfiú között, hogy hogy kell ezt érteni, mi

meg maradjuk a rímeknél vagy a feltámadásnál mint mai és egyben örök aktualitásnál.

Az a nő tényleg poraiból támadt föl, amikor elköltözött otthonról egy olyan kerületbe, ahol mindig is akart lakni. Ez tulajdonképpen nem egy, hanem három kerület volt, az első, a második és a tizenkettedik, helyesebben három és fél, mert a Gellérthegyet is beleszámította, az meg tizenegyedik. A régi ismerősei látták, ahogyan piros magassarkúban megy ezen kerületek egyikének az utcáin, mondjuk a Várban, vagy a Vár felé tartva piros ballonban, olyan évszak volt, hogy ezt még lehetett hordani, bár határeset, mert rettentő sütött a nap, s ki kellett gombolni, de ez is olyan könnyed lazaságot adott a viselőjének, plusz még a lelógó öv. Az övek olyanok, hogy hát nagyon tudnak szabadon lógni és rángatózni, szinte viháncolni a magassarkús lépésekre. Bár ilyen régies környezetben nem egyszerű magassarkúban sétálni, botladozni a kockakövek között, hogy a ballon öve tudjon azért viháncolni.

A feltámadás megvalósulás, a semmiből valamivé válás, ezt a nő nem gondolta, vagyis ezt gondolta, csak más szavakkal, hogy milyen jól nézek ki, s hogy még egy csokor nárcisz is van a kezemben (sárga-piros, mármint a nő színei nárcisszal), és teljesen olyan vagyok, mint akit egy épp hozzám passzoló férfi meg is szólíthatna. De szép nárcisz, például, ezért is vett egy csokor nárciszt, hogy több oldalról, például a nárcisz oldaláról is megközelíthető legyen. De szép nárcisz, már a Mátyástemplom előtt ment, csodálkozott, hogy senki nem akar bemenni, gondolta, ő sem megy be, mert elfelejtette, hogy most be van tiltva isten is, az istentiszteletről már nem is beszélve, gyónni sem lehet egészségügyi okokból. Olyan vírus ütötte fel a fejét, hogy csak így, isten kizárásával tudunk megküzdeni vele. Még jó, hogy a virágüzletek nyitva vannak, ha nem lennének, honnan vett volna nárciszt. Ez olyan időszak volt, amikor kötelezővé tette, vagy legalábbis annyira javasolta a kormányzat és az általa megfertőzött közvélemény a maszkokat, hogy a nőn kívül mindenki úgymond csadorban járt. De ez még izgalmasabbá tette az esetleges vagy inkább elképzelt megszólítót, hogy vajon milyen az igazi arca, meg hogy milyen hangon szólal meg. Eszébe jutott a *Csillagok háborújá*-ból Darth Vader, a hangja, hogy ha valakinek így eltorzítja a hangját a maszk, akkor is meg tudja-e szeretni, vagy épp az lesz rossz, ha a maszk után visszaváltozik a hangja olyan átlagosra, hogy már tök fölizgult erre a hörgő hangra, és akkor leveszi a maszkot és jön az a nyálasan selymes. Néhány percet adott a Darth Vaderrel való együttlét gondolatának.

Ráért, egyelőre nem közeledett hozzá senki. Sőt kifejezetten kerülték, mert a kormányzat az elkerülést is előírta, másfél, de inkább két méter távolságot kell tartani, mert így nemcsak az embertársainkat, hanem a megfertőződést is elkerüljük.

Ment akkor ez a nő, amikor írtam, hogy ment, és meglátta egy munkatársa autóból, tehát nem akkor ment, amikor a Várban volt, mert oda csak engedéllyel lehetett behajtani, s ennek a munkatársnak ilyen engedélye nem volt, és azt mesélte bent a munkahelyén, hogy ez a nő csak azért, mert végre leszámolt a férjével és elköltözött egy olyan kerületbe, ahol eddig is sétált álmaiban, mert legalább az álmok megőrizték ezt a vágyat és nem cserélődtek le Káposztásmegyerre, ahol valójában lakott. Hogy most végre átélheti, hogy nem véletlen voltak álmai, mert most tényleg az álmaiban sétál, de úgy, hogy tudja, hogy van, tényleg van, tényleg az ő lába az, ami lép, az ő cipője és az ő piros ballonkabátja. Napokon át járta ezt az álombeli utat újabb és újabb nárciszokkal, míg végül szezonját vesztette ez a virág, s a munkahelyén sem beszéltek róla, mert már megszokták, hogy feltámadt poraiból. Porból lettél és virágporrá válsz, gondolta, ha megszólítják és lesz folytatás és már megtörténik az első együttlét és a férfi elfogadja azokat a sérültségeket, amelyek egy ilyen korú nővel már együtt járnak, meg azt is, hogy voltak olyan hiányosságai, amelyek nem korfüggőek, mert mindig is hiányosságok voltak, de most itt nem említjük meg, miről van szó, akkor majd ezt a vicces gondolatot megosztja ott meztelen az ágyban heverve. Előtte persze megdicséri a férfi teljesítményét, hogy hát ilyet még soha nem élt át, eddig tényleg nem tudta, mit jelent együtt lenni valakivel testileg. A férfi nem kérdezett vissza, hogy akkor hogy születtek a gyerekei, a dicséret teljesen elvakította, meg persze katolikus volt, s tudta, hogy van olyan, hogy szeplőtelen fogantatás, meg különben sem történt meg az, amit írtam, mármint a megszólítás sem, s persze az sem, ami utána történt.

Porból porrá, aztán feltámad a szél.

Bérelte a lakást és elfogyott a pénz, már megint ezek a rímek, kiderült, a bevételei valójában nem tőle, hanem a férjétől származtak. Visszaköltözött nyár végén (de ez nem most, hanem csak nyár végén fog bekövetkezni). Örült, hogy újra álmodhat, mert megunta a valóra vált álmokat. Ha mindennap sétálhatsz ott, ahol vágyad van sétálni, már nem olyan nagy szám. Tulajdonképpen unalmas. Ráadásul elkezdett Káposztásmegyerről álmodni, szóval, ha nem fogyott volna el a pénze, akkor is visszaköltözött volna, mert ő olyan volt, hogy az álmait nem akarta feladni.

Feltámadt a szél, feltámadt a tenger, nem a népek, csak bizonyos népek tengere, akiknek van. Milyen szemetek a horvátok, gondolnám, ha szerb volnék, de nem vagyok szerb, úgyhogy hallgatok.

04. 13.
REGGELI

Jóreggelt, az öreg néni üvöltve köszön, nem tudja, hogy nem csak ő van ott és az őzikéje, nem tudja, hogy üvölt, hogy üvölt a rádiója és üvölt a tévéje. Szólnak a lakók a közös képviselőnek, hogy legyenszíves csináljon valamit, mert ebben a házban nem lehet élni, mert a néni élete mindenki más életét is megkeseríti még éjszaka is, mert rossz alvó ez a néni, és kettőkor, mikor felébred arra, hogy egyedül van, s az a férfi, akit valaha szeretett, az már nincs mellette, csak akkor, ha alszik, és arról álmodik épp, hogy vele van.

Bekapcsolja a tévét, mert azt tudja, hogy ilyenkor nem lehet senkit felhívni telefonon, mert akik fiatalok, azok alszanak, hatkor kell kelni a gyerekhez, meg hogy odaérjenek a munkába, amikor munkanap van, hétvégén meg ki kell pihenni a fárasztó hetet, elfelejteni a hülye főnököt és a még hülyébb kollégákat.

Az öregek bölcsek, ezért volt bölcsek tanácsa a görögöknél, meg öregek tanácsa az indiánoknál, amely tanácsokban ezek az idős és tapasztalt emberek megmondták, mit helyes cselekedni, mit nem. Őket már nem hajtják érdekek, nem tolakodnak oda a küzdőtérre, mert kiszálltak az érdekharcból, vagy kiszállították őket, amikor odatévedtek, hogy hé, papa, nem látod, hogy focizunk, és te, ha jól tudom, nem vagy benne a csapatban. Akkor az öreg bácsi ijedten nézett körbe és látta, hogy ott mindenki focista, csak ő nem, és korát meghazudtoló lendülettel hagyta el a füves térséget, ahol korábban gondolta, milyen jó lenne kicsit süttetni magát a napon, helyreállítani a szervezetében a B vitaminegyensúlyt. Az öregek nem önszántukból hagyták el a pályát, hanem kikényszerültek onnét, kiszorították onnét őket a fiatalabb versenyzők, az új technológiák, amiket már képtelenek voltak elsajátítani, mert ez már legalább az ötödik technológiai váltás volna az életükben, s erre végül azt mondták, hogy nem, ezt már nem hajlandók megtanulni. Kiszorultak, mert már a bejutásnál is annyit kellett a beléptetőkártyával szarakodniuk, hogy inkább hátat fordítottak a munkahelyüknek, hogy hazamennek, mert ott legalább tudják a kapukódot, ha meg nem jut eszükbe, ott van a kulcs. Azóta is a sebeiket nyalogatják meg a sót, ha nem felejtenek el venni a boltban. Régen elhagyott és elfelejtett évek feszültségeit emlegetik fel, tele ismeretlen szereplővel, s alig várják,

hogy tanácsokat osztogassanak, hogy leszólják a még leigazolt játékosok működését, sőt néha értelmetlennek és hamisnak nevezik azokat a célokat, amikért harcolnak, mert mindennek egy a vége, és ők már tudják, mi ez az egy.

Az egyig eljutni a legnagyobb bölcsesség, amíg számosságok vannak, addig ki vagy szolgáltatva a társadalmak önkényének, a másik ember akaratának. De ha eljutsz az egyig, ott már nincs senki, csak te vagy és a szabad akarat. Talán ezt mondaná az a bácsi, aki már nincs a néni mellett, mert olyan volt, hogy ő tudott ilyeneket kigondolni, mert az öregek közül is hülye, aki mindig is hülye volt és okos, aki mindig is okos volt, csak öregkorban másképp hívják az okosságot. Az öregek, gondolta a néni, arányaiban valószínű, hogy butábbak, mint a fiatalok, egy csomóan meghalnak közülük, akik javítanák a statisztikát, mint persze az ő férje is, mások meg olyan betegséget kapnak, hogy mindent elfelejtenek, még azt is, hogy ki a gyerekük meg az unokájuk, meg átlagban is jobban elhasználódik az agyuk, miért pont az agy ne öregedne, gondolta, s nem gondolt arra, hogy az elhalálozás meg a demencia a buta emberekre éppúgy vonatkozik, mint a nem butákra, szóval ez nem ronthatja az átlagot. Hogy is gondolt volna erre, ő is öreg volt.

Köszönt a lépcsőházban egy másik lakónak, épp annak, aki a legerőteljesebben szorgalmazta a néni megrendszabályozását. Jóreggelt, a másik mondott valamit, de a néni nem hallotta, gondolta, hogy visszaköszönt ő is, hogy jó reggel, s nem arra gondolt, amit tényleg mondott, hogy marha jó reggel, amikor a néni üvöltette a tévét egész éjjel, s most meg már reggel csendet háborít a lépcsőházban. Ment, mert bár ünnep volt, de volt olyan bolt, ami nyitva volt, hogy vesz friss kiflit, csak kettőt, mert annyit bír megenni. Ott áll a sorban, kicsit remeg a keze, a pénztáros rákiált, hogy nem lehetne gyorsabban elővenni azt a pénzt, a néni elkezdett igyekezni, a pénztáros megint rákiabál, nem látja, mekkora a sor? A néni arra gondolt volna a második figyelmeztetés után, hogy bocsánat, hogy épp ő maradt életben azok közül, akikkel egyidős volt, és nem egy olyan ember, akinek nem remeg a keze és eleve ügyesebb volt, mint ő. Erre gondolt volna, hogy ezt elmondja, de az izgalomtól leejtette a pénzt, mert úgy akart fizetni, hogy apróval, ne húzza már a bukszáját az a sok vas, így mondta régen, mert most nem mert mondani semmit. Lehajolt, az egyik százas el is gurult. Most meg még le is ejti a pénzt, mondja az eladó. Külön boltokat kéne csinálni öregeknek, hogy ne akadályozzák az életet. A néni nem hallotta, mit

mondott a pénztáros, csak azt látta, hogy sürgeti, hogy fizessen és menjen már. A néni végre megtalálta az elgurult százast is, felegyenesedett, alacsony volt egyenesen is. Az eladó azt mondta, végre, a néni meg hogy viszontlátásra. Ment hazafelé, ilyenkor volt az ünnepi reggeli, a gyerekek keresték az eldugott csokitojásokat, aztán mikor mind megvolt, vagyis olyan nem volt, hogy mind, csak olyan volt, hogy még egy akkor is feltűnt, amikor a konyhába mentek, mert a nyuszi nagyon tudott eldugni. Az asztal szépen megterítve, ott volt minden, ami kellett, kalács és sonka és tojás és zöldségek, minden szépen elrendezve, egy kis bárányka és egy nyuszi volt kivágva jégcsapretekből, tulipán csinálva hagymaszárból és paradicsomból. Ment az utcán lassan, ahogy menni tudott. Nem emlékezett külön az évekre, olyan volt, mintha csak egy húsvét lett volna az életében. Hazaért, megterített, vett tíz deka sonkát felszelve, megkente a kiflit vajjal, a vaj is elöregszik, gondolta, olyan kevés kell neki, aztán leült az asztalhoz az üres székek közé, és most éppen kétezerhúsz április tizenharmadika, tíz óra kilenc perc van, eszik.

04. 14.

REGGEL
VADKAN

Az előző részben pontatlan voltam, mert nem tettem említést azokról a kijárási korlátozásokról, amelyek meghatározzák a lakosság, köztük a néni, valamint a boltok nyitvatartását és látogathatóságát ezekben a hetekben. Feltételezhetjük, hogy a boltos jelenet nem így vagy nem ekkor zajlott, egy korábbi évben, vagy egy későbbiben, ha még akkor él a néni. Az aktuális olvasó észleli a hibát és hiányolja az ezekre való utalást, a későbbi olvasó feltehetőleg nem tartja pontatlanságnak, mert nem emlékszik a valahai korlátozásokra, s a szöveg alapján pontosnak és hitelesnek véli a történetet. Abból a szempontból sem gyanakszik, hogy épp egy aranyos néniről esik szó, azt sugallva, mintha minden néni aranyos volna, együttérzést keltve ezzel általánosságban az öreg nénik iránt, azok iránt is, akik nem aranyosak, és kinek nincs ilyen tapasztalata, akik elférfiasodott, mérges arccal botorkálnak az utcán, s a görbebotot, amihez tébétámogatással majdhogynem ingyen hozzájutottak, sőt valójában ingyen, mert a lányuk, aki elment érte, nem fogadott el pénzt. Ezt a manapság fémből készült botot ezek a nénik tulajdonképpen fegyverként használják, hogy például ülőhelyet harcoljanak ki maguknak a buszon, a gyógyszertári sorban vagy bárhol máshol, ahová épp odakeverednek, azt az érzetet keltve, és hitet erősítve a fiatalabb lakosságban, szemben a korábbi szöveg állításával, hogy az idős nénik általában agresszívek, s hogy az idős bácsik ehhez képest mennyire jámborak, kedvesen mosolyognak és legfeljebb akkor komorul el az arcuk, amikor feltűnik a feleségük az említett bottal. Arra nem gondol ez a fiatal, hogy idős bácsiból eleve mennyivel kevesebb van statisztikailag is meg a valóságban is, s hogy azok nagyrésze a néniknél rosszabb állapotban van, s ezért még a kevesebből is kevesebb merészkedik az utcára, boltokba a legritkábban mennek, a nénik megveszik nekik azt a kis sört vagy bort, amire még szükségük van az alváshoz, a nénik már nem küzdenek azért, hogy leszokjanak róla, vagy ne igyanak legalább otthon, mert az olyan lehangoló. Néha megfenyegetik őket, ha rosszul viselkednek, nem húzzák le például maguk után a vécét, akkor nem hoznak, de végül megkönyörülnek, hadd legyen meg nekik az a kis öröm. Ha azt a kis innivalót megkapja a bácsi, már nem is szól semmit, csak ül a tévé előtt, és reklámszünetben az

unokákról álmodozik. Ritkán találkozik velük, mert már olyan életkorban van, amikor csak annyi egy nagyszülő léte, hogy megemlítik őket egy barátjuk nagypapájának a halálakor, hogy az enyém még él.

A pontosság nem erénye egy írónak, hanem szükségszerű velejárója az írásnak. Mindegy, hogy mért vagy pontatlan, mert így akarod félrevezetni vagy megvezetni az olvasóidat, vagy csak buta vagy és nem veszed észre, hogy a dolgok ellentmondásban vannak a tapasztalattal, vagy egyszerű figyelmetlenség, nem vetted észre, nem adtál elég időt egy szöveg kidolgozására, egyik sem bocsánatos bűn.

De mi az, hogy pontosság? A valószerűség jelenléte a szövegben, vagy az, amikor a befogadói tapasztalat nem áll ellentétben a műből kiolvasható tapasztalattal? A pontatlanság meg talán olyan világábrázolás, ami az olvasót téves világ- és emberértelmezések felé viszi, ha hajlandó a pontatlan írói ajánlatot követni? Mennyiben hazugság a pontatlanság? Ha szándékolt, akkor egyben hazug is? Ha nem szándékolt, miért ne lenne hazug vagy hamis? Mert nincs mögötte egy direkt akarat? A pontatlan mű rossz mű akkor is, ha bedőlünk neki. A giccs nem rossz mű, a maga keretrendszerében tökéletesen kell működjön, mégis pontatlan, helyesebben lehetne pontatlan érzelemábrázolásnak nevezni, amely hamis élményeket generál a befogadóban. Vagy tekintsük egyszerű csalásnak, profi átvágásnak? A giccs mindig csalás? Vagy csak akkor csalás, ha komolyan vesszük, vagy ha azt a látszatot akarja kelteni, hogy komolyan, mondjuk, autentikus műalkotásként kell értelmeznünk. Bár, ez utóbbi esetben már nem is giccsről, hanem műalkotás-imitációról van szó. A giccs nem bajlódik körmönfont hazugságokkal, egyenesen és direktben képviseli a hamisat. A giccs néha mégis valós és mély érzelmeket is tud generálni, mert olyan élethelyzethez kapcsolódik, amikor a bennünk lejátszódó történet teljes mértékig valóságos, mondjuk egy szerelem, amikor pont az a szám szólt, most nem említem meg, mert ez nem egy szerelemről szóló szöveg, szóval biztos zavarba jönnék *(I am sailing)*.

A pontosság, ha mélyebb emberi történeteket tár fel, könyörtelen, a pontatlanság, ha mélyebb emberi történetekhez kapcsolódik, megengedő, mert nem az igazságban érdekelt, hanem a vágyott igazságban, a korábban a Várban sétáló nő pártján áll. A pontosság nem azt jelenti, hogy realista ábrázolás, hogy mondjuk nincs helye a mesés fordulatoknak, váratlanságoknak a szövegben. Egy mese világa pontos, mert a szövegben felépített világ belső elvárásait követi, ugyanakkor a legkülönbözőbb lelki

működésekre is rámutat azon kívül, hogy hoz egy jól átlátható igazságot, nagyon egyértelmű cselekvési mintákat, amikkel azonosulni mindenki számára öröm, pláne hogy pontosan látszik a jó és a rossz különbsége. Éppígy működnek a mitológiai történetek is. Bár a távoli rokonaink között sincsenek istenek vagy félistenek, a velük történtek mégis belekavarnak a sorsunkba, s kedvtelve példálózunk ezekkel a sokezeréves történetekkel, ha valamely emberi működést, irigységet, féltékenységet, hatalmi elvakultságot, gonoszságot akarunk példázni.

A pontosság felületi szinten, mondjuk, a reáliák terén is szükségszerű. Ha ismeretlen a mű tárgya, mert például egy ismeretlen országban és valahai időben játszódik, a mű tárgyát meg kell tanulni. Nem minden háttértudás kerül a műbe, de csak a teljes háttér ismeretében tud egy író dönteni, hogy mi kerüljön bele és mi nem, valamint a bekerülés módját befolyásolja az a tudás is, ami nem került bele. Az elvétett reáliákkal adott esetben megengedő az olvasó, ha látja, a mélyebb folyamatokban nincs vétség. Ám ha a mélyebb feltárásoknál is hibát észlel, rögvest rátörnek az apró reáliavétségek is, hogy már abból is látszott, hogy a szerző maszatol, semmit nem tud arról, amit ír és semmit nem tud róla, mármint arról, aki olvassa, és most épp gyanakvásba fogott, magyarán nem fedezem fel a sorsomat a szövegben, csak konstruált szereplők konstruált sorsát látom, amely érzés azért furcsa, mert objektíve minden irodalmi szereplő sorsa konstruált, de csak a hamis sorsokat értelmezzük annak.

Nem tudom, mi a pontosság, ahogyan feltehetőleg senki sem tudja, ahogyan oly sok dolgot nem tudunk és lényegileg nem értünk a művészet vagy az ember működéséből, de megvan bennünk a képesség, hogy észleljük, mi pontatlan. Tudományos meghatározás, egzakt kategóriák nélkül is el tudja különíteni az ember a szart a májától. S ha időlegesen létrejön is egy tévedés, akár egy konszenzuális tévedés, az idő szépen sutbavágja, vagy kicsit költőien, a felejtés börtönébe zárja a hamis műveket, s csak úgy emlékszünk rájuk, hogy a kor legnagyobb irodalmi alkotásai voltak, megemlítjük esetleg a címüket, de nincs ember, aki egy sort is olvasott volna belőlük. Persze ebben a börtönben nem csak pontatlan, rossz és hamis művek raboskodnak, ott vannak azok is, amelyek az aktuális időben óriási hatással voltak, de minden, amit a világról tudtak, feloldódott a következő nemzedékek műveiben, ahogyan Bródy Sándor írásai beleolvadtak Móricz vagy Kosztolányi munkáiba.

Nem voltam még hatéves, átjártam este a nagyapához abba a szobába, ahol ő meg a nagymama aludt, hogy meséljen a háborúról. Objektíve biztos nem volt neki jó szaga, de én szerettem ebben a szagban lenni. Egyszer azt mesélte, hogy gombát keresett az erdőben, mert nagyon éhesek voltak, nem jött meg az ellátmány vagy lebombázták az oroszok, amikor egy vaddisznócsaládba botlott. A kicsinyeit féltő anya és a vadkan rögvest üldözőbe fogta őt. Már majdnem beérték, amikor utolsó lehetőségként felmászott egy épp kapóra jött fára. A vadkan elkezdte kitúrni a fát és már dőlt is alatta a fa, amikor átugrott egy másikra, akkor a vadkan, az anya biztatása mellett, elkezdte azt a másik fát is kitúrni, persze az agyarával. És akkor mi lett, kérdeztem. Átugrottam egy harmadik fára, és akkor a vadkan az agyarával, s folytatódott a végeláthatatlan ugrálás fáról fára, s talán még madár is szerepelt, de ő ágról ágra, mert egy népdalból röpült oda a valóságba. És akkor mi lett, kérdeztem, mert annyira izgatott a történet vége, hogy nem bírtam elaludni. Akkor a vadkan kifáradt és elment aludni. Ez nagyon rossz befejezés, mondtam a nagyapának, minek csinálta akkor ezt az egészet, meg hogy milyen vadkan az, aki kifárad azelőtt, hogy megbüntesse a családját háborgató embert. Nagyapa nem szólt semmit, úgy csinált, mintha aludt volna. Ezt a mesét ma nem gondolta ki, vagy csak az elejét, abban bízott, hogy elálmosodok, aztán majd holnap kanyarít hozzá egy ügyesebb véget, egy olyat, ami hihetőbb, mondjuk úgy: pontosabb. Vagy csak egyszerűen belefáradt abba, hogy mindennap átmegyek és mesélnie kell, hogy a mesélés feladat lett, holott neki már voltak feladatai, például mindjárt hajnalban a teheneket meg kell etetni, mesélni meg azért jó, mert nem kötelező. Hát itt a különbség a népi mesemondó és az író között, hogy az író esetében ez a választás, hogy feladatszerűen vagy kedvtelésből, ez fel sem vetődik, mert az írónak feladatszerűen kell, de valójában kedvtelésből írnia. Mert minden mondatból, a legfájdalmasabbakból is, áradnia kell a kedvnek, hogy íme, világot építhetek. Ez a kedv és világépítő akarat sodorja az olvasókat mondatról mondatra, oldalról oldalra, s néha, mikor fogynak a lapok, abba a rémületbe, hogy közeledik az idő, amikor ki leszünk űzetve a kedvből.

DÉL
ERDŐ

Egyedül vagyok az erdőben. A pszichológusok az erdőt is el akarják adni mint terápiát (Forest Therapy). A zöld, a természet hangjai, az oxigéndús levegő. Meg is szólal bennem egy hívatlan vendég, az én ingyenkócsom, hogy tulajdonképpen mit is jelent élni. Mit? Fizikai síkon mondja, hogy legyen enned, innod és tudj pihenni (alvás). Érzelmileg, hogy szerethető és szeretve lény, s hogy képes legyél szeretni és szeress is. Mindehhez járul a gondolkodás és a cselekvés, amivel meg- és átélheted a veled történő időt. Húha, gondoltam. Enyhén lefelé megyek, minden oxigén az agyat szolgálja. Hogy a világ, a nemzet, a közönség, a közösség szeret, mondja, az nem pótolja a perszonálisan átélt szeretetet. A szeretés általánosságban akkor lehet, ha van egy konkrét megéltségi szintje is. Az élet mindig a jelenben zajlik, a múlt által megjelölve és a jövő által energetizálva. Ám ha a jövőért élünk, ha a múltról való emlékekben élünk, elveszítjük a jelent és a jelenbeni történések értékét és élményét, holott valós megélése csak a jelennek van. Hirtelen meredeken kaptat fel az út, nem tudok másra gondolni, csak hogy feljussak, a hívatlan kócs is elillan, napi feladatokat vállalt egy népszerű magazinnál, meg amúgy sem szeretne megizzadni. A legsikeresebb magyar szó a kocsi. Milyen szar lehet mellette szekérnek lenni, amiről lassan már a magyarok sem tudják, mit jelent.

ESTE
HALOTTAK

Este lett. Megfőztem holnapra, tökfőzelék, a tojást sonkával majd holnap. Nagyapa meséit később anyám mesélte, lassan, ahogy elvesztek az erős emberek mellőle, ő lett az erős ember. Először az apám, mint korábban írtam, egyedül egy budapesti kórházban. A család visszaállt olyanná, amilyen volt apám előtt, mi a bátyámmal már rég nem éltünk ott, a gyerekek se zavartak bele a régi képbe. Papa, mama és egy kislány, hogy ne osztódjon a vagyon, ami persze olyan kevés volt, hogy éppen osztódhatott is volna, a semmit ezerfelé is lehet osztani. Nem, nem a vagyon volt a visszatartó erő, hanem nagymama tapasztalata a sokgyerekes családról, hogy végül csak ketten maradnak. Nem, egy gyerek is épp elég, majd arra nagyon figyelünk, meg mindent megadunk. Az a minden persze nagyon kevés volt, évek voltak, hogy még apa sem volt benne ebben a mindenben, s mondhatni apa nélkül nőtt föl ez a kislány. Most ötven évvel később vagyunk, de mintha az egész ott folytatódott volna, ahol megszakította a házasság és az új család. Eltűnt az a gondolat, amit apám hozott ebbe a családba, bár a korszerű eszközök mind ott maradtak, de lassan elvesztették szabatosságukat és korszerűségüket. Apánk már csak mi voltunk, de mi is evakuálva abból a közegből, amiben felnőttünk, az ő akaratának a közegéből és abból a teljes szabadságból, ami beköszöntött akkor, amikor az ő akarata épp nem működött, mert nem ért rá vagy több napra továbbképzésre ment, hogy megismerkedjen a modern mezőgazdaság legfrissebb újításaival.

Aztán meghalt nagyapa is, a mesékkel és a biztonsággal együtt, amit mellette lehetett érezni, hogy akár neki is dőlhettél, s ha nekidőltél, mondott olyat, hogy szedett az erdőn naspolyát, vagy van egy zacskó cseresznye a hátizsákjában, vagy csak kenyérhéj, azt nem tudta megenni, nem voltak fogai, amit láttak a madárkák is. Meghalt, és akkor anyám el akarta mesélni azt, amit a nagyapa mesélt, mert szerette azokat a meséket, de rosszul mondta őket. Rosszul mondta még évekig, mert azt akarta ismételni, ahogyan nagyapa mondta. Nagyapa úgy mondta, nagyapa azt mondta, nagyapa különben mindent mindig másképp mondott, ezt a másképpet akarta ismételni anyánk mind több és több kudarccal, amikor csak kedvességből dicsérték meg az emberek, mert őt szerették és nem a mesét. Aztán egyszer

elfeledkezett nagyapáról, erről a nagy családi mesemondóról, és elkezdett beszélni a saját hangján az életéről, arról, amit átélt és arról, amiről hallott, és lett akkor ott történet, a saját szavainak és életének a története.

Meghalt nagymama, először dementálódott, teljesen tropára ment az agya, az utolsó években okozott szenvedést, de szenvedett ő maga is. Hová lett az én okos anyám, kérdezte a nem felismert lány, de nem lehetett az eltűnt képességek nyomára bukkanni. Megszűnt lenni az utolsó teher is. Telefonált anyám, hogy azt hiszi, vége van, csak fekszik magatehetetlen az ágyon. Hazautaztunk, már olyan volt, hogy tényleg csak a testmeleg volt itt belőle. Megfogtam a homlokát, megsimogattam a régi cimborát, akivel lehetett titkos szövetséget kötni akár a szüleimmel szemben is, csak becsapni nem lehetett, mert mindenre rájött és rögvest rám uszította a szülőket. Megfogtam a homlokát, a kedvence voltam, meleg volt. Elvettem a kezem, álltam ott, mondtam a gyerekeknek, akik rajongtak ennek az öreg néninek a humoráért, kis jegyzetfüzettel ültek a „tévéhez”, hogy feljegyezzék a mondásait. Mondtam a gyerekeknek, hogy simogassátok meg, hogy búcsúzzanak el ők is. Félve értek hozzá, elkezdték tanulni az elvesztést. Aztán visszatettem a kezem, tenyér a testen. Megállt a szíve, hűlni kezdett.

04. 15.

REGGEL
TEKNŐS

Ahogy rövidült a számára adott idő, úgy vált egyre fontosabbá minden részidő, mondjuk a reggel, amely részidők megélésében nem jeleskedett. Alighogy felébredt, máris a továbbalvásra gondolt, hogy inkább még az ágyban kéne maradni, mert mennyi testrésze fáj, nehezen mozog, biztos a kedve sem rózsás, mert hogy lehetne valakinek jó a kedve, ha tudja, egyre kevesebb időre számíthat, s nemcsak ez a tény, de az is, hogy az illúziót is elveszítette, hogy mennyire, mármint, hogy a mennyi tényleg számottevően valamennyi. Jól van, döntött végül, felkelek és csinálom, amit, mint egy felettes lény, az életakarat rámerőltet, csinálom, hogy élek. Kimegyek a konyhába, beveszem a gyógyszereket, amiket egy másik felettes lény, az orvos a gyerekeim helyeslésével kényszerített rám, mondja, mert amúgy nem hisz abban, hogy az orvosok tényleg tudják, hogy mit kéne tennie, hogy jobb legyen, csak hogy jobb, mert itt a gyógyulásról már szó sincs. Nem tudnak semmit, csak létrehoznak egy kémiai előszobát, amiből az ember már különösebb idegenkedés nélkül be tud lépni a kórházba, onnét meg, mikor kiderül, hogy hát tényleg nem azt a gyógyszert kellett volna, bocsánat, véletlen volt… Na, nem is folytatom, mondja, persze magában, mert egyedül van.

A küzdelem a rövidülő idő ellen, Akhilleusz és a teknős versenyfutása, hogy a teknőst soha nem tudja megelőzni a híres hős, ha a teknős előnyét mindig megfelezzük. Az idő rövidül, s ha érvényes időként tudjuk megélni a részidőket, tulajdonképpen örökéletűek vagyunk. Felteszi a kávét, ez is egy reggeli elfoglaltság. Hogy lehetne érvényesebben feltenni a kávét, mint régebben? Tegye nagyobbra a gázt, hogy gyorsabban kifőjön? Milyen kávé lesz az, amin csak úgy átrohan a forró gőz. Milyen élet az, amit felgyorsítva él meg az ember, ráadásul akkor, amikor már teljesen le van lassulva. Így is elég gyorsan lefő, gondolta, mert mire mindezt végiggondolta, pedig az Akhilleusz nem is volt benne a gondolataiban, meg elmosta a tegnap esti edényeket, egy bögre volt, egy pohár és egy nagy lapostányér, ritkán evett kistányérról, a nagyon jobban elfért minden, meg kevésbé morzsázta vagy csöpögtette össze a terítőt. Mire mindezt végiggondolta, már lefőtt.

Tavasz van, a terítő tavaszi jellegű, biztos másoknak, akik fiatalok, ez a terítő nem vidám színű, ósdinak látják, mert valami elavult benne, talán a mintája, gondolta, vagy csak azért tűnik öregnek, mert ő használja, egy öreg néni, nem az az öreg néni, aki korábban a botját fegyvernek használta, hanem az, aki még korábban aranyos volt. Kiönti a kávét, ez kicsit ellentmondásban van azzal, hogy gyógyszert kell szednie a vérnyomására, de hát már kávét se igyon, minek él akkor.

Bekapcsolja a rádiót. A régi dalokról régi idők jutnak eszébe, s hogy milyen szörnyű volt látni, hogy ezeknek a daloknak az előadói milyen szörnyen megöregedtek, még azok jártak jobban, akik viszonylag fiatalon drogtúladagolásban meghaltak, vagy öngyilkosok lettek, mert azok éppannyi idősek maradtak, amennyi idősek akkor voltak, amikor fiatalok voltak. A „Sailing”-et hetven fölött elénekelni, még akkor is, ha szinte minden ráncodat beszántják a plasztikai sebészek, mégiscsak rettentő lehangoló. De azért örült, ha épp azt adták vagy az „I can’t help falling in love with you”-t. Akkor sírt is, bele a kávéba. Nem volt igazságos a sorstól, hogy az lett, ami lett, mert ha most nem lenne egyedül, mennyit nevetnének azzal, akivel nem volna egyedül azon, hogy milyen ügyetlenek, meg tudnának beszélni a gyógyszerfogyasztást támogató gyerekeikről, néha rosszat is mondhatnának, meg kijavítanák egymást, hogy amit rossznak gondolnak, nem is rossz, mert az ő életük, mármint a gyerekek élete pont olyan, amilyen nekik való, abba az életbe más nem toppanhat be bíróként. Mi sem engedtük a szüleinknek, és elmesélnék, hogy ők hogy nem engedték, bár hozzá kell tenni, azért mi nem olyan szülők voltunk. Nem, mondta volna a bácsi, ha élt volna.

A dolguk a gyerekekkel addig volt dolog, amíg tőlük függött, hogy mit csináljanak, és el kell fogadni, hogy úgy van a rend egy apa és egy anya számára, hogy volt idő, amikor tőlük függött, hogy ezeknek a gyógyszerfelügyelőknek, akik akkor még kisgyerekek voltak, jó legyen, aztán volt, amikor együtt volt jó, mert közösen tudtak átélni mindent és nem csak úgy megrendezték a jót, közös nyaralások, közös kirándulások, közös karácsonyok, utána annak kell örülni, hogy rajtuk kívül is megtalálták maguknak a jót, hiszen épp erre akarták tanítani a valahai közös időben, hogy miképpen lesz majd nekik önálló idő és az az idő jó. Szóval, elég kell legyen egy apának és egy anyának, hogy tudja, hogy nekik valahol máshol most jó. *I can’t help,* épp itt tartott a dalban az az énekes, akiről sokan azt gondolják, még mindig él, mert nem lehet azt elfogadni, hogy még ő is meghal, akkor, ha ő is, akkor mi mire számítsunk.

Megitta a kávét, elrendezkedett a konyhában, volt maradék túróstészta, már nem kívánta, kétszer evett belőle, beteszi a mélyhűtőbe és kiveszi majd akkor, amikor már nem emlékszik rá, hogy háromszor, gondolta, mert nem emlékezett rá, hogy csak kétszer evett belőle. A teknős megtette a reggeli távot, Akhilleusz, ez a bátor hős, a legeredményesebb harcos most sem érte be.

DÉL
FAKARD

Egy kisfiú megy a Várban, fakard van a kezében, csépeli a másik fakardot, egy apa kezében van az a másik. Igazi hős akar lenni, aki nem láthatatlan ellenséggel küzd, nem a levegőben megbújó vírusokkal, nem titkos erőszakszervezetekkel, amelyek megkeserítik az általuk kiszemelt és az állam számára károsnak tekintett állampolgárok életét, jelentéseket írnak róluk, melyek alapján elérkezett ezeknek az állampolgároknak a kiiktatása a hivatásukból, a pozíciójukból vagy az életükből. Nem, ez a kisfiú igazi ellenséggel akar harcolni, szemtől szembe, belenézni az ádáz szemekbe, akkor is, ha kutyafejűek, mert ő olyan hős akar lenni, aki egyértelműen hős, mert tényleg azokkal küzdött meg, akik valóban rosszak és valóban ártalmasak, nem csak a magyarok számára, hanem minden jóérzésű ember számára.

A Vár üres, turisták nincsenek, néhány kutyasétáltató. A nemzetközi emberforgalom leállt. Hányan pusztulnak ebbe bele azokban az országokban, ahol másból jószerével nem származik jövedelem. Olcsó Thaiföld, olcsó Nepál, olcsó Vietnám a mindent látni akaró jómódú világpolgároknak. Mindent meg kell ismerni, mondták eddig, persze nem ismertek meg semmit, mert magukat sem ismerték. Aki magát nem ismeri, az hozzá se tud nyögni a világhoz, csak annyit tudnak meg, hogy milyen áron lehet megszállni és enni és műkincseket vagy hamisított műkincseket venni. Nem ismeri ez a telhetetlen ember önmagát, csak pipálja az életben elérendőket egy listán, mintha az élete olyan volna, mint egy nagybevásárlás, amire listát kell írni, mert kifelejti az ember az élesztőt vagy a porcukrot, ha nincs lista. Vietnám, megvolt. Ott mentek előttem Hanoiban ezek az amerikai és európai lakosok, még vásároltak, még ettek, még bemásztak minden helyre, amit az útikönyv ajánlott, ha lehet, abban a sorrendben, ahogy ajánlotta, ha kevés az idő, akkor a kiemelt tíz legfontosabb helyet keresik fel, még csinálják, amikor már arról gondolkodnak, hogy miképpen fogják a szekrényekbe bepakolni az új szerzeményeket, miképpen fogják kitenni az új dísztárgyakat, miképpen fogják elmondani azt a tudást a többieknek, amit ebből az ázsiai országból hoztak, a tudást arról, hogy mennyibe kerül az élmény. Nem ismerik

magukat, holott minden őszinte beszéd a világról ott kezdődik, hogy magadba rágod bele magad.

Rágni és rágni, felrágni egészen a koszorúerekig és ott megtalálni azt az öreg nénit, akiről írtam reggel, azt a nőt, aki elhagyta a férjét és korábban ott sétált a Várban, ahol a fakardos kisfiú, épp még boldogan, hogy sétálhat a Várban. Aztán amikor ő is elkezdett mélyebben belerágni önmagába, hamarosan elköltözött az albérletéből és visszament a megszokott helyére, mert belátta, ott van az otthona. Jó, ebben azért a pénz is benne volt, márminthogy nem volt. És szerencséje volt, mert a férje nem haragudott meg rá, hogy mondhatni előkészület nélkül hátatfordított neki, mert annyira szerette, hogy csak örülni tudott, hogy ez a nő visszajött. És ez a korábban a Várban olyan felszabadultan és boldogan sétáló nő most észrevette ezt a szeretést, amit éveken keresztül nem látott. Észrevette, mert immáron látta önmagát, és olyannak látta, amilyen volt, nem olyannak, amilyennek elképzelte magát és az életét. Ez az olyan nő észre tudta venni a szeretést, ami nélkül semmi semmit nem ér. Mert nem tudok.

Mert nem tudok, gondolta valaki, talán nem is olyan, aki szerepel itt ebben a könyvben, mert nem tudok élni csak magamért. Közben a kisfiú csépelte az apukája kardját, az apukája volt az ellenség, ő meg Mátyás király. Nem akart árnyaltan gondolkodni a világról. Neki kellett az egyértelműség, hogy mi jó, mi rossz, mi igaz, mi hamis. Ha ezt nem tanulod meg, nem tudsz élni, gondolta az, aki nem tudott csak magáért élni. Nem lehet úgy lenni, még ezt is ő gondolja, hogy bármi lehet igaz és bármi lehet jó, csak nézőpont kérdése. Üt a karddal a kisfiú, az apa védekezik. Én most Mátyás király vagyok, hallom, mert a harc miatt kiabál, vesztésre állsz, mert te vagy a gonosz. A Vár mindig huzatos, de a kisfiú ki volt melegedve, szinte izzadt, az apa elfogadta az örök gonosz szerepét, amely gonosz pusztulásra van ítélve, mert másképp hogyan is lehetne hinni az életben, ha a gonosz, az, ami egyértelmű rossz, nem pusztulna el.

A szél belekap az utat övező zászlókba, aztán lekapja apám fejéről a kalapot, sodorja a palota felé vezető úton, apám szalad utána, de a szél az ügyesebb, mikor lehajolna, továbbsodorja. Apám nevet, ahogyan nem nevetett soha. Aztán végül elkapja, de nem teszi vissza a fejére, nem akar olyan lenni, mint volt pár perccel előtte, nem akar többet úgy nevetni, ahogyan még nem nevetett soha, mert akkor az a nevetés már nem lenne olyan különleges soha.

ESTE
REKLÁM

Pizsamát vesz. Pontosabban, kopott pizsamát vesz. Pontosabb a második mondat? Mindegy, milyen a pizsama, holott nem, mert ezzel jelezve van, hogy a ruhái, többek között a pizsamája is öreg, s hogy elérkezettnek látszik az az idő (ezt később, más ruhák említése után kéne írni), amikor már nem kell újat venni, minek pazarolni ilyesmire a pénzt, majd az az idő is eljön, gondolta, amikor már mosni sem kéne, csak elhasználni a meglévőket, s ha koszosak lesznek, csak kidobni a kukába, de nem tudni pontosan, mikor lehet lemondani a mosásról, még akkor sem, ha súlyos, gyógyíthatatlan betegségben szenved, az is évekig elhúzódhat, még a végső stádium is. Ezért aztán mos rendületlenül, különben is a mosógép elvégzi a munka dandárját. A szekrények tömve maradnak halála után is. Miért olyan rossz szagúak ezek a ruhák, kérdezi az egyik örökös. Nem tudom, mondja a másik, aztán hogy mert olyan ritkán lettek kinyitva a szekrények. Tényleg, erre nem is gondoltam, hogy az öregek ruhái épp ezért rossz szagúak, nem azért, mert nem tisztálkodnak. Mindegyiket kidobjuk, kérdezte az egyik örökös. Mindet. Azt se tartjuk meg, amiben szép volt? Minek, mondja a másik, vagy hogy hol fogjuk tárolni. Még nem jutott eszükbe a saját ruhájuk, hogy az is így végzi majd, ha lejár a határidő.

Nem szokott este fogat mosni, bekapcsolta a tévét, szótlanul ült, hát hogy üljön, mégsem beszélgethet a tévével. Mi volt ma, ezen gondolkodott, eszébe jutott a lefagyasztott tészta, hogy mennyi étel fog maradni utána, s hogy milyen furcsa, hogy már régen nem él, akár már egy év is eltelik, s mégis lehet olyan ételt enni, amit még ő főzött. Igen, most is arról a néniről van szó, akiről korábban írtam. Ha azonosulni tudunk vele, úgy érezzük, ami vele történik, az tulajdonképpen a mi életünk is. Ha azonosulni tudunk vele, akkor felesleges megváltoztatni a szereplőket, hogy mondjuk, egy öreg bácsi vesz elhasznált pizsamát. Meg az öreg bácsi pizsamáját még ha nem is volna elhasznált, akkor sem szeretnénk elképzelni, már első este tele van csepegtetve, második este már bűzlik is. Mit csináljak, mondja az öreg bácsi, amikor megszidja az egyik gyereke, hiába szedek olyan prosztatajavító gyógynövénykészítményt, ez van, ilyen öreg bácsinak lenni. Csak türelmesebben kéne pisilni, mondja a gyereke, nem rögvest kifordulni a

vécéből. Türelmes vagyok, mondja az öreg bácsi, akinek az elképzelni nem akart pizsamájáról bőségesen említést tettünk. Egész életemben türelmes voltam, így kezdte és hosszan mondta, de itt arról inkább nem írok, hogy mit, hogy ki mindenkivel volt türelmes ez a bácsi élete során, például a lányával is, mert a figyelmeztető gyerek a lánya volt, s hogy ő olyan, hogy képes a saját akaratát feláldozni más akaratok oltárán. Nem, jobb maradni a néninél. Még ott van a tévénél? Ott, csak már alszik, hogy ki ölte meg azt a szerencsétlen tengerészgyalogost, már nem tudja meg, de reggelre elfelejti, hogy mit nem tudott meg. Meg annyi hülye krimit nézett már, a vége mindegyiknek az, hogy megtalálják a gyilkost, és ki volt a gyilkos, na ki? Hát a gyilkos.

Ha angyalok volnánk, megsimogatnánk őt is meg mindenkit, aki épp elaludt, hogy jobban aludjanak, ne ébredjenek fel a reklámra.

04. 16.

00.00
HIPPI

Nulla óra. Elkezdődik az utolsó nap.
Aki valaha tanított ötödikben történelmet, az pontosan tudja, hogy az osztály fele még év végén is azt hiszi, Jézus nullában született. A nullában született kisfiú, aki pár hónap alatt szakállas hippi lett, kitalálta a szeretetet mint világgyógyszert. Addig senki nem ismerte fel, hogy enélkül minden teljesen értelmetlen. Ezt minden hippi tudja különben, nem csak a Jézus, meg azt is, ha kicsit betépünk, még jobban lehet szeretni, olyanokat is, akiket tulajdonképpen nem is lehet, akikről Jézus azt mondta, hogy őket is, mert a mindenkiben nála tényleg mindenki benne volt. Még a sötétség bikája is, aki ellen egy másik hős, Mithras küzdött egy ideig elég nagy sikerrel, még templomokat is építettek neki. De Mithras olyan volt, hogy csak egy nagy hős, nem volt neki anyja meg apja meg rokonai, csak egy bikája volt, amit Sötétségnek nevezett el, nem tudott úgymond családmodellel szolgálni, ráadásul egy olyannal, ahol mindenki szereti egymást, még József is szeret mindenkit, hiába járt úgy, ahogy járt. Hozzá kell tenni, ha valaki szereplő akar lenni egy jó sztoriban, annak sokmindent le kell nyelnie.

1.00
VÉR

Sötét van, ez az utolsó nap. Mikor jön valaki, hogy legyőzze a sötétet és felcipelje az égre a Napot. Hátára veszi azt a nagy sárga korongot, és mint a szorgalmas rabszolgák felcipeli az égre, nem nyög közben, mert a fénynek nincs hanghatása. Valaki épp ügyeletet hív ahhoz, akit szeret. Vért hány, mondja az orvosnak, azonnal a sürgősségire, mondta az orvos, a mentő villogva száguld át az éjszakai Budapesten, egy autó követi, áthajt a piroson. Nem lesz semmi baj, gondolja és mondja is, amikor az előcsarnokban várakozik a gurulós ágy mellett. Csak valami megrepedt a gyomrodban, egy apró ér, minden ér nagyon tud vérezni. Tudom, mondja erőtlenül a beteg, aztán eltűnik egy ajtó mögött. Végre, gondolja a kint maradó, mostmár rendben lesz, vagy, hogy jó kezekben van, mert ott mindent meg tudnak csinálni. Mindjárt szólnak, hogy minden rendben, bemegy majd és együtt örülnek, aztán hazamegy, iszik valamit s elalszik, aztán reggel vissza a kórházba, szól a gyerekeknek is, hogy látogassák meg együtt az anyut. Biztos nagyon fog örülni.

Ott ül, eltelik az óra, utolsó nap második óra, és nem jön ki senki, ha valaki kijön, szótlan elsiet mellette, nem szól semmit. Nem mer felállni, hogy szóljon, hogy megkérdezze, aztán mégis, de ez már nem fér bele ebbe az órába.

2.00
JÓKEZEK

Felébredek, rosszul alszom, ezt már írtam korábban, csak talán nem magamról, mert heteken keresztül kevertem, hogy mi szól rólam, mi másról, s most nem emlékszem, hogy ezt például arról írtam, aki ezt a naplót írja, vagy egy, a szövegbe sodródott szereplőről, vagy arról, aki valójában vagyok. Ha másról írtam, most elárultam, az a szereplő is én voltam, s ezzel gyanúba keverem az összes szereplőmet, még a teknőst is, aki a görög hőssel vetélkedett, s persze magát a görög hőst is, a kórházban éjszaka várakozóról már nem is beszélve. Odatévedt a tekintetem, nyílt a terem ajtaja, és most kérdezi meg a kijövőtől, hogy megtudhatja, mi van a feleségével. Majd a, mondott egy nevet, doktor úr hamarosan kijön és elmondja. A várakozó nem értette, hogy mi történt, egyrészt tegnap még nem volt semmi, másrészt alapvetően azt gondolta, hogy ma sem lesz semmi, csak van néha, hogy ez-az történik az ember szervezetével. Aztán azon gondolkodott, hogy valószínű, annál komolyabb, mint gondolta, de azért jó kezekben van. Felállt, járkált a folyosón, látta azokat a betegeket, akik a gurulóságyakon várakoztak, akik szemben a feleségével, még nem voltak jó kezekben. Épp visszaért a padhoz, amin korábban ült, amikor kijött az orvos és elmondta.

Vissza kéne aludni, gondoltam, de mi lesz, ha átalszom a következő órát, akkor hogy fogom leírni, mivel telt el. Persze, lehetne úgy tenni, hogy nem akkor írom, hanem később, mert senki nem tudja ellenőrizni. Fejlettebb megfigyelőrendszerek lesznek, ha lecseng a koronavírus, tökélyre viszik a biológiai ellenőrzést, mindent tudni fognak rólunk, nem csak a vérnyomásunkat, a szívritmusunkat, a testhőmérsékletünket, hanem a belső szerveink állapotát és a gyomortartalmat is. Ha ilyen lenne, csak belelapoznának a jövő irodalomkutatói ennek az éjszakának az adatbázisába és rögvest látnák, hogy micsoda csalás történt, a szerző átaludta az éjszakát és reggel suttyomban vetette oda az éjszakai órákra datált szövegeket. De most még megtehetem, hogy csalok, hogy azt imitálom, hogy megéltem ezeket az órákat, holott csak megaludtam.

3.00
REMÉNY

Csalok? Ez egy kvízkérdés. Hány óra van most? Még egy kvízkérdés. A magazinok tízet szoktak feltenni, én csak kettőt teszek fel, mert nem akarok tolakodó lenni, mindenkinek drága az ideje, főként hogy azt se tudja, mennyi van belőle. A várakozót beengedik a beteghez. A beteg csövek között, mesterséges mélyalvásban, öntudatlanul. Kelj fel és járj, ez jut eszébe, amúgy, mintha a gerinccsatornáján át kirántották volna az agyát. Áll, nem tudja, mit kell csinálni, ez is szoktatás a pusztuláshoz, gondolta volna, de nem gondolta, én gondolom most helyette. Megsimogatta, meleg volt, a gépektől, aztán még egyszer elmondatta az orvossal, hogy mi van. Kiment, autóba ült, nem indult el, a fejét ráhajtotta a kormányra. Még nem érzett ilyet, épp most szokik a pusztuláshoz, s arra gondol, hogy otthon majd a gyerekeket is kell hozzá szoktatni, de úgy, hogy ne érezzék, hogy minden veszve van, nem szabad lemondani, ha csak egy hajszálnyi remény van, az is remény, és van. Ezt fogja mondani, mert ebben akar hinni és hisz is. Kimegyek, iszom, pisilek, vagy fordítva, már milyen kevesen használják az ikes igék ragozását. Mit vacakolni ilyen archív nyelvi leletekkel. Ezt mégsem lehet hasonlítani egy régészeti lelethez, mert azt tényleg meg kell őrizni. Mért kell megőrizni, kérdeztem attól, aki azt mondta, iszok. Nem tudott meggyőző választ adni, csak valami olyat, hogy az emberiségnek fontos a múltja, meg hogy a történelem az élet tanítómestere. Mit is tanultunk belőle? Már milyen régen van béke, mondta. Persze ez a kijelentés csak akkor volt igaz, ha nem gondolunk azokra a háborúkra, amelyek éppen zajlanak számtalan helyen a világban.

Felemelte a fejét, elindult és kikanyarodott, de ez már egy következő óra volt.

4.00
ÁGY

Kikanyarodott a Károly körútra. Betartotta a szabályokat, vajon amikor a mentőt kísérte, lefényképezték-e, s ha igen, hányszor. Mennyibe fog ez kerülni. A pénzre gondolni mindig jó, akkor is, ha vesztésre állnak a pénzügyei, mert azok számok. Ha álmos, akkor számolhatja a meglévő vagy épp meg nem lévő pénzt, azt, ami hiányzik, mégiscsak jobb, mint elszámolni százig vagy bárányokat számolni egy elképzelt mezőn. A pénz mindig kevés volt, valamennyi mindig hiányzott, amikor már nem hiányzott, akkor már nem hiányzott az sem, hogy legyen, gondolta, mert pozitív tartományban volt anyagilag, amikor egyébként minden összeomlani látszott. Így ért haza, letette az autót, fejben számolva. Lehetett volna közgazdász, gondolta, ebből derült ki, hogy nem közgazdász, mert nem árultam el a foglalkozását. Van olyan élethelyzet, amikor tulajdonképpen nincs foglalkozásod, mert abban az élethelyzetben az, hogy mi a foglalkozásod, semmit nem árul el rólad. Belép a lakásba, lefekszik egy olyan ágyba, ahol én most épp ébren vagyok, vagy épp abba, ha képes vagyok azonosulni vele. Nem alszom, most jöhetne az álom, amiről már korábban írtam, s akkor ez lehetne egy visszatérő álom. Hogy elkezd folyni a vécében a tartály, s amikor sikerül megállítanom, megyek a fürdőszobába és ott is folyik, most a kádnál. Aztán hátranézek és látom, hogy leszakadt az egyik mosdó, és ömlik belőle a víz, az álom másik szereplője ott áll a fürdőszobaajtóban vizes kézzel, én elsírom magam, hogy nem bírom, nem bírom, a másik szereplő meg azt mondja, ne haragudj, véletlen volt. De nem voltak visszatérő álmaim, csak visszatérő álmatlanságaim, de ez most nem az, mert szándékosan vagyok ébren, hogy minden percében figyelhessem ezt a napot.

5.00
VESZTES

Mithras, ez a keleti harcos, akit valaha rajongva szerettek a római légiók katonái, ma is sikeresen legyőzte a sötétség bikáját. Mindig sikerül neki, néha jobban meg kell küzdeni vele, kora este kezdődik a csata és majdnem reggel nyolcig tart, de ahogy tavaszodik, egyre ügyesebb lesz, vagy a sötétség egyre ügyetlenebb. Nem tudjuk már elképzelni, milyen vaksötétben élni, sötét utcákon botorkálni haza, árnyakat látni a bokrok között, rettegni, hogy a sötétben lévő vaksötétből gyanús alakok ugranak elő és bántani fognak. Nem tudjuk már elképzelni, mekkora munkát végzett ez a vitéz a kivilágított városok ideje előtt. Egy igazi győztes, aki egy jelentéktelen galileai vándortanítóval szemben mégis vesztésre állt. Mithras bevonult a történelmi emlékek tárába, míg a galileai beköltözött a fejünkbe, azoknak a fejébe is, akik nem hisznek benne, még a zsidók fejébe is, akik pedig értelemszerűen nem rajonganak egy ilyen szakadár alakért, aki szétzüllesztette tanításaival a hagyományt, még nekik is ott van a fejükben, mert karácsonykor a gyerekek csak kisírják a karácsonyfát meg az ajándékokat, persze nem az aputól meg az anyutól, hanem a Jézuskától. Rettenetes érzés volt ezeknek a szülőknek a Jézuskához írt leveleket olvasni. Kedves Jézuska, én meg a testvérem szeretnénk egy, inkább kettő. Arról nem is beszélve, hogy milyen vastagon fogott itt a gyerekek tolla, mert a Jézuskától bármit lehet kérni, nem olyanok, mint a szüleik, akik ha túl drága dolgot kértek, rögvest bemondták annak a dolognak az árát, mintha az volna a legfőbb jellemzője, holott az volt a jellemzője, hogy egy nagyon jó játék.

A hazaérkező férfi már nem számolt, elaludt és álmodott valamit, vagy csak úgy kavarogtak a fejében a képek, de nem fog emlékezni rá, hogy milyen képek, ha felébred, mindjárt felébred. Az idegszálakon és az ereken apró harcosok érkeznek és kardjukkal dörömbölnek az érfalon, a sejteken, hogy ébresztő, van ideje az alvásnak és van ideje az ébrenlétnek, de most nincs ideje az alvásnak, csak az ébrenlétnek.

6.00
NEMTUDÁS

Nem minden napot érdemes leélni, de senki nem tudhatja, melyiket érdemes, melyiket nem, s hogy a nemérdemes napok után vajon milyenek következnek, leélni érdemesek, vagy épp nem. Nem is lehet tudni, hogy a nemtudástól retteg az ember, vagy csak a rossztól, a megtörténő rossztól, vagy csak a megtörténés lehetőségétől. Hogy véletlen, még egy jónak induló nap is milyen keservesen végződhet, ugyanakkor egy keservesen induló nap is pozitív fordulatot vehet, csak addig le kell élni, mert előtte nem derül ki, hogy mit rejteget előttünk. Csak az nem fél, aki már nem él. Meglepő, hogy értelmetlen mondatok milyen komoly karriert futhatnak be. Hogy mennyire szereti a bizonytalanságra kárhoztatott ember azokat a kijelentéseket, amelyek már szerkezetükben is hordozzák a bizonyosságot. Bizonyosság, kiabál a szerencsétlen sorsának kiszolgáltatott, és rohan valamely hit kebelére, hogy magába szívja a bizonyosságot. Nem átallja nőként kopaszra vágatni a haját és parókát hordani, nem retten meg attól, hogy abszurd, a józan észnek teljesen ellentmondó eseményekben hisz, nem zavarja, ha a hite miatt meg kell vetnie másokat, akik nincsenek azon a hiten, sőt gyűlölnie kell, nem szégyenkezik, ha a gyűlölete miatt öngyilkos és mások életét is kioltó akcióban kell résztvennie. Nem érdekes, mit mond az ösztön, a tudomány, az értelmes gondolkodás, csak a bizonyosságot akarja. Ha megvan a bizonyosság, akkor már félelem nélkül neki lehet indulni a napnak, akkor is, ha az a nap épp az utolsó.

7.00
VILLANY

Most ébrednek a gyerekek, most kell elmondani. Ránézek megint arra az emberre, aki nem volt közgazdász, de mégis sokat számolt éjszaka, mert attól félt, ha nem számol, rárontanak azok a gondolatok, amelyek a számok mögött forogtak a fejében, de a számok kicsit eltompították a jelenlétüket.

Minden azon múlik, hogy az ember képes-e felkelni és elkezdeni cselekedni. Eddig mindig sikerült, akkor is, amikor nagyon nehéz volt. De most mintha rezegne a léc. De ha nem tud felkelni, akkor ki mondja el a gyerekeknek, ki viszi be őket a kórházba, ki ül az ágy mellé, oda, ahol a beteg gépek segítségével ugyan, de él.

Ki iszik a bögrécskémből, ki eszik a tányérkámból, ki alszik az ágyacskámban, ha kialszik a villany.

8.00
RÁNTOTTCSIRKE

Reggel van. Huszonnégy órája ébren vagyok. Nyugtával nem dicsértem a napot, hanem kísértem tovább, látni akarom, hogyan telik, ez az utolsó nap, amiről beszámolok. Huszonnégy óra, ki lehet következtetni, hogy tegnap mikor ébredtem. Nyolckor. Elég későn. Nagyapa már rég megetette az állatokat, apa már a szövetkezet irodáján, fontos ügyeket intéz, ha még él, anya a földeken, már nem az első sort kapálja be. Nekem is iskolába kéne lennem, de reggel, amikor anya ébresztett, rettenetesen fájt a hasam. Előző nap, feltehetőleg vasárnap volt, rántottcsirke volt ebédre tejfölös uborkasalátával és petrezselymes krumplival. Nagyon finom volt, és a legfinomabb részeket én kaptam. Mindig meséltek a szülők arról az apáról, aki mikor rántottcsirke volt otthon, a combokat mind befalta, meg a mellét is, és csak a panírozott csontokat hagyta a gyerekeinek. Na, ilyen nálunk soha nem történhet meg. És nem is történt, mert egyik combot az egyik gyerek kapta meg, a másikat a másik.

Kelni kell, mondta az anya, hogy iskola van, de a gyerek nem akart kelni. Mi a baj, kérdezte az anya. Fáj a hasam. Majd elmúlik, de már órák óta, mondja a gyerek. Azt hiszem, összeállt a csirke a hasamban, hogy most ott van egészben. Az anya nézett rá, már megint kitalált valamit, hogy ne kelljen iskolába menni. De tényleg, mondta a gyerek és felhúzta a pizsamáját és ott rámutatott egy dudorra a hasán, hogy azt ott meg lehet markolni, mert kinyomja a csirke lába. Nem volt ott dudor, de a gyerek csak markolászta, hogy fogja meg az anya, ez ott a csirke lába. Az anya azt akarta mondani, hogy elég volt a hazudozásból, de ránézett a kisfiú arcára és látta, ez a gyerek most nem hazudik, tényleg egészcsirkét érez a hasában, s nem hozakodott elő azzal, hogy te csak egy részét etted meg, nem lehet semmiképpen egész, hanem azt mondta, akkor maradj ma itthon. A gyerek egy órát még ébren volt, mert nagyon fájt a hasa, aztán belealudt ebbe a fájásba és csak nyolckor ébredt fel. Ez nem tegnap volt, de az a nap is valamely következő napnak a tegnapja volt, amikor nem lehetett tudni, mit hoz az előttünk álló nap, hogy érdemes-e azt is leélni.

9.00
MÁSHOL

Az ember felkel, elintézi a reggel intézendőket, gyorsan bekap valamit, ha sietnie kell, aztán siet munkába vagy vásárolni, aztán munka után haza, otthon ugyanaz, mint előző nap, hogy vacsora, összedobja, ha össze kell dobni, aztán ha van még olyan korú gyerek, akkor fektetés, ma a fürdést kihagyjuk, végre egy kis idő együtt a férjével vagy feleségével, ha épp férfiról volt korábban szó. Fáradt, alig van ereje beszélgetni, inkább nézzünk tévét, legalább nem unatkozunk két mondat között. Aztán lefekvés. Látod, tiszta ágyneműt húztam. Látom. A felnőtt élet olyan, mintha egy nap volna, gondolja az, aki épp nyugdíjba megy, hogy beléptem egy munkahelyre huszonöt évesen és kiléptem hatvanöt évesen. Csak közben eltelt az egész élet. Ez is milyen jó mondás, kár, hogy csak akkor jut az embernek az eszébe, amikor eltelt. Mert ha korábban, akkor esetleg lehetett volna több jókedvű este, kevesebb panasz a fáradtságra, nagyobb öröm, ha tiszta az ágynemű, több együttlét azzal, akivel együtt él, s nem ez az örökös álmodozás, hogy mi lenne, ha minden másképp lenne. Semmi sincs másképp, minden úgy van, ahogy van, s hogy az az ahogy van mennyire lesz átélve, tőlünk is függ. Ha máshol akarunk felébredni, ha máshol akarunk ébren lenni, ebédelni és sétálni, ha mást akarunk megcsókolni, akkor csak nyűg az az élet, amiben valójában felébredünk, ebédelünk, sétálunk, na jó, azért a csókig nem jutunk el. Amikor este lesz, megtörténik, de csók nincs. Egy mechanizmus indul be, mely mechanizmusnak része az időnkénti együttlét. Amikor látja a nő, hogy a férfi arra vár, hogy kijöjjön a fürdőszobából, s hiába húzza az időt, az istennek sem akar lefeküdni, mármint pont, hogy lefeküdni akar, csak nem egyedül, hanem vele, akkor jön rá, hogy megint eltelt az a néhány nap, amikor kedvére lefeküdhetett mondjuk, az álmaival, amely álmok azért voltak jobbak, mint a valóság, mert nem voltak megvalósulva, ebből adódóan hiányzott belőlük a valóság. A valóságnak szaga van, és azt a szagot ő nem szereti, íze van, és ő azt az ízt nem szereti, és hozzáér a valóság a bőréhez, és ezt az érintést ő nem szereti. Elpazarolni a valóságot, ezt már az öreg néni mondja, mekkora hibát követtünk el.

10.00
CSODA

Elmúlt néhány óra vagy néhány nap, mindegy, amikor ilyen szűkre szabott az idő, érvényét vesztik azok a szakaszok, amelyek amúgy minden ember napi működését meghatározzák. Összefolynak, mondhatni egy tömbbé válnak, mert az idő múlását csak a beteg állapotának változása jelzi, hogy ez hány napba vagy órába tellett, tulajdonképpen mindegy, éjjel volt vagy nappal, mindegy. Ránézett a telefonjára, látta, tíz óra múlt és először csak egy ásítás volt, ami olyan volt már, mint amilyen valaha volt. Visszaébredés saját magába. Ez már ő, mondta a gyerekeinek, ha ott voltak.

Milyen kicsin múlik, hogy élet vagy nemélet, mondjuk úgy, véletleneken. Csodának tartod, ha megúszol valamit, egy balesetet például Szeged felé az autópályán, amikor majdhogynem borítékolva van a halál. A sors valamit akar még velünk kezdeni, mondod, mert nem tudod megmagyarázni, hogy jöttél ki ebből a helyzetből tulajdonképpen épen. Hálát adsz a sorsnak, hogy aztán erről a háláról a lehető leggyorsabban megfeledkezz. Nincs olyan esemény, ami móresre tanítana, csak bajban lehet téged félreismerni, mert olyan vagy, hogy jó, hogy végre megérted mások kínjait, mert magad is kínokon mész át, de jön egy kedvező fordulat, s megint az élet császára vagy. Előveszed a listádat, amit erre az életre összeírtál és elindulsz kipipálni a megvásárolt élményeket. Nem lopva veszed elő, mert nem szégyelled magad.

A férfi, akit korábban a váróteremben láttunk hosszan, órákon át összetörve, most olyan, mint egy gyerek, aki már bizonytalan volt, hogy van-e Jézuska, de az idei ajándék, amit senkinek nem árult el, hogy mit szeretne, ez az ajándék bebizonyította, hogy van, mert épp azt hozta, amit akart. Mégiscsak jó kezekbe került, s mostmár csak rajtunk múlik, hogy mi lesz.

11.00
TÖKFŐZELÉK

Korán fogok ebédelni, mert ki akarok menni a kisházba, ahol voltam már ebben a könyvben, talán a könyv elején. Nem lapozok vissza, szeretném, ha maradna benne tévedés, ha épp tévedek. Azóta is voltam, de nem akartam megemlíteni, mert nem érdekes, hogy konkrétan mi történik velem, csak azokat a történéseket használom, amelyek a szöveg szempontjából fontosak. Bekapcsolom a rádiót. Meghallgatom a híreket, még nem volt olyan, hogy az államok vezetői kormányzati döntésekkel, az emberi élet fontosságára és megóvására hivatkozva megállítsák a világ működését, kockáztatva azt, hogy bajba, néhol az éhhalál peremére vagy épp bele sodornak embereket. Senki nem fogja tudni, hány emberi élet menekült így meg és mennyien vesznek oda, úgymond járulékos veszteségként. És hiába az államok túlhatalma, a szabadságjogok korlátozása az anarchisták naiv elképzelésével szemben, hogy ez aztán kiveri a biztosítékot az állampolgárokban, senki nem akar fellázadni, megszabadulni ettől az állami erőtől, s ha nem egy életveszélyes betegségre és az emberi élet védelmére volna hivatkozva, valójában akkor sem.

Kiveszem a hűtőből a tökfőzeléket, az az, amit tegnap a néni főzött, mert nem volt kedve harmadszor is túróstésztát enni. Mindenki nekem főz ebben a szövegben. A nő is rám várt a Várban, piros ballonban, nárcisszal a kezében (Várban várni, milyen már? És hogy ezt észrevételezem, az is milyen.). Várt, de nem mentem, úgyhogy egy idő után megunta a várakozást és visszaköltözött a férjéhez. Erős vár a mi istenünk, a szeretet. Ebbe még egy kutyafejű tatárnak is beletörne a bicskája, márha el tudunk képzelni egy tatár harcost bicskával. Erős vár a mi istenünk. Erős Pista, Édes Anna. Teszek a főzelékbe egy kis erőset, hadd marja a torkomat. Az erősség nem íz, hanem fájdalom, nem is tudom, a fájásnak örülünk, amikor erőset eszünk, vagy annak, amikor elmúlik. Különben elég jó tökfőzeléket csinált a néni, pedig a legolcsóbb tököt vette, nem azért, mert nem volna pénze annál jobbra, csak gondolta, kipróbálja, mert ha ez is jó, akkor felesleges a drágát venni. A gazdagok nem mernek olcsót venni, mert félnek, hogy az olcsó rossz, ha nem rossz, egészségtelen. Nincs valóságérzékelésük, mert elveszítették ezt a valóságot és rettegnek, hogy rosszul választanak, ha a

valóságból kell választani. Ki kell alakítani egy nekik gyártott valóságot, ahol biztonságban lehetnek. Nekik gyártott ruhák, szórakozások, ételek, nők és férfiak. De a gyártott valóságnak éppúgy nincs valósága, mint az álmoknak, csak sokba kerülnek. De mire van az a sok pénz, ha nem arra, hogy valóságot gyártassanak maguknak.

12.00
KILÁTÁS

Megyek a kisházba, az utak jól járhatók, mint már korábban írtam, a kijárási megszorítások miatt jóval kevesebb az autó. Gyorsan odaérek. Van egy csomó dolgom ott, amit meg kell csinálnom. Nem is tudom, hogy végzek velük. Hát sehogy. Valójában ezeket a dolgokat nem csinálom meg, mert még véletlen sem tudok kimenni a kisházba, mikor mennék, ha épp ezt írom. Nem, a kisházra épp nincs időm, szóval nem is ebédeltem korábban. Helyesebben korábban ebédeltem. Nem tudnál néha igazat mondani, gondoltam, hogy épp ezt mondtam a kisfiamnak a minap, mert azt gondolja, az is valóság, amit kitalál. Szóval korábban ebédeltem, ez mégis igaz, de nem a kisház miatt, hanem hogy aludjak egy fél órát, annyit aludhatok, ha nem akarok csalni, mert fél óra biztos kell a megíráshoz, ha már tudom, mit akarok megírni. De fél óra gondolkodás is kell, ha akkor épp alszok, ez csak fél órával később kezdődhet el, ami miatt átcsúszik a megírás a következő órába, és így csúszik át egyik óra a másikba, és válik mind hosszabbá a megírás ideje. Ha kihagyok egy órát, visszaáll a rend. De nem szabad kihagyni, ahogyan a teknős sem engedheti meg, hogy egyszer ne feleződjön az idő, mert akkor nyomban utoléri és messze elhagyja a görög hős. De így nem, így biztosan ő győz. A valóság persze az, hogy egy teknőst még a legügyetlenebb görög hős is könnyedén leelőz. Az idővel szemben hiába találunk ki rafinált rendszereket, hogy mennél közelebb kerülünk a végéhez, annál fontosabb lesz minden óra, mert senki nem tudja, mikor kerülünk és milyen közelségbe a végéhez, és senki nem tud egyórányi fontosságnál több fontosságot megélni. Csak a szöveg érhet véget saját akaratból, néha még az sem. Az idővel szemben mindannyian vesztesek vagyunk, csak nézzük, ahogy pakolódnak alánk az évek, s egy ideig azt hisszük, innen jobban rálátunk arra, akik vagyunk, vagy általában jobb kilátás nyílik a világra, nem is kell elutazni Indiába vagy más keleti országba, de ha felnézünk, látjuk a plafont, hogy amit megkaptunk magasságban, azt elveszítettük a felettünk lévő térből. Vesztésre állunk, és mint a marhák a vágóhídon (ez mennyire nem kifejező hasonlat, és mennyire elcsépelt, nincs értelme használni, egyáltalán nem tágítja a megértés terét). A marhákat bent hagyom, de nem fejezem be a mondatot, hogy mit csinálunk úgy, mint a marhák a vágóhídon.

13.00
DÖNTÉS

Valaki sír a telefonban, hogy rosszul döntött, amikor döntött, de csak azért sír, mert a döntését követően nem az a jó jött, amire számított, vagyis egy ideig nem látta, hogy nem az a jó jött, mert épp nagyon jónak érezte ezt a döntést, mégsem élhet úgy, ahogy addig élt, mert semmi nem valósul meg belőle, mármint önmagából, itt nem tudta pontosan, mire gondol, de valójában csak egy másik kapcsolatra gondolt, nem olyan bonyolult az ember, pláne, ha kilép a korábbi kapcsolatából. Az a másik kapcsolat persze ott volt a küszöbön, helyesebben már régen átlépte a küszöböt, annyira, hogy a férjnek feltűnt, eggyel többen vannak, mint kellene hogy legyenek, s a nőn számonkérte. A nő tagadott, majd a férfi adatokkal ált elő, hogy mit láttak a munkatársai. Azok a munkatársak amúgy, akik maguk is fenték a nőre a fogukat, de el lettek utasítva. Azt hitték, azért, mert a nő ilyen hűséges típus, mint az ő feleségük is, akiről még nem derült ki semmi, mert az a munkatárs, akinek most elmondták, mit láttak, adósságtörlesztésként nem hozakodott elő azzal, amit ő látott, pedig nem lehetett félreérteni. Ezek a munkatársak meg voltak róla győződve, hogy a megszerezni vágyott nő azért pattintja le őket, mert hűséges, mint az ő feleségük, s mikor látták, hogy nem, pont nem azért mond nemet, hanem egy másik fickót választott. Na, akkor szükségesnek tartották ezt az információt továbbadni.

A nő először tagadott, mert maga akart előállni a szakítás gondolatával, ráadásul úgy, hogy említést sem tesz a külső kapcsolatról, hanem az egészet úgy állítja majd be, hogy a férfi hibája, hogy idáig jutottak. Végül bevallotta, amikor óraperc pontossággal fel voltak sorolva események, hogy igen, mással akar élni, még azt azért hozzáfűzte, hogy mert a férjével nem lehet, hiába próbált bármit, az otthoni állapotok nem változtak. Nem tudni, mit értett alatta, mármint a bármi alatt, de nem tűnt elég erős érvnek az erre való hivatkozás, mert már el volt könyvelve, hogy mással kavar, hogy ez az oka a jelenlegi helyzetnek, egy külső kapcsolat. Azt most nem írom le, hogy mit mondott a férj hosszan, hol kétségbeesve összetörten, hol villogó szemekkel üvöltözve, aztán kinyitotta az ajtót, hogy én most elmegyek és egy órád van, hogy elkotródj innen, és kilépett a lakásból, amely lakást majd feltehetőleg meg kell osztani, de ez már jóval később fog történni. Az utcáról felhívta a

szeretőjét, hogy a felesége most pakol, de hagyjuk már ezt a történetet tényleg, hol van ez a szentcsaládtól, attól a mintától, amit az evangéliumok ajánlottak ezeréveken át. Hagyjuk ezt a férfit, mert csak véletlen, a síró nő miatt került bele a történetbe, tényleg senkit nem érdekel a sorsa. Meg ezt már amúgysem lehet elhinni, pedig az az igazság, hogy ez pont így történt, s azért nem lehet megírni, mert így történt. A nő sírt a telefonba, visszatértünk az aktuális időbe, sírt, mert az a döntés, ami akkor a legjobb döntésnek mutatkozott, most rájött, hogy a legrosszabb volt, mert az a rossz, amiből akkor kilépett, lényegesen jobb volt, mint az a rossz, amibe tíz évvel később végülis jutott.

Magad főzted, magad eszed meg, gondoltam a tökfőzelékre, amiből egyik gyerek se kért. Már megint jön a fagyasztás, úristen, mi minden van abban a mélyhűtőben. Nem mondtam semmit a telefonba sírónak, mert nem tudtam. Nem akartam okoskodónak mutatkozni, olyannak, aki a maga életét jobban sikerültnek tartja, mert nem tartottam annak. Nem vagyok érzéketlen, egy vagyok a lelkes állatok közül, de nem tudom a megoldást semmire, legfeljebb a kétismeretlenes egyenletekre. Azokat megoldom, de ügyetlenül bóklászok abban az életben, ami megtörténik velem, mert más élet nincsen.

14.00
GYÓGYSZER

A kávémat iszom, már a másodikat, ha lehet hinni az elbeszélő által megadott időnek, mert a sírós nő nem hagyott aludni, pedig nagyon fáradt vagyok, olyan fáradt, amikor nemcsak íróként, hanem szereplőként sem érzem magam valami jól. De még kilenc óra van előttem. A magam döntése volt, hogy így válok meg attól az időtől, amikor mindennap ezzel a szöveggel indítottam a napot. Így válok meg, mert nem akarok megválni tőle, mert mégis meg kell, mert ezzel akarok utalni, kicsit ideologikusan, az öregedés következtében csökkenő időfázisokra, hogy pontatlanul fejezzem ki magam. Hogy épp akkor kéne mélyebben megélni a jelenlétünket, amikor már minden lelassult bennünk és hamar kifáradunk, s meg sem tudjuk közelíteni azt az intenzitást, amit akárcsak tíz éve is még simán hoztunk. Fürgén, fel a lépcsőn, le a lépcsőn, ki a kertbe, ki a földekre, ahogy anyám tette, aztán egyre csak visszavette, mit tud vállalni.

A második kávét iszom, amikor eszembe jut, hogy nem vettem be a vérnyomáscsökkentőt. Gyorsan átforgatom az agyamban, hogy még mit nem csináltam meg. Mostam fogat? Igen. Borotválkoztam? Igen. De lehet, hogy így kezdődik, hogy először a vérnyomáscsökkentőt felejtem el, kávét kell hozzá innom, hogy eszembejusson, mert a kávéfogyasztással együtt jár a vérnyomásra való gondolás is. Aztán egyre több dolognak a neve nem ugrik be, egy ideig szinonimákkal elkerülöm, hogy ne legyen feltűnő, aztán jön az, hogy az az izé, mire mondja az egyik gyerek, hogy mondd ki a nevét. Azért mondok izét, mert nem tudom, mi a neve, különben a dobozos narancsléről volt szó. Izé. Aztán, hogy felvettem az izét, ebédeltem izét, ittam izét. Erre azt mondja valaki, nem kéne annyi izét inni és akkor eszembe jutna, hogy mit ittam. Ja, tényleg, bort, és attól különben tágulnak az erek és több oxigén jut az agyba, szóval más szempontból nézve tulajdonképpen hasznos is, pont a memória szempontjából. De úgy látszik, már az sem használ. Lehet, hogy többet kéne fogyasztanom. Erre még van eszed, hogy megmagyarázd, miért ragaszkodsz ehhez az ártalmas szokáshoz. Izé, izé és izé. Aztán jön az, amikor csak néha ismerem fel a gyerekeimet, utána az, amikor már soha.

Bevegyem a gyógyszert, vagy majd holnap, akkor tovább elég egy doboz. Lelkiismeret-furdalásom van, bár őszintén szólva, soha nem hittem a

gyógyszerek hatásában, s ha tehettem, mindig kerültem őket. Jön az orvos, ő mindent tud, ez már a köpenyéből is látszik, meg hogy olyan szakszavakat mond, amelyek legfeljebb a biológia szakos tanároknak jelentenek valamit az orvosokon kívül, s felfest egy rettenetes jövőt, hogy azért magas a vérnyomásod, tegez, régi ismerősök vagyunk, beteg-orvos két összeillő ember, azért, mert összeszűkültek az erek, s a szív ezeken a szűk ereken próbálja átpumpálni a vért, aztán felteszi a kérdést, de vajon meddig bírja még. A szívbillentyűk már most meg vannak vastagodva az erőlködéstől. Nem, kimegyek a konyhába, beveszem azt a rohadt gyógyszert. Nem tud az ember a társadalmi elvárásokkal szemben cselekedni. Ebben rejlik az egyén szabadsága, ha elfogadom, hogy be kell venni, máris élvezhetem a társadalmilag is helyes döntés felszabadító hatását. Lehet, hogy ettől végül a vérnyomásom is lemegy. Holnap, ígérem, nem felejtem el, beírom a mobilomba, persze nem tudom, hogy kell, de majd megkérdezem a gyerekeimtől.

A felejtéstől nem azért félek, mert hülye leszek és mutogatok majd tárgyakra, hogy add ide azt ott, vagy hogy izét mondok valaminek a neve helyett, hanem mert nem fogok tudni senkit szeretni, mert nem ismerem fel azokat, akiket addig szerettem, s rettegni fogok tőlük, olyan idegeneknek látom őket, akik titokban biztosan az életemre törnek. Elraboltak, fogva tartanak, nem emlékszem, ki vagyok, mi történt velem, mért vagyok itt, ahol nemcsak én nem szeretek senkit, de engem sem szeretnek.

15.00
RAJZFILM

Elfelejtettem meginni a kávémat, kihűlt. Apró eseményekkel kéne megtölteni ezt az órát, olyanokkal, amelyek, ha most nem is, mert épp erről az óráról írok, hogy is történhetne bármi, akárcsak apró események is, hanem amelyek máskor ebben az órában szoktak történni. Mi szokott ilyenkor történni? Semmi. Egy íróval tulajdonképpen nem történik semmi, pláne semmi, ha még a szereplőiről is megfeledkezik, a kórházban ágy mellett ülő férfiról és az ágyban fekvő nőről. A nő felébred, a férfi ránevet, de jó, hogy újra itt vagy, talán mond valami hasonlót, ha nem hangzik jól, majd a végleges változatban kijavítjuk vagy egyszerűen kihúzom, mintha nem lehetne hallani, hogy miről beszélnek. Egy kis műanyag dobozkában húsleves van, csak lé, nem ehet mást. A férfi kibontja és kanalanként adja a nőnek. Ilyen finomat, mondja az ágyon fekvő, még soha nem ettem, és csillog a szeme az örömtől. A férfi azt gondolja, nem a levesnek örül, hanem annak, hogy él. Ez a leves pont azt jelenti. Az, hogy érzi az ízét, hogy le tudja nyelni, azt jelenti, él. Elég volt, kérdezi a férfi, mikor elfogyott. Elég, mondja a nő, ha halljuk, hogy miről beszélnek, ha nem halljuk, akkor csak annyit látunk, hogy a férfi feláll, kidobja a szemétbe a műanyag dobozkát, a kanalat elmossa a kórteremben lévő csapnál, nem kórházi kanál, otthonról hozta, ezt használták nyaraláskor, sok emlék fűződik hozzá. Nem halljuk a mondatot, amit mond, de hirtelen észreveszi az orvost és utánarohan. (Azt mondta különben, ha hallanánk, hogy na végre itt az orvos, elkapom, és kérdezek tőle pár dolgot.) A férfi rohan, mert az orvos olyan gyorsan kiszökött a látómezőből, hogy alig lehetett újra befogni. Ott van, menekül előlem, gondolta a férfi, de elkapom, az orvos beugrik a liftbe, a férfi utána. Kétemeletnyi betegem van, mondja, nem tudok mindig a maga feleségével foglalkozni. De hát csak most beszélünk először, mondta a férfi, az orvos, egyébként egy hatvan körüli nő volt, kiugrott egy emelettel lejjebb és tempós léptekkel elindult a kórtermek felé, a férfi utána. Rajzfilmen különben ez a jelenet jól nézett volna ki, de ez nem rajzfilm volt. Végül a férfi az orvos gondjain túl semmit nem tudott meg, hogy például mire lehet számítani és mit lehet tenni. Visszament a kórterembe, leült újra a székre és nézte azt az embert, akit olyan sokéve látott már, hogy minden, ami az arcán volt, az is,

amit a betegség rajzolt rá, neki szép volt. Ezzel az érzéssel telt el ez az óra, és elkezdődött.

16.00
DOLGOK

Elkezdődött a következő. Valamit át kéne gondolni. Ül az ágyon, épp elpakolt néhány mosott ruhát, azokat, amiket még a néni mosott ki, mindenki rá mos. Hajtogatja az ingeket, pólókat. Valamit át kéne gondolni. Elfelejtette. Csak arra emlékszik, hogy valamit és a cselekedetre, a gondolkodásra, amit végre kell hajtani. Valamit át kéne gondolni, gondolja, s aztán hogy volt-e bármilyen haszna, legalább a gondolkodás számára, hamár az életére nem is volt hatással, ha átgondolt valamit. Nem tudta, mert nem emlékezett azokra a dolgokra, amiket korábban átgondolt. Ha meg eszébe jutott, unalmasnak találta, amit nem volt kedve újra átforgatni magán. Felkelt, elpakolta a tiszta ruhát. Azokat a dolgokat csinálta, amely dolgok egy szokványos mechanizmus részei voltak és híján vannak mindenfajta gondolkodásnak. Ez tartja egészben az életet, gondolta, mindenkiét, nem csak az övét, s biztosít lehetőséget arra, hogy az ettől különböző dolgokat is átgondolhassa, ha épp emlékszik az ember, hogy mi volt az, amit át akart gondolni, vagy még hisz abban, hogy vannak az életfenntartó mechanizmusnál különb dolgok.

17.00
OLVASÓ

Mindenki rá mos, mindenki rá főz, mindenki rá vár. Ebben a szövegben mindenki arra mos, arra főz és arra vár, aki olvassa. Senki nem akar kimaradni a könyvből, úgy nézni a könyvben zajló eseményeket, ahogyan egy természetbúvár vizsgálja a kutatása tárgyát, s mindegy, hogy az egy mikroszkópon keresztül észlelhető lény vagy egy aranyos állatka, a gyerekek kedvence, amely állatka olyan szépen beszél a rajzfilmekben, olyan hangon, mint a gyerekek szoktak, mert a gyerekek, gondolják a rajzfilmek készítői, így tudnak azonosulni egy fontos szereplővel, s megélni élményszerűen azt, ami történik, akár kalandokról, akár érzelmekről van szó. Nem, a könyvet senki nem akarja úgy olvasni, mintha ismeretterjesztő előadás lenne az ott szereplő férfiakról és nőkről, az olvasó magát szeretné olvasni. Csak annyiban szeretne reflektív lenni, amennyiben még benne maradhat az azonosságban, amennyiben meg tudja őrizni a naiv belefeledkezést az olvasásba. A gondolkodó olvasás nincs ellentétben a belefeledkező olvasással, csak az irodalomelmélet rajongói hiszik azt, hogy aki belefeledkező olvasó, az egyben hülye is, hisz mit tud az a szerkezetről meg a nyelvről. A belefeledkező olvasó gondolkodó olvasó, a maga tapasztalati mérlegén, a saját sorsán méri a hitelességet, s könnyen rajtaveszt az a szöveg, amely elkápráztatja ugyan a szakembert a különleges megoldásokkal, ám elvérzik az olvasó hitelügyi elvárásain. Azért olvasunk, mert át akarjuk élni, méghozzá a legmélyebb érzéseinket csatasorba állítva azt, ami a szövegben történik. A könyv soha nem egypólusú ajánlat, amire ha nem tudsz rácsatlakozni, elvesztél, ahogyan az olvasó sem egypólusú. Mű és olvasó a befogadás széles spektrumán képes mozogni, a szöveg értelmezési tartománya rendkívül flexibilis, miként az olvasó is flexibilis. Amíg nem bukkan evidens csalásra, benne marad a teremtett térben. Nem baj, ha kés forog benne, nem baj, ha eret vág rajta, csak ne hazudjon. Anyegin nekem főz, Bovaryné nekem főz, Anna Karenina nekem főz, Miskin herceg nekem főz, Jozef K. nekem főz, Leopold Bloom nekem főz és nekem is mos. Vasalni nem kell, megszoktam már, hogy vasalatlan ruhában járok, vasalatlanban és kopottban, épp annyira kopottban, amiben még jól érzem magam.

18.00
SZÓLÁSMONDÁS

Nem tudod elkerülni, hogy a rossz érzéseid, a rossz döntéseid miatt másokat vonj vád alá, és nem tudsz vádalkut kötni. Unod az egészet, mindent, amit reggeltől estig csinálnod kell. Jobb volt előtte, mondod. Mi előtt? Erre nem tudsz válaszolni, talán az előtt, hogy indulatot érzel másokkal szemben, hogy mért ezt vagy azt csinálják, az egyik cserben hagyott a munkahelyeden, a másik cserben hagyott a magánéletedben. Igenis vétkesek benne, mindenki tudja, ha szemét. Vádolod a társadalmat, hogy lehetőséget kínál minden magatartásminta megindoklására. Mindennek megvan a maga oka, meg kell érteni más ember működését is, meg hogy neki is van azért elég a vállán, mert milyen volt a gyerekkora, s az anyja még most is milyen, és még ott az a családi teher is, amit az anyukája a nagymama miatt vagy a nagypapa miatt hordoz, és te most ott vagy, hogy elpostázod ezt a levelet, mert levélben kaptad a szabadkozást, hogy mért kell mától kétszer annyit dolgoznod, miért nem segít a gyerekek apja a gyerekek életének megszervezésében, miért nem jönnek a szülők vigyázni a gyerekekre, miért nem ér rá a szerelmed, ha van, mindig, amikor szeretnéd, hogy ráérjen, ha nincs, akkor meg miért nincs. Elpostázod ezt a levelet Teréz anyának a túlvilágra, de te nem fogsz kinyúlni mások élete miatt és nem akarsz már mindenben megértő lenni, nincs neked akkora hátad, hogy tuskót lehessen rajta hasogatni. Aztán mikor megírod ezt a választ, és szinte remegsz az idegességtől, elkedvetlenedsz, mert mindig úgy gondoltál magadra, hogy te feltétel nélkül tudsz mást szeretni, s most látod, feltételekhez van kötve, holott csak fáradt vagy, olyan, aki mindenkit elküldene a francba, mint korábban az a szereplő, talán én voltam, aki az eladóval összeszólalkozott és ezután elhatározta, hogy mindenkivel kedves lesz, azokkal is, akik szemetek. Mert van olyan, hogy valaki szemét, és amikor már a mi bőrünkre megy a vásár, ez már a második szólásmondás ebben az órában, akkor azért mégsem hagyhatja az ember magát. Ha éles helyzet van, akkor elválik a szar a májától. Harmadik szólásmondás, ez olyan, amit már korábban is használtunk. Kik használtuk? Én használtuk. Az én életemben én vagyok a király, úgyhogy ne oktass ki, hogy mikor használhatok az én után többesszámot. És lehet, hogy Teréz anya válaszol neked, és feloldoz a bűneid alól, de én nem oldozlak fel, celluxszal a székhez

erősítelek és tűzőgéppel a fejedhez kapcsolom a lapát füleidet, a heréidet, ha férfiról, például az elvált apáról van szó, a heréidet meg bekenem technokollal és beragasztom a lábaid közé. Az itt szereplő megbántott munkatárs, ha az eszközkészletet figyelembe vesszük, biztosan egy hivatalban dolgozik, s mivel még azt is hozzátette, hogy a kezeidet ledarálom iratmegsemmisítővel, feltételezhetjük, hogy egy kormányhivatalban dolgozik, ahol nem lehet csak úgy a kukába hányni az aktualitásukat vesztett dokumentumokat.

Veszélyes manapság a kormánynak dolgozni. Félelmetes munkatársak vannak ott, akik hivatali eszközök felhasználásával végeznek a munkatársaikkal, s nem átallják az egészet munkahelyi balesetnek, netán öngyilkosságnak beállítani.

19.00
SZEMÉT

Beállít a gyorsposta, csomagot hoznak, átveszem, egy jóakaróm maszkokat küldött. Ha végetér a járvány, nem kell hülye harisnyát húzni a rablóknak a fejükre, a vírusbiztos maszkok tökéletesen megfelelnek és kényelmesek is. Makkosmária búcsújáró hely mellett épül egy új templom, Maszkosmária, oda mehetnek a rablók, mert ott megbocsájtják nekik a bűneiket. Meg kell állnom pihenni, mert nem jut eszembe semmi, vagy ami eszembe jut, az inkább ne jutna eszembe, de valami mégis hajt előre, hogy írjam, szeretném magamat teljesen kimerültnek érezni, akinek annak ellenére, hogy nem jut eszébe semmi, mégis írnia kell, mert az a dolga, hogy végigkísérje és megfigyelje a napot. A napot, amit egy beteg állapota rajzol ki, s én bontottam órákra, holott az idő épp nem ebben a szerkezetben működött. Hosszabb volt vagy rövidebb, nem is lehet eldönteni, csak azt, hogy más hosszúságú. Ha visszagondol rá az a férfi, aki ott ült az ágy mellett, néha ólomlassúságú időre gondolt, néha olyanra, ami alighogy leült a székre, már el is illant.

Mi lesz azzal a sok-sok emlékkel, amit a listát pipáló élményvadász összegyűjtött, mi lesz a sokszáz képpel azokról az egzotikus utazásokról, mi lesz a feleslegesen összevásárolt tárgyakkal, mi lesz a facebook-oldallal, mi lesz a telefonszámmal, mi lesz az e-mail-címmel? Mi lesz ezekkel a lomokkal, ha már nem lesz az, aki átélte? Mennyi valódi és virtuális szemét marad utánunk. Ki kéne dobni, semmin sem szabadna megkönyörülni, mert ha nem dobjuk ki, örökösen a kezünkbe akad valami vagy felbukkan a neten, bejelentkezik a viberen, holott már évek óta nem él.

19.30
ÉLMÉNYEK

Az élmények, amelyeket
gondosan gyűjtött
egy életen át és pakolt
fel a világhálóra, hogy
tudassa mindenkivel,
ő ezeknek az élményeknek
a birtokába jutott,
jelezve ezzel és bizonyítva,
hogy mennyivel különb
ez az élet, mint az alacsonyabb
szintű élőlények élete, hogy
az ember általában különb
a többi teremtett, pusztán
biológiai szükségletek
által irányított lénytől,
valamint, hogy ő maga is
különb számtalan ismerős
és ismeretlen embertársától,
akiknek nem adatott meg
ezeknek a színes,
az ő életének érvényességét
egyértelműen bizonyító
élményeknek a megszerzése.

A gondosan megszerzett
élmények most ott bolyonganak
a világhálón, és senki
nem nyit rájuk, hogy helló,
mert kit érdekelnek a mások
által, konkrétan az őáltala
megszerzett élmények,

ha már nincs képviselete
az élmények parlamentjében
az ő élményeinek.
Senkit nem érdekel és
senki nem emlékszik egy
római katona élményeire,
holott mennyivel
kevesebb római katona volt,
mint turista manapság,
különösen, ha ezeket
a katonákat kisebb
csoportokban képzeljük el,
mondjuk a Caesarral
a galliai hadjáraton résztvevő
római katonák élményeiről
senki semmit nem tud,
pedig minden bizonnyal
jelentős élmények voltak,
s talán, akik életben maradtak,
ezeket az élményeket mesélték
a gyerekeiknek, ha voltak,
vagy amikor végre a hosszú
katonáskodást követően lettek.

Az élmények, amelyeket
oly gondosan gyűjtött,
most, hogy újabb
élményszerzésre a sors
kegyetlennek látszó, ám
valójában se kegyetlen,
se kegyes, csak meglévő
játéka miatt nincsen módja,
s a korábbi élmények az
élmények kihaló fajához
lettek tartozók, amelyeknek,
szemben a sárkánygyíkokkal,
mamutokkal és ősmedvékkel

még fosszíliája sem marad
meg az utókornak.
Az élmények, amelyeket
gondosan satöbbi, ahogy
már korábban is írtam,
immáron látszik, semmiről,
semmiről nem szóltak,
csak hogy elteljen az élet.

20.00
ROSSZ, JÓ

Nem mindenkiből lesz bácsi vagy néni. Még nem bácsi és nem néni, amikor egy kórházi ágyon elkezd nehezen lélegezni, a test tele van vízzel, nem bírja a végtagokat mozdítani, ha jól detektálja a betegséget, akkor azt mondja, végtagnemmozgás. Este van. Mithras elbukott, a sötétség fejedelme megint győzedelmeskedett. Ki ez a nagyúr, ki hatalmazta fel az uralkodásra? Megszavazta egy földön kívüli parlament, hogy teljes hatáskörben uralkodjon? Vagy egyeduralomra tört a hadsereg vagy épp egy külhoni hadsereg, az angyalok seregének támogatásával? Könnyen lehet, hogy a jó a vétkes abban, hogy uralkodhat, mert hogyan is látszódna rossz nélkül a jó. Ó, magasságos és fényességes uralkodó, hogyan lehetnél te magasságos a mélységek nélkül és fényességes a sötétség nélkül. Te mutattál utat fénylő csillagként a sötétben bolyongóknak, a hitetlenek ellen induló seregnek, a te tüzed izzik mindenkiben, aki életét veszti az igaz hitért.

A férfi rohangál, most a betegek számát leszűkítettük a nénivé nem váló betegre, hogy valamit kéne csinálni, mert egyre nehezebben veszi a levegőt, most még lehet, még van mit, biztosan van, telefonon hívja az orvosokat, akiket ismer, minden tanácsot tanácsnak tart. Lassan telik az idő, mert az idő még nem döntött. A bizonytalanság, mint amikor vizsgára vár az ember. Én megtettem mindent, elolvastam az ide vonatkozó irodalmat, megtanultam a jegyzetet, végiggondoltam, át tudom látni logikusan, én már nem tehetek semmit. Hogy az a vizsgáztató úgy van, hogy mindenkit meg akar alázni, főleg a lányokat, mert a nőkről eleve úgy gondolja, hogy másodrendű állampolgárok, csak ezt nem meri hangoztatni, mert mégiscsak a jogon tanít, többek között azt is, hogy van olyan, hogy törvény előtti egyenlőség. Mélyen hallgat a nők iránti gyűlöletéről, ami még egyetemista éveiből ered, amikor azok a nők, akikre ő szemet vetett, kinevették, hogy te akarsz velünk járni, persze azt elfogadták, hogy a vizsgákon súgott, de mikor ennél tovább akart menni, csak azt mondták, majd jövő félévkor vizsgaidőszakban, addig is tanulj, mert te szavatolod nekünk, hogy átmenjünk. Gyűlöli a nőket, ezt gondolta, de nem mondhatta, az egyetlen hely, ahol kiélhette ezt a gyűlöletet, a vizsgáztatás volt, mert hiába rúgott ki elsőre majdnem minden női hallgatót, nem lehetett rábizonyítani, hogy egy ilyenfajta gyűlölet áll a

kirúgások mögött, főképp azért sem, mert a többi tanár is hasonlóan gondolkodott, még a női tanárok is, különösen a jól kinéző hallgatókkal kapcsolatban volt ez a vélemény, mert ezek a többszörösen is doktori fokozatot szerzett oktatók meg voltak arról győződve, hogy egy nő vagy szép vagy okos.

Ott ült a férfi a betegágy mellett az eldöntetlenségben, simogatta az ágyon fekvőt. Már csak várakozni kell, de minden jól fog végződni, ebben az ágyban fekvőnek ne is legyen kétsége. Nem, itt nincsenek nőgyűlölő orvosok, és a gonosz sem olyan, hogy különbséget akarna tenni ember és ember között, szóval jól állnak a dolgaink, csak türelmesnek kell lennünk.

Nem vagyok türelmes, most olvasó vagyok, és alig várom, hogy a végére érjek annak, amit valójában én írok. Mikor lesz vége és mi lesz az. Én írom, de nem tudom, mert magamnak sem akarom elárulni, hogy mit rejtenek a következő oldalak. Minek írnám, ha tudnám, mi a vége?

21.00
VIZSGAHELYZET

Este kilenc. Ne idézzünk egyet az ördög jeléből. Este huszonegy óra. Máskor ilyenkor már alszom, ahogyan korábbi szereplőim, már nem emlékszem, kik, aludtak a sorozatokon, persze csak olyanokon, amelyekben nincs autósüldözés, mert azokra nem lehet aludni, annyira hangosak. Az olyan sorozatok a jók, amelyekben az elején van egy kiáltás vagy sikítás, de onnéttól viszonylag csendesen folyik a nyomozás, mintha litánián volna az ember a templomban, senki nem figyel arra, mit mond, csak mormolja a szöveget, számolni sem kell, hányszor, azért van a rózsafüzér, morzsolja a kicsi szemeket, mindig újabbat húz az ujjai közé. Mormol, morzsol, mormol, morzsol (azt nem akarom kihangsúlyozni, hogy újabb és ujjak, de észrevettem, ki is javíthattam volna, hogy behúzza a következőt az ujjai közé és akkor megszűnik ez az összecsengés, de nem akartam ezzel bajlódni). A legjobb az a film, ahol vagy előre tudni lehet a gyilkost, szóval ezért nem éri a nézőt veszteség, ha időközben elalszik, vagy ha olyan érdektelen, hogy ki a gyilkos, hogy tulajdonképpen már rögtön, a gyilkosságot követő sikítás után eldönti, hogy ezt a hülye alakot tök mindegy, hogy ki ölte meg, legalább valaki megölte.

Most nincs bekapcsolva a tévé, nem tudnék odafigyelni arra, amit írok, holott az írás nagyon koncentrált odafigyelés. Bár mindig reménykedik az ember, ha a tudat nem figyel olyan éberen, de az érzelmek nagyon fel vannak bontva, kicsúsznak olyan mondatok, amelyeket a túl józan koncentrációs kontroll nem engedne szabadon kószálni egy szövegben. Ha pontosítanom kéne, azt mondanám, hogy az írás olyan koncentráció, amely kijátssza a felettes ént, azt a csőszt, aki önkényesen el akarja dönteni, mi kerülhet ki és mi nem. Amikor írásra tanul rá az ember, ezt a belső kontrollt kell tudni legyőzni és bátran belekavarni a védelmi erők nélkül maradt lélekbe. A legprimitívebb formákkal is lehet hiteles művet létrehozni, de önismeret és tárgyismeret nélkül biztosan kudarcra van ítélve az alkotó. A formák megtanulása csak gyakorlás kérdése, és nem sodor bennünket veszélybe ez a munka, még örömmel is tölthet el, amikor sikerül összedobni egy szabályosnak tekinthető verset, de önmagunk belső működésének

analízise előre nem lehet tudni, hova juttat el, s könnyen lehet, hogy csak veszélybe sodor, de nem hoz elő műveket.

Nem szabad rosszra gondolni, mondta a férfi, aztán felállt. Hová mész? Pisilnem kell. Most voltál. Most gyakran kell. Tulajdonképpen nem kellett, alig tudott pár cseppet kipréselni, de ki kellett lépni a vizsgahelyzetből, mert nem bírta már idegekkel a várakozást.

22.00
RÁNC

Emlékszem, amikor az első ránc megjelent az arcomon. Á, csak a nevetéstől van, hogy sokat nevetek, bár ekkor épp szomorúnak látszottam. Nem akartam úgy nevetni, ahogyan apám nevetett, valahonnan mélyről pattant fel, ijesztő volt, mert nem lehetett érteni, miért tud most, miért nem tud máskor, amikor sokkal indokoltabb lett volna. Amikor a kalap után szaladt, akkor más volt.

Az első ránc tényleg a nevetéstől volt, a második is attól, a többi már attól lett, hogy öregebb lett. Ha eltüntetem, eltűnik rólam a megélt idő, kérdezte egyszer magától, a tükör előtt állt a fürdőszobában, s hogy jó-e az, ha az tűnik el, amit megélt. Különben nem néz ki rosszul negyvenévesen sem, a negyven az új harminc, az ötven az új harminc, mondják neki, amikor negyven, aztán ötven lett. A hatvannyolcas mondás jutott eszébe, hogy harminc fölött ne higgy senkinek. Csak a legszükségesebb kenőcsöket használta, nem hitt a természetellenes megoldásokban, inkább abban, hogy egy nőt így is lehet szeretni. Mert lehet. Pont olyannak, amilyen lett. Már néhány hónapja észrevette, hogy valami van a gyomrával, meg hogy néha rossznak érzi a leheletét. Így öregszik az ember, gondolta, hogy kívül-belül egyre büdösebb lesz. De még nem vagyok öreg, mert csak néha érzem azt a szagot, majd, ha mindig, akkor leszek teljesen öreg. Leszek majd néni, én jó néni tudok majd lenni, olyan, mint aki már többször is szerepelt ebben a könyvben. Majd lesznek kisgyerekek, a gyerekeim kisgyerekei, és nem fogom feltételekhez kötni, hogy mikor vigyázok rájuk, mindig fogok, mindig, amikor lehet és mindig, amikor kell. Az is nagyon tetszik, gondolta, hogy elmenni koncertekre, igaz, a feleségek mellett alvó férfiak kicsit idegesítőek, főleg, ha hangosan alszanak, de ha csak a zenekart nézem, akkor tényleg nagyon jó. Eljárni tornára, nem foglalkozni napi ügyekkel, eljutni oda, amikor már olyan kevés egy ember igénye, hogy a társadalom a különböző elvárásaival és kényszereivel nem tudja sarokba szorítani. Lenni olyannak, aki örül annak, ami történik vele és nem akarni mást, mint ami történik, nem írni listát, hogy mit kéne még tenni, mert az pont a tevés, hogy ott van épp abban a napban, ami történik. Ha elfelejtek valamit megvenni a boltban, lemegyek újra, azt sem rosszabb csinálni, mint nem lemenni. Jó

néninek lenni jó. Nem kérkedni, hogy mit értem el és mit értek el a gyerekeim, mit értek el az unokáim, csak tenni a tennivalókat és tényleg ki sem kell mozdulni, csak az erkélyre nézni, és mennyi szép van ott. Idén is jól sikerültek a virágok. Nem baj, ha lassan jut el a boltba, a postára, a virágoshoz, nincs hová sietni, bár annyi mindent lehet tenni-venni, ha sietni tud, az se baj. Nevetni a bácsival, hogy mennyire ügyetlenek lettek, hogy üvölt a tévé, és mégsem hallják, mit beszélnek benne. Te, ez nem egy szlovák csatorna. Mért, nem magyarul beszélnek. Annyi jó példa van rá, hogy milyen jó, jó néninek lenni.

Hová mész? Pisilni. Az előbb voltál. Megint kell.

23.00
GURULÓSÁGY

Senki nem tudja, valójában mi van a szervezetében, hogy megbújik-e ott egy betegség, amit rossz lehelet vagy gyakori hasmenés jelez. Hogy küldött-e valaki jelzést, figyelem, veszélyzóna, itt közlekedni szigorúan tilos. S ha küldött, miért nem hagyta el azt a területet, mi tartotta vissza attól, hogy helyesen cselekedjen. S vajon az helyesen cselekszik-e, aki mindenhol veszélyzónáktól retteg, és nem győzi magát tömni legtöbbször gyógynövényalapú regenerálószerekkel, agy-, szem- és füljavítókkal, máj- és vesetisztítókkal, keringés-karbantartókkal, memóriatablettákkal? Nem tudni, mert ilyen is, olyan is fekszik a kórházban épp abban az időben, amikor az idő döntésére várnak.

Olyan szép zenét hallok, mondta az ágyon fekvő. Ne engedd, hogy a nővérke kikapcsolja. Nem, mondja a férfi, megígérte, hogy nem fogja, aztán felállt. Megint pisilned kell? Nem, mondja a férfi, szólok az orvosnak, hogy nézzen rád. Ne menj el! Mindjárt itt leszek. Nem akarok egyedül maradni. Mindjárt itt leszek. És tényleg ott volt. Szól még a zene, kérdezte a férfi. Szól. Belépett a doktornő. Ugye nem fogja kikapcsolni. Nem. Legyen szíves, hagyja el a kórtermet, mondta a férfinak, tanulnak kommunikációt az egyetemen, nyugtalan volt a hangja, ott volt a nővér is. Menjen ki, mondta a nővér és becsukta az ajtót, majd átviszik az intenzívre, már szóltunk, jönnek a szállítók.

A férfi állt az ajtó előtt. Megállt a lift, hangosan kattant, biztos meg is rázkódott, mikori gyártmány. Két férfi gurulóságyat tolt ki, kinyílt a kórterem ajtaja, a férfi bekukucskált, nem látott semmit, betolták az ágyat, ahogy ezt már korábban írtam, csak egy másik szereplő kapcsán, ezért nem részletezem. Alig telt el fél perc, bár ekkor az idővel mindenki hadilábon állt, de mondjuk fél perc, az ágyat üresen tolták ki. A két férfi nevetett valamin, a várakozó férfi nem érdemes felemlegetni, mit érzett, mert úgysem lehet ugyanazt érezni, kevesebbet érezni meg nem érdemes. Nézett a kocsi után.

Ez volt az utolsó óra.

Háy János: Ne haragudj, véletlen volt

Európa Könyvkiadó, Budapest
Felelős kiadó Kuczogi Szilvia igazgató
Felelős szerkesztő Magyarósi Gizella
A borító Háy János: Eltűnő hős című festményének felhasználásával készült
Művészeti vezető Tabák Miklós
Borítótervező Baranyai (b) András

ISBN 978 963 504 293 7 (epub)
ISBN 978 963 504 294 4 (mobi)

www.europakiado.hu
www.facebook.com/europakiado

Tartalom

REGGEL TEKNŐS
DÉL FAKARD
ESTE REKLÁM
04. 16.
00.00 HIPPI
1.00 VÉR
2.00 JÓKEZEK
3.00 REMÉNY
4.00 ÁGY
5.00 VESZTES
6.00 NEMTUDÁS
7.00 VILLANY
8.00 RÁNTOTTCSIRKE
9.00 MÁSHOL
10.00 CSODA
11.00 TÖKFŐZELÉK
12.00 KILÁTÁS
13.00 DÖNTÉS
14.00 GYÓGYSZER
15.00 RAJZFILM
16.00 DOLGOK
17.00 OLVASÓ
18.00 SZÓLÁSMONDÁS
19.00 SZEMÉT
19.30 ÉLMÉNYEK
20.00 ROSSZ, JÓ
21.00 VIZSGAHELYZET
22.00 RÁNC
23.00 GURULÓSÁGY

Table of Contents

04. 15.
REGGEL TEKNŐS
DÉL FAKARD
ESTE REKLÁM
04. 16.
00.00 HIPPI
1.00 VÉR
2.00 JÓKEZEK
3.00 REMÉNY
4.00 ÁGY
5.00 VESZTES
6.00 NEMTUDÁS
7.00 VILLANY
8.00 RÁNTOTTCSIRKE
9.00 MÁSHOL
10.00 CSODA
11.00 TÖKFŐZELÉK
12.00 KILÁTÁS
13.00 DÖNTÉS
14.00 GYÓGYSZER
15.00 RAJZFILM
16.00 DOLGOK
17.00 OLVASÓ
18.00 SZÓLÁSMONDÁS
19.00 SZEMÉT
19.30 ÉLMÉNYEK
20.00 ROSSZ, JÓ
21.00 VIZSGAHELYZET
22.00 RÁNC
23.00 GURULÓSÁGY